

ΕΓΧΛΕΚΠΑ'Ν ΜΩ ΜΑΑΚΙ ΗΕΛΕΛΙ'Ν

M'ò wò nun'n

Nwan sɔanlan diε y'ò le Maaki? Ɔ ti Zozi Kilisi mmòfɔɛ'n-mò bɔkafɔɛ. Maaki, mò bε fεε yí biekun Zɔan'n, ɔ non yí nin Mali, bε tanlanlɔn Zoluzalemɔn kulo nin asɔ (Junman 12.12). Ɔ ti Baanabasí anianman kɔn (Kolɔsɔ 4.10). Ɔ non Baanabasí non Pòlɔ yê bε hɔli Antiɔsɔ kulo nin asɔ ɔ (Junman 12.25). Εβελε, asɔnɔn mma'n-mò kò sɔan Pòlɔ non Baanabasí kε bε hó bó Εχλεκπα'n bε héle mán mán'n-mò. Alimɔa atɔn'n mò bε 'tu'n, Maaki hɔli bie ɔ bɔkali bé. Nan atunnunnvian, ɔ yacili bé salí hɔli Zoluzalemɔn (Junman 13.5,13). Ɔ hyeli kpa, Baanabasí falí Maaki, ɔ non yí hɔli Sipɔlɔ mán nun (Junman 15.37-39). Εhí anzin, ye nwun yí Pòlɔ non Pielí kalata'n-mò anun kε Maaki bɔkali bé wò *Lɔmɔn kulo nin asɔ (Filemɔn 24, 2 Timote 4.11, 1 Pielí 5.13).

Εχλεκπα εhí anun, Maaki le kele yé kε Zozi ti Nyanmian Awa. Yí Εχλεκπα m'ò heleli'n ti tika tala εhɔnɔn-mò diε'n, nan kɔsɔ εχλε wò nun kpa.

Maaki 'bò yí Εχλεκπα nin abɔ'n, ɔ man ye nwun yí kε Zɔan Batisí sɔnɔnɔn Zozi, εε Abɔnsanmɔn kɔsɔ sɔli Zozi nianɔn (1.1-13). Maaki a hye yí kalata nin anun mgbili mgbili nnyuan. Alimɔa diε'n, (yí ti 1.14-8.26), ɔ kan Zozi bagua nun junman'n m'ò lili yí Galile mán nun nin anwɔn εχλε. Ɔ man yé nwun yí kε Zozi kpɔnɔn feleli yí menian'n-mò, tunmin'n m'ò falí tuli wawe ετε'n-mò, ɔ manɔn nwuluwafɔɛ'n-mò anwɔn salí, ɔ heheleli Nyanmian

ninng'e'n-mə tunmin sɔ, ɛsɛ ɔ yɔli asinbenwɔn ninng'e.

M'ɔ tɔ sɔ nnyuan'n (8.27-16.20), ɔ kan Zozi ewue'n nɔn yí etinng'e nɔn anwɔn ɛjɔlɛ. Mə Ləmɔn nzalafɔ kpain'n m'ɔ bɔbɔli Zozi kulɔwa nɔn asu'n nwunlin kɛ Zozi a kpɔn a wu yí'n, yí nwan: “Ɔ tɔ ananhɔlɛ, bian ɛhi tɔ Nyanmian Awa sakpa!” (15.39). Maaki kulo kɛ yé kusɔ ye de ye di kɛ Zozi tɔ Nyanmian Awa sakpa. Ɛjɔlekpa nɔn agualɛ nɔn, ye nwun yí kɛ Maaki a han Zozi ewuetinng'e nɔn anwɔn ɛjɔlɛ sin ko (16.1-8). Yí ti, b'a hɛlɛ ɛjɔlɛ kaan b'a sa sɔ m'ɔ keke kɛ Zozi a yi yí nwɔn a hele yí menian'n-mə ɛsɛ ɔ'a fɔ ɔ'a hɔ nyanmiansɔ (16.9-20).

Zvan Batisi junman'n

(Matie 3.1-12, Luku 3.1-18, Zvan 1.19-28)

¹ Ɛjɔlekpa'n m'ɔ tɔ de Zozi Kilisi m'ɔ tɔ Nyanmian Awa'n y'ɔ le ɛhi. ² Ɛjɔlɛ sɔ'n bɔli yí bɔ kɛ Nyanmian Kpɔmanfɔɛ Ezayi hɛleli wɔ yí kalata nɔn anun'n. Ɔ'a hɛlɛ Zozi anwɔn ɛjɔlɛ'n kɛ Nyanmian nwan:

Nian, min 'svan mín bɔfɔɛ'n wɔ nyunnun

min 'man ɔ di mva ɔ sesie wɔ atin'n.

³ *Bɔfɔɛ sɔ'n y'ɔ le svanlan'n m'ɔ le tian*

ɛwâ nɔn anun ɛlɔ kɛ:

Bɛ sésie yé Min atin'n

bɛ mán ɔ tinnge fɔ́n!

⁴ Ɛhi, cian kɔn, Zvan kɔ fite ɛwâ nɔn anun ɛlɔ. Ɔ sɔnɔn menian'n-mə. Ɔ tu bé fɔɔ kɛ: “Ɛmɔ nún bé nwɔn bɛ káci bé abalabɔ'n bɛ fá bé nwɔn bɛ mán Nyanmian maan n zónun ɛmɔ, nán Nyanmian a fa ɛmɔ ɛtɛ nɔn a hye bé.” ⁵ Mə Zvan hanlɔn sɔ mə menian'n-mə tɔli yí ngan'n, Zude mân nɔn anun menian'n-mə nɔn Zoluzalemɔn kulo nɔn asu die'n-mə, bé dɔɔn, bɛ kɔ hɔ yí nwɔn ɛlɔ. Bɛ kɔ han bé ɛtɛ'n

bagua nɪn anun, nán Zvan a sɔnɪn bé wɔ asue'n mɔ be fele yí Zuludɪn nɪn anun.

⁶ Taladi'e'n mɔ Zvan wula'n, sɔamo enyuan yê b'a fa b'a nwɔn ɔ. Yí beletɪ'n tɪ naan kpolo. Alie'n m'ɔ di'n, y'ɔ le teteɔvabɔva nɔn wɛ. ⁷ E 'nwun ejɔle'n m'ɔ kan kele menian'n-mɔ'n. Yí nwan: “Sɔanlan kɔn fi mín nzin ɔ le ba, ɔ le tunmin tala mín, min nze nvata man ke min kɔtɔ min nyannjɪ yí ja mgbabɔva'n nyanman'n bɔbɔ mgban ɔ. ⁸ Mín die, m'an fa nzue m'an sɔnɪn emɔ, nan yí die, ɔ 'ba fa Nyanmian Wawe'n sɔnɪn emɔ.”

*Zvan 'ba sɔnɪn Zozi
(Matie 3.13-17, Luku 3.21-22)*

⁹ Mele sɔ nɪn anun, Zozi fi Nazaletɪ, Galile mân nɪn anun, ɔ kɔ a kɔ tɔ Zvan maan ɔ kɔ sɔnɪn yí asue Zuludɪn nɪn anun. ¹⁰ Mɔ Zozi fi asue nɪn anun ɔ 'fite'n, ɔ 'nian an, anɪn anwunno nɪn a buke, Wawe Nwannzan-nwannzan'n tɪ ke abubule, ɔ fi nyanmiansɔ ɔ kɔ ju kɔ tanlan yí sɔ. ¹¹ Ebele ala, anie kɔn kɔ te anwunno elɔ ke: “E tɪ mín ehulo Baa, m'an fa mín lɔa'n kwalaa m'an wula wɔ nɔn.”

*Abɔnsanmɔn 'ba sɔ Zozi nian
(Matie 4.1-11, Luku 4.1-13)*

¹² Ebele ala, Wawe'n Nwannzan-nwannzan'n kɔ hyɔn Zozi kɔ hɔ ewâ nɪn anun elɔ. ¹³ Ɔ lili elɛbulanan. Ebele, *Satan (mɔ ye fele yí Abɔnsanmɔn'n), ɔ kɔ a kɔ sɔ yí kɔ nian. Anɪn Zozi wɔ ebolo naan'n-mɔ afian yê nyanmiansɔ mmɔfɔe'n-mɔ yê be buka yí ɔ.

Zozi 'ba fele Galile mân nɪn anun menian nnan

*mɔ be ci ejue yí nwɔn
(Matie 4.12-22, Luku 4.14-15; 5.1-11)*

14 Ehi mɔ be hyɔɔ Zvan be tɔɔlɔ yɔ fiadi'n, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile mɔn nɔn anun ɔ 'kɔ a bɔ Nyanmian Ejɔɔɔkpa'n kele bɛ mɔ be wɔ elɔ'n. 15 M'ɔ juli elɔ'n yɔ nwan: "Tɛmɔn nɔn a ju, ɔ sanlɔn kɛ Nyanmian Belemgbin elie mɛɛ nɔn a kɔpunge. Emɔ lɛ Ejɔɔɔkpa'n be li nɔn emɔ kɔci bɛ abalabɔ'n!"

16 Mɔ Zozi 'sɔn Galile asubula nɔn anwan ebɛɛ'n, ɔ 'nɔn an, anɔn anianman nnyuan lɛ gua bɛ dada. Kɔn li Simɔn yɛ kɔn'n kɔsɔ li Andele. 17 Zozi kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Emɔ bɔla, be sɔ mɔn sɔ, nɔn mɔn 'ba man emɔ fɛɛ menian be man mɔn." 18 Kɛ Zozi anwan 'tɔ ala, be kɔ yaci bɛ dada'n-mɔ ebɛɛ, be kɔ si yɔ sɔ.

19 Zozi fi ebɛɛ, ɔ kɔ hɔ yɔ nyunnun kaan, ɔ kɔ nwan Zebede amma'n-mɔ: Zvakɔ nɔn yɔ nianman Zvan. Be gua bɛ elɛɛ nɔn anun, be lɛ kɔnmgba bɛ dada'n-mɔ anun. 20 Ebɛɛ ala, Zozi kɔ fɛɛ bɛ. Be kɔ yaci bɛ sɔ Zebede ɔ nɔn kpafɔ'n-mɔ elɛɛ nɔn anun ebɛɛ, be kɔ si yɔ sɔ.

*Zozi 'ba fvan wawɛ ɛɛ fi svanlan kɔn anun
(Luku 4.31-37)*

21 Be fi ebɛɛ, Zozi nɔn bɛ kɔ hɔ kulo'n mɔ be fɛɛ yɔ Kapɛɛnawɔmɔn nɔn asɔ. Be wɔ ebɛɛ dede mɔ ɛnwanmian ele ɔnɔn juli'n, ɔ nɔn bɛ kɔ hɔ Zufɔ'n-mɔ asɔnɔn sua nɔn anun. ɔ kɔ hehele bagua'n Nyanmian Anwan Ejɔɔɔ. 22 Tunmin'n m'ɔ fa kekele ninngɛ'n-mɔ'n sin menian'n-mɔ anwan. ɔ sanlɔn kɛ ɔ ngele man yɔ ninngɛ'n-mɔ kɛ mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ diɛ'n, nan ɔ kele yɔ ninngɛ'n-mɔ tunmin sɔ.

23 ɔ 'ba yɔ sɔ'n kɔsɔ, anɔn svanlan kɔn wɔ bɛ asɔnɔn sua nɔn anun ebɛɛ. Svanlan sɔ'n, wawɛ ɛɛ wɔ yɔ nɔn. ɔ kɔ tian nɔn kɛ: 24 "Zozi m'ɔ fi Nazaɛti, ɛ

'se yé se? E walı yé búsu ebó anaan? Mún sí wó bókóó! E tí Nyanmian Svanlan Nwannzan-nwannzan!”

²⁵ Mò svanlan'n hanlín sò'n, Zozi kò tian wawé ete nín asó sele kpa. Yí nwan: “Muan wó nvan'n nán fi svanlan ehí anun fite!”

²⁶ Ké Zozi 'kan sò ala, wawé ete'n kò kpusu svanlan'n sele sele kpa, ó kò tian, ó fi yí nun kò fite.

²⁷ Sian'n, ké ó yòli sò'n, esulo kò han bé mò bé wò asónin sua nín anun'n kvaalaatin. Bé lé bisa bisa bé nwòn ké: “Nan nzu like dié ahí? Tunmin sv like ehele fufòlé ó! M'ó kò han'n, wawé ete'n-mò di sv, ese bé man yí anyinnzó.” ²⁸ Ó fi ebele, Zozi dunman'n kò hò dede kò ju Galile mân'n líka kvaalaatin.

*Zozi 'ba man nwuluwafúe dòvn anwòn sa
(Matie 8.14-17, Luku 4.38-41)*

²⁹ Mò Bé fi Nyanmian sua nín anun bé fiteli'n, ebele ala, bé kò hò Simòn nòn Andele awulo. Mò bé 'kò'n, bé nòn Zvakı nòn Zvan yê bé hòli ó. ³⁰ Bé 'ju ebele a, anın Simòn asebalá nín a fòké, ebunnun a hyı yí, ó la. Ebele ala, bé kò bò Zozi amannıe. ³¹ Zozi kò hyòin kò kpunnge yí, ó kò sò yí sa nín anun ó kò jasó yí. Ebele ala, ebunnun'n fi yí nwòn kò tu. Ó kò jasó, ó kò man bé like bé kò lí.

³² Bé wò ebele dede eyua'n tòli, mò mân nín anun 'yò fòvn'n, menian'n-mò kò sua nwuluwafúe ngacile, nòn bé mò wawé ete wò bé nun'n, bé kò bèle Zozi. ³³ Kulo nín asó menian'n-mò kvaalaa kò yia awulo nín anvan nín anun. ³⁴ Zozi kò man nwuluwafúe dòvn anwòn kò sa, ese ó kò fvan wawé ete dòvn. Ó ngò man man wawé ete'n bie fíí atın, ó sanlın ké wawé ete'n-mò sí yí svanlan ehòle kòn'n.

*Zozi 'ba kpanza Galile mân nín anun
(Luku 4.42-44)*

³⁵ Ehi anzin, mɔ alíe'n 'kɔ alibahian'n, anun mân nun anun te du bɔbɔ, Zozi kɔ jasɔ. ɔ fi awulo ebele kɔ fite kɔ hɔ asɔnɔn eyɔle ahanmian kulo'n tiba elɔ. ³⁶ Mɔ Simɔn nɔn yí manngɔn'n-mɔ jasɔlɔ'n, be nnwun man Zozi. Be nanndɔ kulo nun anun be le kpɔndɛ yí. ³⁷ Be kpɔndɛlɔ yí dede mɔ be nwunlin yí'n, bé nwan: “Yé Mɔn, menian'n-mɔ kwalaa le kpɔndɛ wɔ.”

³⁸ Zozi kukuli yí nwan sɔ a, yí nwan: “Emɔ mán ye hɔ kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan ewa'n-mɔ asɔ. ɔ fata ke mɔn kan Nyanmian Anwan Ejɔle elɔhan kɔsɔ. Ehi ati yê ɔ man n vi kulo nun anun m'an fite ɔ.”

³⁹ Zozi le yí sɔ dede ɔ kɔ kpanza Galile mân'n lika kwalaaatin. ɔ kɔ hɔ kɔ bɔ Ejɔlekpa'n kɔ hele menian'n-mɔ wɔ Zufɔ'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun. Eɛ ɔ kɔ fɔan wawɛ ete'n-mɔ.

*Zozi 'ba man kokobefɔe kɔn anwɔn sa
(Matie 8.1-4, Luku 5.12-16)*

⁴⁰ Elɛhɔn kɔn, kokobefɔe kɔn kɔ a kɔ tɔ Zozi ɔ kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun. ɔ kɔ bɔtɔ yí. Yí nwan: “Mɔn mɔn, mɔn si ke se e kulo a, e kwalaa ke e man mɔn nwɔn sa, e tu mɔn nwɔn efian'n.”

⁴¹ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, kokobefɔe nun anwɔn kɔ yɔ yí koun. Ebele ala, ɔ kɔ tɔnngɛ yí sa kɔ han kokobefɔe'n, yí nwan: “Mɔn kulo, man wɔ nwɔn tí!”

⁴² Mɔ Zozi hanlin sɔ nun ala, kokobe'n fi yí nwɔn kɔ tu, yí nwɔn kɔ tɔ. ⁴³ Mɔ bian nun anwɔn salɔ yueli'n, Zozi kɔ juɔ aminle sɔ kɔ hele yí asannan nán ɔ'a man ɔ'a hɔ. ⁴⁴ Zozi nwan: “Mɔ a nwun yí ewa'n, n'ɛ kan nun ejɔle fíi kele sɔanlan. Nan kɔ fa wɔ nwɔn kele Nyanmian tɛyɔfɔe'n nán yɔ wɔ nwɔn

efian etue tɛɛ'n mɔ Moyizi mala'n kele'n maan be nwún yí ke wó nwɔn a ti.”

⁴⁵ Nan mɔ bian'n hɔli'n, ɔ'a ngɔala man ejɔle nun asu fia. Ɔ kɔ bɔ yí kpaye kɔ hele mân'n kɔalaa. Sian'n, ke ɔ yɔli sɔ'n, Zozi kɔ kulo'n-mɔ asu a, meninsɔnman'n dunman nun, ɔ ka ahanmian, lika mɔ sɔanlan nnɔn man'n, ebele yê menian'n-mɔ fi lika kɔalaa be ba yí nwɔn ɔ.

2

Zozi 'ba man bubuluwafɔe kɔn anwɔn sa (Matie 9.1-8, Luku 5.17-26)

¹ Ehi, eɛ nnyuan kɔn sɔlin, Zozi kɔ sa kɔ a Kapɛɛnawɔmɔn. M'ɔ walɔ juli ebele'n, menian'n-mɔ kɔ ti ke ɔ wɔ yí awulo ebele. ² Menian dɔɔn kpa kɔ a kɔ yi sua'n nɔn anɔan nɔn anun dede be nnwun man lika fíi mɔ be sie bé nwɔn ɔ. Zozi kɔ han Nyanmian Anɔan Ejɔle'n kɔ hele bé. ³ Mɔ Zozi 'kan Nyanmian Anɔan Ejɔle'n, menian mmie-mɔ kɔ a kɔ ju ebele. Bé nunhan nnan sɔ bubuluwafɔe kɔn, be ɛ fa yí be bele Zozi. ⁴ Eyia kpili mɔ menian'n-mɔ a yia nun ati, be ngɔala man wuluwafɔe'n fa fite Zozi anyunnun. Ehi a, be kɔ fɔ sua'n mɔ Zozi wɔ nun nɔn asu, be kɔ kpe nun tokolo. Be kɔ fa bubuluwafɔe'n nɔn yí ebeɛ'n be kɔ wula tokolo sɔ nɔn anun be kɔ jula yí Zozi anyunnun ebele asi. ⁵ Mɔ Zozi nwunlin bé dedi'n, ɔ kɔ han kɔ hele bubuluwafɔe'n ke: “Mín wa, b'a fa wó ete'n b'a hye wó.”

⁶ Mɔ Zozi 'kan ejɔle'n kele wuluwafɔe'n, anɔn mala nɔn asu mgbain'n mmie-mɔ titi asi bagua nɔn anun ebele. Mgbain sɔ'n-mɔ kɔ han yí bé ti anun ke: ⁷ “Nzuke ati yê sɔanlan ehi kan ejɔle ete sua tia

Nyanmian ɔ? Se nán Nyanmian angonmun cein an, nwan yê ɔ kwalaa ɔ fa ete ce ɔ?”

⁸ Ebele ala, Zozi kɔ nwun bé ajonlin'n. Yí nwan: “Nzuke ati yê emɔ le ajonlin sɔa-mɔ emɔ ati anun ɔ? Emɔ jonlin ke min ngwala man yí yɔ ɔ? ⁹ Se min kan ke: ‘B'a fa wó ete'n b'a hye wó,’ emɔ nnwun man nun. Nan se min kan ke: ‘Jasɔ fa wó ebee'n nanndi,’ nán ɔ yɔ sɔ a, ¹⁰ anun emɔ a nwun yí ke Mân Baa'n le tunmin asie nun asu ewa ɔ fa ete'n-mɔ ce.” Ɔ kacili yí nwan bubuluwafɔe nun anwɔn elɔ a, yí nwan: ¹¹ “M'an man wó atin, jasɔ, fa wó ebee'n kɔ awulo.”

¹² Ebele ala, bian'n kɔ jasɔ bé kwalaa bé nyunnun ebele. Ɔ kɔ fa yí ebee'n ɔ kɔ fite. Ejɔle'n kɔ sin bé kwalaa bé nwɔn kpa. Be kɔ kannvɔ Nyanmian. Bé nwan: “Ye nwunlin man like sɔa bie lé!”

Zozi 'ba fɛle Levi

(Matie 9.9-13, Luku 5.27-32)

¹³ Ehi anzin, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile asubula nun anwan elɔ biekun. Menian dɔɔn kɔ kpu yí, ɔ kɔ hehele bé ninngɛ. ¹⁴ Temɔn mɔ Zozi 'sa kɔ awulo'n, ɔ 'ba ju lika mɔ be tua ajule nun an, Levi m'ɔ ti Alife awa'n ti ebele. Ɔ le dide ajule. Zozi kɔ jinlan, yí nwan: “Levi, si min sv!” Ebele ala, Levi kɔ jasɔ kɔ si yí sv.

¹⁵ Ehi anzin, cian kɔn Zozi kɔ hɔ like elie Levi awulo elɔ. Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ nɔn yí menian'n-mɔ nɔn menian dɔɔn mɔ be dide ajule'n nɔn etefɔe'n-mɔ yê be hɔli ɔ. Afi bé mɔ be si Zozi sv'n, be svnlɔn. ¹⁶ Mɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ mɔ be wɔ Falisifɔe'n-mɔ fâ dɛ nun anun'n nwunlin ke Zozi nɔn menian ehi-mɔ kwalaa le didi'n, be kɔ bisa Zozi menian'n-mɔ ke:

“Nzuke ati yê Zozi nun bé mɔ be dide ajule'n nun etefvɛ'n-mɔ lɛ didi'n?”

¹⁷ Mɔ Zozi tɪlɪ ejɔlɛ'n mɔ be lɛ kan'n, yɪ nwan: “Bé mɔ be fɔkɛlɪ man'n, be mgbɔnnɛ man ayile eyɔlɛfɛ. Nan bé mɔ b'a fɔkɛ'n yê be kpɔnnɛ ayile eyɔlɛfɛ ɔ. M'an mma man kɛ m 'ba kpɔnnɛ sɛsɛfɛ'n-mɔ. Nan m malɪ kɛ m 'ba kpɔnnɛ etefvɛ'n-mɔ.”

Abuala nun anwɔn kosuan'n
(Matie 9.14-17, Luku 5.33-39)

¹⁸ Cian kɔn, anɪn Zɔan Batisi menian'n-mɔ nun Falisifvɛ'n-mɔ be lɛ di abuala. Menian mmie-mɔ walɪ tɪlɪ Zozi a, be kɔ bisa yɪ kɛ: “Nzuke ati yê Zɔan menian'n-mɔ nun Falisifvɛ'n-mɔ diɛ'n-mɔ lɛ di abuala, nan kɔsɔ wɔ diɛ'n-mɔ nni man bie ɔ?”

¹⁹ Ehi a, Zozi kɔ bua bé kɛ: “Emɔ a nwun sɔanlan kɔn m'ɔ lɛ fa atɔnvɔlɛ m'ɔ nun yɪ manngɔn'n-mɔ b'a bua b'a la lé ɔ? Cɛcɛ, mɛlɛ mɔ atɔnvɔlɛ bian'n lɛ didi'n, yɪ manngɔn'n-mɔ nguɔla man kɛ be bua be da ɔ. ²⁰ Mɛlɛ'n bie 'ba ju, be 'ba yɪ atɔnvɔlɛ bian'n fi bé sa nun. Cian sɔ'n yê bé kɔsɔ be 'ba li abuala ɔ. ²¹ Sɔanlan fɪí nva man ndafuin fɔfɔlɛ ɔ nda man etanlan daba nun. Sɛ ɔ yɔ yɪ sɔ a, ndafuin fɔfɔlɛ'n 'sua etanlan daba'n. Sian'n, yɪ bɔɛ'n 'yɔ kpili tala daba diɛ'n. ²² Sɔanlan fɪí nva man divɪn fɔfɔlɛ ɔ nguɔa man naan kpɔlo kotoku daba nun. Sɛ ɔ yɔ yɪ sɔ a, kpɔlo'n 'sua nzan'n butu, anɪn yɪ munnyuan nun a sɛci. Nan kpɔlo kotoku fɔfɔlɛ anɪn yê be gua divɪn fɔfɔlɛ ɔ.”

Zozi nun ɛnwɔnmian ele cian'n
(Matie 12.1-8, Luku 6.1-5)

²³ Ehi anzin, cian kɔn, *ɛnwɔnmian ele cian nun anɪn, Zozi kɔ kpɛ nun *bele ebo mmie-mɔ asɔ. Cian sɔ'n, yɪ menian'n-mɔ kɔ tɪtɪ atɪn nun anɔan

bele'n bie kɔ li. ²⁴ Ehi a, Falisifvɛ'n-mɔ kɔ bisa Zozi ke: “Nian, nzukɛ ati yê wó menian'n-mɔ yɔ like mɔ mala'n tua ke nán be yɔ yí enwɔnmian ele cian nɔn ɔ?”

²⁵ Ehi a, Zozi kɔ bua bé ke: “Mɔ ehɔɛ hunlin Davidi nɔn yí menian'n-mɔ, mɔ anɔn be le man like fíi be nni man'n, like mɔ be yɔli'n, emɔ kɔngali man yí le ɔ? ²⁶ Tɛɛyifvɛ kpain Abiataa mɛɛ sɔ, ɔ'a nwɔɔɔ man Nyanmian sua nɔn anɔn, kpaɔn'n mɔ b'a fa b'a man Nyanmian'n, ɔ a nni man bie, ɔ'a nva bie ɔ'a man yí menian'n-mɔ b'a nni man ɔ? Nan kɔsɔ kpaɔn sɔ'n, sɔanlan fíi le man atɔn ke ɔ di ɔ, sannan Nyanmian tɛɛyifvɛ'n-mɔ ala yê be kɔala ke be di ɔ.”

²⁷ Zozi kɔ tɔ sɔ biekun ke: “Be yɔli enwɔnmian ele cian'n be manlin sɔanlan, nan b'a nyɔ man sɔanlan b'a mman man enwɔnmian ele cian'n. ²⁸ Yí sɔ ati, Mán Baa'n tɔ enwɔnmian ele cian'n muonun asɔ minlan.”

3

Sɔanlan'n mɔ yí sa kɔn a jɔ'n (Matie 12.9-14, Luku 6.6-11)

¹ Mɔ Zozi hanlin sɔ yueli'n, ɔ fi ebele ɔ kɔ sa kɔ hɔ Zufɔ'n-mɔ asɔnɔn sua nɔn anɔn biekun. ɔ 'ba yɔ sɔ'n kɔsɔ, anɔn sɔanlan kɔn wɔ asɔnɔn sua nɔn anɔn ebele. Sɔanlan sɔ nɔn asa kɔn a jɔ. ² Mɔ Zozi 'wɔɔɔ asɔnɔn sua nɔn anɔn'n, anɔn Falisifvɛ'n-mɔ wɔ ebele. Be gua ebele be le nian sɛ Zozi kɔ man wuluwafvɛ nɔn anwɔn kɔ sa enwɔnmian ele cian nɔn an. Afɔ be kulo ke be tɔn yí esɔan. ³ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele wuluwafvɛ'n ke: “Njabian, jasɔ jinlan bé kɔalaa bé nyunnun ewa maan be nwún wó.”

⁴ Mɔ Zozi hanlin sɔ'n, bian'n kɔ jasɔ kɔ jinlan. Zozi kɔ bisa bɛ mɔ bɛ gua sua nun anun'n kɛ: "Asɔ yɛ mala'n man atin kɛ enwɔnmian ele cian'n, bɛ yɔ sɔanlan ye anaan bɛ yɔ yɛ ɛtɛ? Bɛ lɛ sɔanlan ngɔan anaan bɛ hún yɛ?"

Zozi bisali kosuan ɛhi a, bɛ ngɔ bua man yɛ bie. ⁵ Bɛ ti anun ɛtɛ'n nɔn bɛ nyɔlɛ sɔ nun anwɔn, ɛya kɔ hun Zozi ɛɛ yɛ lɔa kɔ bɔ yɛ nwɔn. ɛhi a, ɔ kɔ nian bɛ kwalaa kɔ si kɔ yia. ɔ kɔ han kɔ hele wuluwafɔɛ'n kɛ: "Tɔnngɛ wɔ sa nun anun." ɔ 'tɔnngɛ yɛ sa nun anun an, asaa kɔ yɔ kpa.

⁶ M'ɔ yɔli sɔ'n, Falisifɔɛ'n-mɔ fi asɔnɔn sua nun anun bɛ kɔ fite. ɛbele ala, bɛ kɔ hɔ bɛ kɔ nwun belemgbin Elɔdi اساس'n-mɔ anwɔn. Bɛ lɛ kpɔnnde atin mɔ bɛ 'sɔn sɔ bɛ kun Zozi.

Meninsɔnman 'ba yia Zozi anwɔn

⁷ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi nɔn yɛ menian'n-mɔ bɛ hyɔnlɔn bɛ nzin bɛ hɔli Galile asue nun anɔan ɛlɔ. Menian dɔɔn kɔ si yɛ sɔ. ⁸ Meninsɔnman'n wali Zozi anwɔn ɛbele, afi ninngɛ'n-mɔ kwalaa m'ɔ yɔli'n, bɛ tɔli yɛ ngan. Mmie-mɔ fi Galile nɔn Zude mân nun anun. Mmie-mɔ kɔsɔ fi Zoluzalemɔn kulo nun asɔ ɔ nɔn Idume mân nun anun. Dɔɔn kɔsɔ fi asue Zuludɔn nun anzin ebue kɔn ɛlɔ. Bɛ nga'n fi Tii nɔn Sidɔn kulo'n-mɔ anwɔn ɛlɔ. ⁹ ɛhi a, Zozi kɔ se yɛ menian'n-mɔ kɛ bɛ kpɔnnde ɛlɛɛ kɔn bɛ mân yɛ maan ɔ tɛ yɛ nwɔn kaan, ɔ sanlin kɛ menian'n-mɔ a mgbunmgbun yɛ sɔ sɔnman. ¹⁰ Afi, kemɔ ɔ man nwuluwafɔɛ dɔɔn anwɔn sa'n, bɛ kwalaa mɔ bɛ ndi man akpɔlɛ'n, bɛ kpɔli bɛ kɔ kan yɛ. ¹¹ Mɛlɛ mɔ wawɛ ɛtɛ'n-mɔ kɔ nwun Zozi'n, bɛ kɔtɔ yɛ nyunnun, anɔn bɛ lɛ tetian nun. Bɛ nwan: "ɛ ti Nyanmian Awa! ɛ ti Nyanmian Awa!" ¹² Nan mɔ bɛ 'kan sɔ'n, anɔn Zozi

a totua bé seɛ kpa nán b'a mmə man yí kpaye ke ə ti Nyanman Awa sakpa.

Zozi mməfve bulu non nnyuan'n
(*Matie 10.1-4, Luku 6.12-16*)

¹³ Ehi anzin, Zozi fi ebele, ə non yí menian'n-mə be kə hə kə fu buka kun asu. Ɔ kə fefele bé mə ə kulo ke yí muonun ə fa bé sie yí nwon ə non bé di junman'n. Bé m'ə fefeleli bé'n fi bagua nun anun bé ti kə yia yí nwon ebele. ¹⁴ Be ti bulu non nnyuan. Menian bulu non nnyuan sə'n, be wə Zozi asa nun. [Ɔ fele bé mməfve.] Ɔ swan bé maan be kə bə Ejolekpa'n be kele menian'n-mə. ¹⁵ Ɔ kə man bé tunmin mə be kuala fa tu wawe ete'n-mə. ¹⁶ Menian bulu non nnyuan'n mə Zozi feleli bé yí nwon ə manln bé junman'n, bé ahi: Simun mə Zozi tonln yí Piel'n, ¹⁷ Zvaki ə non Zvan, Zebede amma'n-mə (mə Zozi tonln bé “Bwanejesi” mə yí bu y'ə le ke menian anwon esulo ke mgbanlanlan.) ¹⁸ Andele, Filipu, Baatelemin, Matie, Toma, Alife awa Zvaki, Tade, Simun m'ə kpundε yí mân'n fanwondi'n, ¹⁹ ə non Zudası Isikalıstı mə kasian'n, ə yılı Zozi manln yí mgbəfve'n-mə'n.

Zozi nvilie'n-mə kulo ke be fa yí be kə awulo
(*Matie 12.22-32, Luku 11.14-23; 12.10*)

²⁰ Ehi anzin, Zozi non yí menian'n-mə fi buka nun asu be kə ju be kə hə awulo. Mə be juli ebele'n, meninsonman'n kə a kə yia awulo nun anun biekun. Ɔ man Zozi non yí menian'n-mə nnyan man atın bəbə be nni man like. ²¹ Yí sə ehi anun, Zozi nvilie'n-mə tılı ejole sə nun an, be kə a yí efa. Ɔ sanln ke bé ajonln nun an, bé nwan: “Zozi ati a seci!”

22 Ehi, mala nun asu mgbain'n-mo fi Zoluzalemun be wali a, be nwan: "Bian ehi, *Belizebulu mo tu mmansanmun'n-mo kpain'n wo yi nun. Yi yo man yi anwunsele mo fa tu wawe ete'n-mo o."

23 Mo Zozi tili ejole so'n, o ko fele be, o ko bubu anyindala-mo ko hehele be. Yi nwan: "Satan yo se nan o'a huala Satan tu? 24 Se belemgbin man kun anun menian'n-mo bu be nwun nun an, man so'n 'bo asi. 25 Ese awulo kun kusu mo nun menian'n-mo nni man anwanzee nan be kpo be nwun'n, awulo so'n 'bo. 26 Nan se Satan jasu yi ngunmin yi Satan yi komin anun an, se mmubue ba yi belemgbin man nun anun an, yi tunmin'n nvo man kon. Yi man so'n 'bo asi, anin yi die a yue. 27 Swanlan fi nguala man ke o wolv swanlan mo ti akpole nun awulo yi nyinsu o ko wua yi, abele mo cicili man yi'n. Sannan o 'di moa o cicu yi kwalaka nan o'a huala o'a wua yi. 28 Min kan yi ananhale min kele emo ke be 'fa menian'n-mo ete'n-mo kwalaa o nun be ejole ete'n be ce be. 29 Nan swanlan biala mo ko joko ko tia Nyanman Wawe'n, o nnyan man face. O sanlin ke anin o'a yo ete mo le man ayuele."

30 Zozi hanlin so ejole'n o heleli be, o sanlin ke be nwan: "Wawe ete wo yi nun."

*Zozi anianman'n-mo non yi nin
(Matie 12.46-50, Luku 8.19-21)*

31 Ebele ala, yi nianman'n-mo non be nin ko ju ebele. Be ko ha ahanman, be ko yi swanlan ke o ho fele yi man be. 32 Anin menian doon kpa titi asi, b'a ta b'a si b'a yia Zozi. Be ko han be ko hele yi ke: "Nian, wo nin non wo nianman'n-mo jijin ahanman elo, be le kpunde wo."

³³ Mɔ Zozi tɔlɛ ɛjɔlɛ sɔ'n, yí nwan: “Mín nin'n nɔn mín nianman'n-mɔ y'ɔ le nwan-mɔ?”

³⁴ M'ɔ hanlin sɔ'n, ɔ kɔ nɛnian bé mɔ bɛ titi asɔ b'a ta b'a si b'a yia yí'n, yí nwan: “Mín nin nɔn mín nianman'n-mɔ y'ɔ le bé mɔ bɛ gua ɛwa'n. ³⁵ ɔ sanlin kɛ sɔnlan biala m'ɔ yɔ mín Si ehulo like'n, sɔnlan sɔ'n, ɔ ti mín nianman bian, ɔ ti mín nianman bala, ɛɛ ɔ ti mín nin.”

4

Sɔnlan'n m'ɔ gua bele nɔn anwɔn anyɔndala'n (Matie 13.1-9, Luku 8.4-8)

¹ Ehi, Zozi fi ɛbele yí nwan y'ɔ le Galile asue nɔn anwan ɛɔ biekun. ɔ 'kɔ a hehele menian'n-mɔ Nyanmian Anwan ɛjɔlɛ'n. Menian dɔn kpa walɔ yialɔ yí nwan. Kemɔ menian'n-mɔ sɔnlin nɔn ati, ɔ kɔ fɔ kɔ tanlan ɛɛ kɔn anwan asue nɔn anyɔnso. Meninsɔnman'n kɔ ha asue nɔn anwan. ² Zozi kɔ hehele bé ninngɛ dɔn kpa anyɔndala nɔn. Mɔ ɔ 'kekele bé ninngɛ'n, yí nwan: ³ “E mɔ tíe! Anɔn sɔnlan kɔn wɔ ɛbele. Cian kɔn, ɔ hɔlɔ kɛ ɔ 'kɔ a gua yí *bele (m'ɔ ti kɛ awe'n). ⁴ Nan temɔn mɔ ɔ 'gua bele'n, bie kɔ gua atɔn nɔn anwan. Nnɔnman'n-mɔ kɔ a kɔ suso kɔ li. ⁵ Bie kɔsu kɔ gua nyɔbɔɛ nɔn asɔ. ɛbele ngetie nɔn a nzɔn man. ɔ kɔ fifi ndɛ-ndɛ, ɔ sanlin kɛ ɔ gualɔ ngetie kpa kaan'n m'ɔ wɔ ɛbɔɛ nɔn ati sɔ nɔn asɔ. ⁶ Nan mɔ eyua'n fili sɛɛ'n, ɛbele diɛ'n kɔ yala. Afi, yí ndian nɔn a ngɔ man asɛ bɔ. ⁷ Bele'n bie kɔ gua eminlan mmowe'n-mɔ anwan. Eminlan mmowe sɔ'n-mɔ nɔn bele'n kɔ fifi. Nan mɔ bele'n nyinlin'n, eminlan mmowe'n-mɔ kɔ fɔ kɔ gua sɔ. Bele'n ngɔ su man mma fíí. ⁸ Bie kɔsu kɔ gua asɛ kpa nɔn asɔ. ɔ kɔ fifi, ɛɛ ɔ kɔ hɔn, ɔ kɔ su mma.

Bie kɔ su mma abulasan, bie mma abulasian, bie kɔsɔ mma ɛya.” ⁹ Zozi hanlɪn sɔ yuelɪ a, yɪ nwan: “Sɔanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá síe!”

*Zozi anyɪndala'n m'ɔ bu'n
(Matie 13.10-17, Luku 8.9-10)*

¹⁰ Mɔ Zozi tɪlɪ yɪ nɔwɔn'n, like mɔ yɪ ti y'ɔ man ɔ bu anyɪndala'n, bé mɔ bɛ si yɪ sɔ daba'n nɔn yɪ menian bulu nɔn nnyuan'n, bɛ kɔ bisa yɪ kɛ ɔ tú anyɪndala nɔn abɔ ɔ héle bé. ¹¹ Eɪɪ a, Zozi nwan: “Nyanmɪan Belemgbɪn Mân'n mɔ anɪn ɔ ti nɔvɪalɛ nɔn like'n, ɛmɔ dɪɛ ɛmɔ asa a han yɪ. Nan bé mɔ bɛ wɔ gua nɔn asɔ'n, bé dɪɛ, yɪ kwalaa sɪn anyɪndala nɔn, ¹² afɪ man

Bɛ nían yɪ kpa bɔbɔ a, bɛ nnwun man yɪ.

Ɛsɛ man bɛ tíe yɪ kpa bɔbɔ a, bɛ ndɪ man yɪ bɔ.

Sɛ ɔ ti man sɔ a, ahan b'a kaci bé abalabɔ'n

b'a fa bé nɔwɔn b'a man Nyanmɪan

maan ɔ a fa bé ɛtɛ nɔn a hye bé.”

*Zozi 'ba tu anyɪndala nɔn abɔ
(Matie 13.18-23, Luku 8.11-15)*

¹³ Mɔ Zozi hanlɪn sɔ'n, ɛsɛ yɪ nwan: “Ɛmɔ ndɪ man anyɪndala ɛɪɪ abɔ, ɔ 'yɔ sɛ nán ɛmɔ a ti anyɪndala nga'n-mɔ kwalaa abɔ? ¹⁴ Sɔanlan m'ɔ lɛ gua bele'n y'ɔ le sɔanlan'n m'ɔ kan Nyanmɪan Anɔvan Ɛjɔlɛ'n. ¹⁵ Menian mmie-mɔ ti kɛ atɪn nɔn anɔvan'n mɔ bele'n kɔ gua'n. Menian sɔ'n-mɔ, kɛ bɛ kɔ ti Nyanmɪan Anɔvan Ɛjɔlɛ nɔn ala, anɪn Satan a yɪ ɛjɔlɛ'n mɔ bɛ kɔ ti'n fi bé ahɔnlɪn nɔn anɔn. ¹⁶ Yɪ sɔ ala, mmie-mɔ ti kɛ ɛbɔta nɔn asɔ nɛtɛtɛ'n mɔ bele'n kɔ gua sɔ'n. Sɛ bɛ ti ɛjɔlɛ nɔn ala a, bɛ le fɛ elie kpa bɛ de ndɛ-ndɛ bɛ di. ¹⁷ Nan kɔsɔ, ɔ nzɔ man ndɪan bé nɔn. Bɛ ti kɛ cɪan kɔn menian. Sɛ yalɛ

anaan ahulɔwa tɔ bé wɔ Nyanmian Anvan Ejɔle'n dunman nun an, be yaci be dedi'n mɔ be le yí'n be tɔ ndɛ-ndɛ. ¹⁸ Mmie-mɔ kɔsɔ tɔ ke eminlan mmowe'n mɔ bele'n kɔ gua nun'n. Menian sɔ'n-mɔ tɔ ejɔle'n, ¹⁹ nan kɔsɔ mân ehi anun nzusue'n, anyanbenwɔn naka'n, ɔ nɔn anyɔnbɔlɔ ngacile'n kwalaa kpunmg-bun ejɔle'n. ɔ nzu man mma. ²⁰ Mmie-mɔ kɔsɔ tɔ ke asie kpa'n mɔ bele'n kɔ gua sɔ'n. Menian sɔ'n-mɔ diɛ, be tɔ Nyanmian Anvan Ejɔle nun an, be de be di. Be nyan menian be bɔka bé nwɔn sɔ. Bie nyan abulasan, bie nyan abulasian, bie kɔsɔ nyan ɛya.”

Kanlannɛ nun anwɔn anyɔndala'n
(Luku 8.16-18)

²¹ Mɔ Zozi tuli anyɔndala sɔ nun abɔ yueli'n, ɔ kɔ bisa bé biekun ke: “Asɔ sɔanlan sɔ kanlannɛ a, bokiti anaan sɔkpa abɔ yê ɔ fa sie ɔ? Nán anwunno yê be fa be sie ɔ? ²² Like biala m'ɔ fia'n, ɔ 'tu fite. Nvialɛ nun ejɔle'n, ɔ 'fite jawe nun. ²³ Sɔanlan m'ɔ sɔ fasie'n, ɔ fá sie!”

²⁴ Ɛsɛ Zozi kɔ han kɔ hele bé biekun ke: “Ejɔle ehi mɔ ɛmɔ a ti'n, ɛmɔ nían yí kpa. Sulie'n mɔ ɛmɔ fa su bé manngɔn'n-mɔ'n, yí kɔnmgba'n yê be 'fa be su ɛmɔ ɔ, ɛsɛ bɔbɔ be 'gua sɔ be man ɛmɔ. ²⁵ M'ɔ le bie'n, be 'man yí biekun. Nan m'ɔ le man bie'n, be 'tɔa yí be de kaan'n m'ɔ le'n.”

Bele mma'n mɔ yí ngɔnmɔn ɔ fifi'n

²⁶ Ɛsɛ Zozi kɔ bu anyɔndala kon biekun ke: “Nyanmian Belemgbin Mân'n, ɔ soman sɔanlan m'ɔ le gua *bele yí ebo nun asɔ. ²⁷ Sɛ ɔ dafi o, sɛ yí nyɔn wɔ sɔ o, Kɔngɔɛ o, eyua o, bele mma'n fifi. Ke ɔ kpɔn yɔ m'ɔ fifi'n, sɔanlan nzɔ man. ²⁸ Asie'n muonun y'ɔ man ɔ fifi ɔ. Alimɔa nun anun, ɔ tɔ ndile.

Yí nzin, ɔ wɔlɔ, yí ayuelɛ'n, ɔ tin, ɔ bulɔ. ²⁹ Nan m'ɔ kɔ bulɔ'n, anɔn b'a fa dadɛ b'a wɔlɔ nun, afi anɔn yí ɛtɛ mɛlɛ nɔn a ju.”

Muntadi nɔn anwɔn anyɔndala'n
(*Matie 13.31-32, Luku 13.18-19*)

³⁰ Ehi anzin, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ biekun ke: “Nzuke like dɛ yê ye 'fa Nyanmɔn Belemgbin Mân'n ye susu yí ɔ? Anaan anyɔndala benin yê ye 'bu m'ɔ nɔn yí kɔ sɔ ɔ? ³¹ Nyanmɔn Belemgbin Mân'n soman muntadi baa'n mɔ bɛ dua'n. Ɔ tɔ kaan tala mmaka mma'n-mɔ mɔ bɛ dua'n kwalatin. ³² Nan mɔ bɛ kɔ lua'n, ɔ yɔ kpili tala tola nɔn anun mmaka'n-mɔ kwalatin. Ɔ tutu yí sa anwunno, nɔnman'n-mɔ nɔn bɛ sâ yí nyâ nɔn abu fɔlɔlɔ nɔn anun.”

Like ati mɔ Zozi bu anyɔndala'n
(*Matie 13.34-35*)

³³ Zozi buli anyɔndala m'ɔ tɔ sɔa dɔn ɔ hanlɔn Nyanmɔn Anɔn Ejɔlɛ'n ɔ heleli bɛ. Nunhan m'ɔ bu a, bɛ kwalaa ke bɛ tɔ yí bu'n yê ɔ bu ɔ. ³⁴ Ɔ ngan man ejɔlɛ fíi fóún ɔ ngele man bɛ. Yí kwalaa m'ɔ kan'n, ɔ bu yí nɔn anyɔndala. M'ɔ kɔ ha yí ngunmɔn nɔn yí menian'n-mɔ'n, ɔ tu yí anyɔndala'n-mɔ kwalaa abu ɔ kele bɛ.

Zozi 'ba gua anwɔnman kpili kɔn asi
(*Matie 8.23-27, Luku 8.22-25*)

³⁵ Ehi, cɔn kɔnmgba sɔ'n nɔsɔba, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ke: “Bɛ mán ye kpé asue'n ye hó yí nzin ɛlɔ.” ³⁶ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, yí menian'n-mɔ tuli ɛlɛ'n m'ɔ tɔ nun nɔn abu bɛ kɔ yaci meninsɔnman nɔn ɛbɛlɛ. Anɔn ɛlɛ mmie-mɔ kɔsɔ sisi asue nɔn anɔn ɛbɛlɛ. ³⁷ Bɛ hɔli bɛ nyunnun

kaan an, huuu, anwɔnman kpili kɔn nɔn asutue kɔ tu kɔ si bé. Mgbaha'n kɔ bɔ nsue kɔ gua elee nun anun dede ɔ ka m'ɔ nwan ɔ. ³⁸ Zozi la elee nun abɔ ati, yí sunmin sɔ yí ti, ɔ le dafi. Yí menian'n-mɔ kɔ tinngɛ yí. Bé nwan: “Kpain, yɛ le wu! ɔ njian man wɔ ɔ?”

³⁹ Zozi fi nafele nun kɔ tinngɛ. ɔ kɔ juɔ aminle sɔ kɔ hele anwɔnman kpili'n. Eɛɛ ɔ kɔ han kɔ hele asue'n ke: “Asue, gua diin!” Ebele ala, anwɔnman kpili'n kɔ gua. Asue'n kɔ gua diin.

⁴⁰ Mɔ asutue'n gualɔ asi'n, Zozi kɔ bisa yí menian'n-mɔ ke: “Nzuke ati yê emɔ man esulo kan bé ɔ? ɔ yɔ sɛ mɔ emɔ nne man mín bɛ nni man ɔ?” ⁴¹ Bé nwɔn ngɔmɔa kwalaa fi bé nwɔn tuli, bɛ kɔ han yí bé afian elɔ ke: “Svanlan benin y'ɔ le ehɔ mɔ anwɔnman bɔbɔ nɔn asutue man yí anyɔnnzɔ ɔ?”

5

Zozi 'ba tu wawɛ ete dɔn fi svanlan kɔn anun (Matie 8.28-34, Luku 8.26-39)

¹ Ehɔ, Zozi nɔn yí menian'n-mɔ, bɛ kpɛli Galile asue'n bɛ hɔli juli Zelazi mân nun anun. ² Ke Zozi fi elee nun anun 'ju asi nun ala, svanlan kɔn fi asielie nun asɔ kɔ a yí nwɔn ebele. ³ Svanlan sɔ'n, wawɛ ete wɔ yí nun, asielie nun asɔ yê ɔ da ɔ. Svanlan fí ngɔala man yí cɔ, nán b'a fa ngɔnzɔngɔnzɔ b'a bɔ yí kpaun. ⁴ Afi ɔ yɔ a, bɛ fa mmulale anaan ngɔnzɔngɔnzɔ bɛ gua yí ja nɔn yí sa, kɔsɔ, ɔ bubu nun. Svanlan fí le man anwɔnsele m'ɔ kwalaa svanlan sɔ'n cɔ ɔ. ⁵ Cian biala, kɔngɔɛ nɔn eyua, ɛ 'nwun yí a, anɔn ɔ nanndɔ asielie'n nɔn mmɔka'n-mɔ asɔ, ɔ tetian, ɔ sɔsa nyɔbɔe'n-mɔ ɔ buta buta yí

nwɔn. ⁶ M'ɔ nwunlin Zozi mɔa elɔ'n, ɔ kɔ tutu enwanndie ɔ kɔ hɔ kɔ kɔtɔ yí nyunnun ebele. ⁷ Ɔ kɔ tian nun sele kpa. Yi nwan: “Zozi, Anwunno Nyanmian Kpili Awa, e 'se mɔn se? Mɔn 'sele wɔ, nian wɔ Nyanmian elɔ, n'e se mɔn sa fíí.” ⁸ Ɔ le kan sɔ, afi Zozi nwan: “Wawe ete, fi sɔanlan ehi nun fite.”

⁹ Zozi kɔ bisa yí ke: “E li se?”

Sɔanlan'n nwan: “Be fele mɔn nwala nwala, afi ye sɔnlin.” ¹⁰ Ɔ kɔ bɔtɔ Zozi ke n'ɔ fɔan bé fi mân sɔ nun anun. ¹¹ Lika mɔ be jin nun afan nun, bɔka kɔn anwɔn ebele, anun mgbolike fatule kɔn le didi. ¹² Wawe ete'n-mɔ kɔ bɔtɔ Zozi ke: “Man yé atɔn maan ye hɔ wɔlɔ mgbolike'n-mɔ anun.” ¹³ Zozi kɔ man bé atɔn. Ehi a, wawe ete'n-mɔ fi sɔanlan nun anun be kɔ fite, be kɔ hɔ kɔ wɔlɔ mgbolike'n-mɔ anun. Mgbolike fatule kɔ yɔ akpu nnyuan'n le enwanndie be kɔ tɔlɔ bɔka'n be kɔ hɔ kɔ gua asue nun anun, be kɔ nɔan.

¹⁴ Menian'n-mɔ mɔ be nian mgbolike'n-mɔ asu'n kɔ nwanndi. Be kɔ hɔ kɔ bɔ ejɔle sɔ'n kpaye kulo, ɔ nɔn nanmue'n-mɔ asu. Bé mɔ be tili ejɔle sɔ'n, be wali nianlin ke ɔ kpɔnlin yɔli yí'n. ¹⁵ Be 'ba ju Zozi anwɔn ebele a, sɔanlan'n mɔ anun wawe ete'n-mɔ wɔ yí nun nun anyɔnsɔ a ti. Ɔ wula taladie ɔ ti ebele. Ejɔle'n yɔli bé esulo. ¹⁶ Ke ɔ kpɔnlin yɔli mɔ wawe ete'n-mɔ fi sɔanlan nun anun be fiteli, mɔ be hɔli wɔlɔli mgbolike'n-mɔ anun mɔ be 'kɔ a gua asue nun anun, mɔ ese bian nun anyɔnsɔ 'ti'n, bé mɔ be nwunlin yí bé nyɔnsɔ'n, be bɔli be heleli sian mma'n-mɔ. ¹⁷ Mɔ be tili yí sɔ'n, be bɔtɔli Zozi ke ɔ fi bé mân nun anun ɔ jásv.

18 Mɔ Zozi 'fɔ ɛlɛɛ nɪn anɪn'n, sɔanlan'n m'ɔ tuli wawɛ ɛtɛ'n-mɔ fi yɪ nɪn'n kɔ bɔtɔ yɪ kɛ ɔ'si yɪ sɔ. 19 ɔ hanlɪn sɔ a, Zozi ngɔ tie man. Yɪ nwan: “Sa kɔ wɔ awulo, kɔ han yɪ kwalaa mɔ yɛ Mɪn a yɔ a man wɔ nɔn kɛ ɔ'a kpɪn ɔ'a nwun wɔ nwɔn anwunnvoe'n kele wɔ nɪlie'n-mɔ.” 20 ɛbɛɛ ala, sɔanlan sɔ'n kɔ hɔ mɔn'n mɔ bɛ fɛɛ yɪ Kulo Bulu nɪn anɪn. ɔ kɔ hɔ kɔ bɔ mɔ Zozi yɔlɪ manlɪn yɪ'n kpayɛ. Bɛ kwalaa mɔ bɛ tɪlɪ yɪ ngan'n, ɔ sinlɪn bɛ nwɔn.

Zɔyilusi awa balasua'n,

*ɔ nɔn balasua'n m'ɔ hanlɪn Zozi taladiɛ'n
(Matie 9.18-26, Luku 8.40-56)*

21 ɛhɪ, Zozi fi Galile asue nɪn anzin ɔ kɔ sa kɔ a. M'ɔ walɪ juli asue nɪn anɔan ɛbɛɛ'n, menian dɔɔn kpa walɪ yɪ nwɔn. 22 Kaan cɛ, Zufu'n-mɔ asɔnɪn sua nɪn asɔ mgbain'n-mɔ anɪn kɔn kɔ a kɔ ju ɛbɛɛ. Kpɪn sɔ'n bɛ fɛɛ yɪ Zɔyilusi. ɔ nwunlɪn Zozi a, ɔ kɔ tu kɔ tɔ yɪ ja nɪn. 23 ɔ kɔ bɔtɔ yɪ, yɪ sa la yɪ sa nɪn, yɪ nwan: “Mɪn wa balasua'n lɛ ka nɪn, yɪ ti bala fa wɔ sa fua yɪ nwɔn maan ɔ tɪ akpɔɛ ɔ nyɔn ngɔan.” 24 Bian'n hanlɪn sɔ ala, Zozi nɔn yɪ kɔ hɔ. Mɔ bɛ 'kɔ'n, menian dɔɔn kpa sili yɪ sɔ, anɪn bɛ 'kan Zozi bɛ mian bɛ afian.

25 ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɪn balasua kɔn wɔ menian'n-mɔ afian ɛbɛɛ. Moja tu balasua sɔ'n, yɪ afɔɛ bulu nɔn nnyuan ahi. 26 ɔ nwunlɪn yalɛ dɔɔn wɔ ayile ɛyɔɛfɔɛ sɔnman asa nɪn. ɔ sɛcɪlɪ yɪ nwɔn esika kwalaaɪn, kɔsɔ yɪ nwɔn a nza man. Yɪ ewue nɪn anyunnɪn ala yɛ ɔ kɔ ɔ. 27 ɔ tɪlɪ kɛ menian'n-mɔ lɛ kan Zozi anwɔn ɛjɔɛ. ɔ kɔ a kɔ wɔɔɔ menian nwala'n mɔ afian, Zozi anzin ɛbɛɛ, ɔ kɔ han yɪ taladiɛ'n. 28 Afɪ yɪ nwan: “Sɛ mɪn kan yɪ taladiɛ nɪn

ala a, mín nwun 'sa.” ²⁹ ɔ hanlɪn yí a, yí moja'n m'ɔ tu yí'n kɔ kpɛ. Ebele ala, ɔ kɔ nwun yí ke yí nwun a sa.

³⁰ Zozi kɔsɔ kɔ nwun yí ebele ala ke anwɔnsɛle kɔn fi yí nun a fite. ɔ kɔ kpɛ yí nyɪn menian'n-mɔ afian elɔ ɔ kɔ bisa ke: “Nwan yê ɔ'a han mín taladi'e'n?”

³¹ ɔ bisali ehi a, yí menian'n-mɔ nwan: “Wó nyɪn tua ke menian'n-mɔ le mian wó, kɔsɔ anɪn e le bisa ke: Nwan yê ɔ'a han mín ɔ?”

³² ɔ kɔ nɛnian yí nwun ebele menian'n-mɔ anun kɔ si kɔ yia se ɔ kɔ nwun sɔanlan'n m'ɔ hanlɪn yí nɪn an. ³³ Kemɔ balasua'n sɪ like m'ɔ nwunlɪn yí wɔ yí nwunnaan nɪn anun'n, esulo hanlɪn yí dede yí nwun wɔsɔli yí. ɔ kɔ a kɔ tu kɔ tɔ Zozi aja nun, ɔ kɔ han ananhɔle'n kwalaa ɔ kɔ hele yí. ³⁴ Ehi a, Zozi nwan: “Mín wa balasua, wó dedi nɪn a le wó ngɔan. Kɔ anzɔnunjɔ nun, man wó nwun sá.”

³⁵ Anɪn Zozi anɔan tɔli man bɔbɔ, menian fi kpain Zɔayilusi awulo elɔ be walɪ tɔli yí a, bé nwan: “Wó wa balasua nɪn a wu, nan benin anwɔn ati yê e te jji minlan nɪn ɔ?”

³⁶ Nan mɔ be hanlɪn sɔ'n, Zozi ngɔ bu man yí ejɔle. Yí nwan: “Zɔayilusi, gua wó ahɔnlɪn asɪ, nyan dedi ala.”

³⁷ Zozi ngɔ man sɔanlan fí atɪn ke ɔ sí yí sɔ, sannan Pɪeli nɔn Zɔakɪ nɔn yí nianman Zɔan, bé ala.

³⁸ Mɔ be juli Zɔayilusi awulo elɔ'n, Zozi nwunlɪn ke ebele asua yɔɔ. Menian'n-mɔ le esuan nɔn awuye ebɔ nɔn etetian nɔn awóle eyiɛ. ³⁹ ɔ kɔ wɔlv sua nɪn anun ɔ kɔ bisa bé ke: “Nzuke ati yê emɔ le bɔ awuye be sun sɔa ɔ? Batɔnman talua'n wuli man, nan ɔ le dafi.” ⁴⁰ Ke ɔ hanlɪn sɔ nɪn ala, menian'n-mɔ kɔ gɔlv yí nwun.

Ehi a, Zozi kɔ man bé kwalaa be kɔ fite, ɔ kɔ ha siɛ'n non nian'n, non yí menian nsan'n mɔ be wali somanlin yí'n. Ɔ non bé kɔ wɔlɔ lika mɔ batɔnman'n la'n. ⁴¹ Ɔ kɔ sɔ batɔnman nin asa nin anun, yí nwan: “Talita kunmin!” Yí bɔ y'ɔ le ke: “Talua kaan, mín nwan ɛ jásv!” ⁴² Ebele ala, talua'n kɔ jasv kɔ nanndi. Mɔ ejɔle ehi 'ba'n, anun talua nin a li afɔe bulu non nnyuan. Mɔ menian'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, ɔ sinlin bé nwɔn kpa.

⁴³ Ehi a, Zozi totuali bé ke nán be kan ejɔle sɔ'n be kele sɔanlan fíí. Eɛe yí nwan: “Be mán talua'n like lí.”

6

Nazaletɪ amma'n-mɔ nne man

Zozi be nni man

(Matie 13.53-58, Luku 4.16-30)

¹ Ehi anzin, Zozi fi ebele yí nwan y'ɔ le yí kulo Nazaletɪ. Mɔ ɔ 'kɔ'n, yí menian'n-mɔ non yí yê be hɔli ɔ. ² Mɔ ɛnwɔnmian ele cian'n juli'n, Zozi hɔli Zufv'n-mɔ asɔnin sua nin anun ɔ hanlin Nyanmian Anvan Ejɔle'n ɔ heleli bé. Anun menian dɔvɔn wɔ sua nin anun. Ejɔle mɔ Zozi hanlin mɔ be tɔli'n sinlin bé nwɔn. Be kɔ bisa bisa bé nwɔn ke: “Nan ɔ non ehi fi nin? Ninhan yê ɔ nyanlin yí ngɛle ehi ɔ? Ɔ yɔ ɛe mɔ ɔ yɔ asinbenwɔn ninngɛe sua ɔ? ³ Nán Mali awa'n m'ɔ di tabva junman nin ɔ? Nán yí nianman-mɔ y'ɔ le Zvakɪ non Zozv, non Zudɪ non Simɔn ɔ? Nán yí nianman mmala'n-mɔ yê be wɔ yé afian ɛwa nin ɔ?” Zozi ɛsiɛ mɔ be si yí nin ati, b'a nne man yí b'a nni man.

⁴ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: “Be bu Nyanmian kpɔmanfɔe biala sɔanlan lika kwalaa.

Nan yí muonun yí kulo nin asu menian'n-mə non yí nvilie'n-mə yê be mmu man yí svanlan ə.” ⁵ Ke ə yoli sə'n, Zozi a ngvala man asinbenwvən like fí yə wə ebele. Nwuluwafvə ngvəvən ngvəvən ala yê ə falı yí sa'n ə fualı bé nwvən maan be tılı akpəle ə. ⁶ Ə sinlin Zozi anwvən ke yí kulo nin asu menian'n-mə nne yí be nni man.

*Zozi 'ba svan yí menian bulu non nnyuan'n
(Matie 10.5-15, Luku 9.1-6)*

Əhi anzin, Zozi kə hə Galile kulo kulo'n-mə asu ə kə han Nyanmian Anvan Əjələ'n ə kə hele bé. ⁷ Yí nzin, ə kə fele yí menian bulu non nnyuan'n ə kə svan bé nnyuan nnyuan. Ə kə man bé tunmin ke be fá be tú wawə ete'n-mə.

⁸ Mə be 'ba hə'n, yí nwan: “Ke emə le kə'n, nán be fa like fí be sa bé nwvən. Nán be fa kpaun, nán be fa bóle, nán be fa esika be sa bé nwvən. Nan emə fá bé kpəman nin ala be tíla. ⁹ Emə wúla mgbabva, nan kvsu nán be wula taladiə nnyuan.” ¹⁰ Ə kə han kə hele bé biekun ke: “Kulo biala mə emə kə hə sv'n, awulo mə be kə sike emə nun'n, emə tánlan nun ebele dede maan ə jú emə ehəle cian. ¹¹ Kulo biala mə emə kə ju sv, mə be ngulo man ke be sike emə anaan be tie emə əjələ'n, emə wósv bé ja nin abv anyvan'n be gúa ebele be hó. Ə ti adanzie elie ke be ngvala man emə svnmvə bə.”

¹² Əhi, Zozi menian bulu non nnyuan'n həli bəli Əjələkpa'n be heleli menian'n-mə ke be káci bé abalabə'n nán be fá bé nwvən be mán Nyanmian. ¹³ Be fvanlin wawə ete dəvən. Be manlin nwuluwafvə dəvən tılı akpəle. Abele mə be 'ba maan be ti akpəle'n, be di mva be kpəkpa bé *olivu ngə kvalaaka.

Zvan Batisi ewue'n
(*Matie 14.1-12, Luku 9.7-9*)

¹⁴ Ehi, Zozi dunman'n hɔli mɔa. Tɛmɔn sɔ'n, anɔn Elɔdi ti Galile mɔn nɔn asɔ belemgbin. Ɔ kɔ ti Zozi angan. Menian'n mmie-mɔ nwan: “Zvan Batisi m'ɔ wuli'n yê ɔ'a hɔn nɔn ɔ. Yí ti yê ɔ man ɔ kɔala ɔ yɔ asinbenwɔn ninngɛ sɔa nɔn ɔ.” ¹⁵ Mmie-mɔ kɔsɔ nwan: “Nyanmian kpɔmanfɔe'n mɔ bɛ fɛlɛ yí Eli'n, yí ɔ.” Mmiekun-mɔ kɔsɔ nwan: “Nán sɔanlan ngacile ɔ, nan ɔ ti Nyanmian kpɔmanfɔe kɛ daba diɛ'n-mɔ ala.” ¹⁶ Nan mɔ belemgbin Elɔdi tili ejɔlɛ sɔ'n, yí nwan: “Zvan Batisi mɔ m man bɛ kpɛli yí ti'n, yí dein yê ɔ'a hɔn nɔn ɔ.”

¹⁷ Afɔ belemgbin Elɔdi muonun man bɛ hyɔli Zvan bɛ tɔli yí fiadi Elodiadi dunman nɔn. Elodiadi ti Elɔdi anianman belenzua'n mɔ bɛ fɛlɛ yí Filipɔ nɔn ayɔ. Elɔdi kɔ tua yí kɔ le ɔ kɔ ja. ¹⁸ Nan mɔ Zvan nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele Elɔdi kɛ: “Nannan, Nyanmian mala'n mman man wɔ atɔn kɛ ɛ fá wɔ nianman nɔn ayɔ'n já.” ¹⁹ Zvan ejɔlɛ sɔ'n ngɔ yɔ Elodiadi fɛ fí. Ɔ kɔ fa Zvan anwɔn ɛkpɔ. Ɔ kulo kɛ ɔ man bɛ kun Zvan, kɔsɔ Elɔdi dunman nɔn, ɔ nnwun man kɛ ɔ kpɔn yɔ ɔ. ²⁰ Afɔ Elɔdi fɛli Zvan kpa. Ɔ si kɛ Zvan ti sɛsɛfɔe ɛsɛ ɔ ti anwɔntɛ sɔanlan. Ɔ nian Zvan asɔ. Mɛlɛ mɔ Zvan hanlin ejɔlɛ'n m'ɔ tili'n, ejɔlɛ sɔ'n jɔli yí kpa. Kɔsɔ afɔ, ɔ le fɛ elie ɔ tie ejɔlɛ'n mɔ Zvan kan'n.

²¹ Yí sɔ ehi anɔn, bɛ wɔ ɛbɛlɛ dede cian kɔn, Elɔdi awɔlɛ cian nɔn anwɔn feti mɔ bɛ di yí afɔe nɔan'n kɔ ju. Anɔn afɔ sian'n Elodiadi a nyan Zvan anwɔn atɔn. Mɔ cian sɔ'n juli'n, Elɔdi kɔ tɔ tɔbili kɔ yia yí abiliba mgbili mgbili'n-mɔ ɔ nɔn yí nzalafɔ mgbain'n-mɔ ɔ nɔn Galile mɔn nɔn anɔn

mgbain'n-mə yí awulo ebele. ²² Temun mə Elədi nun yí mgbain'n-mə gua təbuli nun anwon be 'didi'n, Elodiadi awa balasua'n kə wəlv lika mə be gua'n, ə kə si abile maan ə kə yə bé kwalaa bé enyɪnmɪn. Elədi kə jasə, yí nwan: “Mín wa, nyanmɪnsemun, wó abile nun a yə mín enyɪnmɪn sɔnman. Yí ti, like biala mə ε kulo'n, bisa maan n vá m mán wó.” ²³ Ə kə han ndâ kə tɔ sɔ kɛ: “Mɪn kan ewa kɛ sɛ mín belemgbɪn m̃n'n muonun ebue yê ε kulo a, mɪn 'fa mɪn man wó.”

²⁴ Əhi a, talua'n kə fite kə hə kə tɔ yí nin. Yí nwan: “Ayia, mín si nwan abile'n mə m'an si nun a yə yí enyɪnmɪn. Ə'a han ndâ kɛ like biala mə mɪn 'kɔpɔndɛ'n, ə 'fa man mín. Yí ti, nzu yê n né ə?”

Ebele ala, yí nin nwan: “Kə se wó si kɛ ε 'de Zvan Batisi ati'n.”

²⁵ Yí nin anwan ngə tə man bəbə, ndɛ-ndɛ talua'n kə hə kə tɔ yí si, yí nwan: “Baba, mɪn kulo kɛ ε fa Zvan Batisi ati'n tɔ apawa nun man mín kikaala.”

²⁶ Mə Elədi tili yí sə'n, yí lɔa kə bə yí nwon kpa. Nan kɔsɔ ndâ'n m'ə hanlɪn wə yí mgbain'n-mə anyunnun ebele nun ati, ə ngə hɔala man yí nwan kaci. ²⁷ Ebele ala, ə kə sɔan yí nzalafɔ'n-mə nunhan kɔn kɛ ə h́ fiadi sua nun anun elə, ə h́ kpé Zvan Batisi ati'n ə fá béle yí. ²⁸ Nzalafɔ'n kə hə fiadi sua nun anun. Ə kə hə kə kpɛ Zvan ati'n ə kə tɔ yí apawa nun ə kə bele talua'n. Talua'n kə le, ə kə fa kə hə kə man yí nin. ²⁹ Mə Zvan menian'n-mə tili yí sə'n, be walɪ falɪ yí fuin'n be həlɪ sielɪ yí.

Zozi 'ba man menian akpu nnun alɛ

(Matie 14.13-21, Luku 9.10-17, Zvan 6.1-14)

³⁰ Əhi, Zozi menian bulu nun nnyuan'n m'ə sɔanlɪn bé Galile m̃n nun anun'n həlɪ walɪ, be kə

ya Zozi anwɔn ebele. Mɔ be yɔli o, mɔ be heheleli o, be kɔ bɔ yí kwalaa anun amannɛ be kɔ hele yí. ³¹ Menian'n-mɔ mɔ be ba Zozi anwɔn'n sɔnlɔn sɔnman. Mmie-mɔ le ba, anɔn mmie-mɔ le kɔ. ɔ man Zozi nɔn yí mmɔfɔe'n-mɔ nnyan man alaje bɔbɔ mɔ be fa be di like ɔ. Ehi ati, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ke: “Emɔ mán ye tí yé nwɔn ye hó ahanmian, nán emɔ lé bé enwɔnmian kaan.”

³² Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n, be kɔ hɔ kɔ fɔ elɛɛ kɔn anun, be kɔ hɔ ahanmian, lika mɔ sɔanlan fíi nɔn man'n. ³³ Mɔ be 'kɔ'n, menian dɔn kpa nwunlin bé. Be kɔ fa asɔ atɔn diɛ'n. Be fi kulo'n-mɔ kwalaa asɔ be le enwanndie. Be kɔ li mɔa lika mɔ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ tɔli bé ti'n. ³⁴ Mɔ Zozi fi elɛɛ nɔn anun 'ju'n, ɔ kɔ nwun menian dɔn kpa ebele. Bé nwɔn kɔ yɔ yí anwunnvoe. Afɔ be ti ke mmɔa mɔ be le man enianfɔe ɔ. Ebele ala, ɔ kɔ hehele bé ninngɛ dɔn.

³⁵ Mɔ alíe'n yɔli bie'n, yí menian'n-mɔ kɔ kpunngɛ yí nwɔn ebele, bé nwan: “Yé Mɔn, alíe'n le yɔ, eɛɛ lika mɔ ye wɔ'n kɔsɔ ti yí nwɔn. ³⁶ Yí ti, yaci bé nun maan be hó nanmue'n-mɔ nɔn kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan ewa'n-mɔ asɔ be hó kpɔnnde like be tó be lí.”

³⁷ Mɔ be hanlɔn ejɔle sɔ'n, Zozi nwan: “Emɔ muonun mán bé like lí.”

Yí menian'n-mɔ nwan: “Nzu? Man ye hó tó kpaɔn bɔbɔ esika jɛɛɛ eya nnyuan an, ɔ nza man like fíi yɔ.”

³⁸ Mɔ be hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ bisa bé ke: “Kpaɔn nyɛ yê emɔ le ɔ? Emɔ hó nían.”

Be hɔli be walɔ a, bé nwan: “Ye le kpaɔn nnun nɔn ejue nnyuan.”

³⁹ Mɔ be hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ han kɔ hele bé ke be mán meninsɔnman'n kwalaaɔn tétanlan asɔ kpule

kpule ndile nun asu. ⁴⁰ Ehi a, be ko tetanlan asi kpule eya eya, o non kpule abulanun abulanun. ⁴¹ Mo be tanlanlin asi yueli'n, Zozi ko le kpaon nnun'n, o non ejue nnyuan'n. O ko tu yi nyin anwunno, o ko la Nyanmian asi. O ko bubu kpaon'n-mo anun o ko man yi menian'n-mo ke be hye be man meninsonman'n. O ko fa ejue nnyuan'n o ko man be ke be hye be man be kwalatin. ⁴² Be kwalaa be ko li dede be ku ko yi, bie ko ha. ⁴³ Mo halin, be sisali dede a, o ti ece mma bulu non nnyuan. Ejue'n kusu bie halin. ⁴⁴ Be mo be lili kpaon so'n, be ti menian akpu nnun. B'a nga man mmalasua non nmatonman'n-mo bie.

*Zozi 'ba nanndi asue nin anyinsu
(Matie 14.22-23, Zvan 6.16-21)*

⁴⁵ Ehi, meninsonman'n yueli like di ebele ala, Zozi ko han ko hele yi menian'n-mo ke: "Emo fu elee nin anun be kpe asue'n be li mua Betisayida elo. Min 'gua menian'n-mo atin kwalaka nan m'an a." ⁴⁶ Ke Zozi guali menian'n-mo atin yueli'n, o ko ho asonin eyole buka kon asu.

⁴⁷ Mo alie'n sanlin'n, anin elee nin a ju asue nin afian. Zozi angonmin cein jin asi ebele. ⁴⁸ O nian an, anin yi menian'n-mo ngwala man elee'n kan kpa. O sanlin ke be non asutue nin a yia nun. Ehi a, alibahian doe nsan mo o 'ko doe nsian'n, Zozi ko nanndi asue nin anyinsu o ko kpu be. Mo wali dede mo ka kaan tu be'n, o yoli ke o le san be nwun. ⁴⁹ Nan mo be nwunlin ke o nanndi asue nin anyinsu'n, be bu ke enwunmin o. Be ko tetian. ⁵⁰ Esulo hanlin be, o sanlin ke be kwalatin be nwunlin yi.

Ɛbele ala, Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Ɛmɔ gúa bé ahɔnlɔn asi! Nán be sulo nan mín ɔ!” ⁵¹ Ke ɔ hanlɔn sɔ mɔ ɔ 'fɔ be elɛɛ nɔn anun ala, asutue'n kɔ gua asi. Zozi nyɔɔle sɔ'n kɔ sin bé nwɔn kpa. ⁵² Afi asinbenwɔn like'n mɔ Zozi falɔ kpaɔn'n yɔɔlɔn, b'a ndɔ man yí bɔ. Ɔ sanlɔn ke b'a nva man bé ajɔnlɔn b'a nza man sɔ.

Zozi 'ba man Zenezaleɔi nwuluwafɔɛ'n-mɔ anwɔn sa.

(Matie 14.34-36)

⁵³ Ke be kpɛɔi asue'n mɔ be juli Zenezaleɔi mán nɔn anun'n, be kɔ si asi, be kɔ mɔnnda bé elɛɛ'n. ⁵⁴ Mɔ be fi elɛɛ nɔn anun be juli'n, ɛbele ala, menian'n-mɔ kɔ nwun ke Zozi ɔ. ⁵⁵ Be kɔ nwanndi be kɔ hɔ lika kwalaaɔin be kɔ hɔ kɔ bɔ menian'n-mɔ kwalaa amannɛ. Lika biala mɔ be kɔ ti ke Zozi wɔ'n, be sɔa nwuluwafɔɛ'n-mɔ ɛbeɛ sɔ be bele yí. ⁵⁶ Lika biala m'ɔ kɔ hɔ'n, nanmue nɔn ɔ, kulo baa asɔ ɔ, kulo kpili asɔ ɔ, be fa nwuluwafɔɛ'n-mɔ be sesie anwan'n-mɔ anyunnun gua'n-mɔ asɔ. Be sele Zozi ke ɔ mán bé atɔn maan be hán yí taladiɛ nɔn anwan nɔn ala. Sakpa, bé kwalaa mɔ be kɔ han yí'n, bé nwɔn sa.

7

Zozi nɔn Falisifɔɛ'n-mɔ 'ba su akpɔɔwɔa

wɔ Zufɔ'n-mɔ amanmuo nɔn anwɔn

(Matie 15.1-9)

¹ Ɛhɔ, Falisifɔɛ mmie-mɔ nɔn mala nɔn asɔ mg-bain mmie-mɔ fi Zoluzalemɔn be walɔ yialɔ Zozi anwɔn ɛbele. ² Be nwunlɔn yí menian'n mmie-mɔ ke be 'di like a, be nnwunnzin man bé sa nɔn anun be ndu man bé nwɔn efian ke bé mala'n kele'n. ³ Afi, Falisifɔɛ'n-mɔ nɔn Zufɔ'n-mɔ kwalaa, be di bé

nan-mə mala sɔ nɪn asɔ kpa. Sɛ bɛ 'ba li like a, bɛ tʊ bɛ ahɔnlɪn asɪ bɛ nwunnzin bɛ sa nɪn anun kpa bɔkɔɔ. ⁴ E sɛ like mɔ bɛ kɔ to yɪ gua nɪn mɔ bɛ 'ba li'n, sɛ bɛ nwunnzinlin man bɛ sa nɪn anun bɛ tuli man bɛ nwɔn efian an, bɛ nni man. Bɛ le daba mala dɔvɔn mɔ bɛ di sʊ sɛlɛ kpa kɛ kangɔ nɔn bua ɔ nɔn daanse'n-mɔ anun enwunnzian. ⁵ E hɪ a, Falisifvɛ'n-mɔ nɔn mala nɪn asɔ mgbain'n-mɔ kɔ bisa Zozi kɛ: “Mala mɔ yɛ nan-mɔ a hyhyɛ a tʊ ebele'n, nzukɛ ati yɛ wɔ menian'n-mɔ nni man sʊ mɔ bɛ le bɛ sa nɪn anun efian'n bɛ lɛ didi'n?”

⁶ Mɔ Zozi tɪli bɛ kosuan sɔ'n, yɪ nwan: “Apoo mma, ɛmɔ anwɔn ɛjɔlɛ'n mɔ Nyanmian kpɔmanfvɛ Ezayi hanlɪn yɪ daba'n tɪ ananhɔlɛ. Ezayi hɛlɛlɪ yɪ kɛ:

Menian ɛhɪ-mɔ le bɛ nwan tuin mgban

yɛ bɛ yɪ mɪn ayɛ ɔ,

nan bɛ ahɔnlɪn'n nɔvɔn man mɪn sʊ.

⁷ E sʊvɛ'n mɔ bɛ sʊ mɪn'n tɪ mgban.

ɔ sanlɪn kɛ kulo svanlan mala yɛ bɛ kekele ɔ,

nan nán Nyanmian diɛ nɪn ɔ.”

⁸ Zozi nwan: “E mɔ nni man Nyanmian mala diɛ nɪn asɔ nan kulo menian'n-mɔ diɛ nɪn asɔ yɛ ɛmɔ di ɔ.”

⁹ E sɛ Zozi kɔ han biekun kɔ tʊ sʊ. Yɪ nwan: “E mɔ a fa bɛ mala diɛ'n b'a nunnun Nyanmian diɛ nɪn abʊsʊ. ¹⁰ E hɪ anwɔn, Moyizɪ hanlɪn kɛ: *Man wɔ nyɪn sɔ wɔ sɪ nɔn wɔ nin.* E sɛ ɔ hanlɪn yɪ biekun kɛ: *Svanlan m'ɔ kɔ han ɛjɔlɛ ɛtɛ kɔ tia yɪ sɪ nɔn yɪ nin'n, svanlan sɔ'n, ɔ fata kɛ bɛ kun yɪ.* ¹¹ Nan ɛmɔ diɛ, ɛmɔ nwan sɛ svanlan kʊn kan kele yɪ sɪ nɔn yɪ nin kɛ: ‘Like mɔ n ne yɪ mɔ n gɔ fa n gɔ bʊka ɛmɔ'n, ɔ tɪ kɔɔban’ (yɪ bʊ y'ɔ le kɛ m'an fa m'an hyɛ Nyanmian), ¹² svanlan sɔ'n, ɛmɔ mman man yɪ atɪn

o nyo man like fii kón mman man yí si nun yí nin.
¹³ Emò yò sò be nunnun Nyanmian mala nun abusu emò di bé di'e'n-mò asu. Ese bóbò emò yò ninngede doun mmiekun-mò m'ò nvata man o.”

Like m'ò gua svanlan anwon efian'n
(Matie 15.10-20)

¹⁴ Mò Zozi hanlun sò yueli'n, o feleli meninsunman'n yí nwon biekun an, yí nwan: “Bé kwalaa be tíe mò mun kan'n be tí yí bu. ¹⁵ Like fii nnun man ebele m'ò kan svanlan nwan, o man efian gua yí nwon o. Nan ejòle ete m'ò fi yí nwan kò fite'n yê o man efian gua yí nwon o. [¹⁶ M'ò si fasie'n, o fá síe kpa!”]

¹⁷ M'ò hanlun sò yueli m'ò fi bagua nun anun o fiteli o hòli awulo'n, yí menian'n-mò kò bisa yí anyinnndala sò'n m'ò buli nun abu. ¹⁸ Ehi a, Zozi kò bua be ke: “Yí ti, emò kusu nzi man ngele o? Emò ndi man yí bu ke like biala mò svanlan kò li'n, o ngvāla man yí nwon efian gua o? ¹⁹ O sanlun ke like mò svanlan kò li'n, o ngò man yí ahonlun nun anun. Nan o kò yí kunnun yê o je gua.” (O nanndi ejòle ehi asu, Zozi kò hele bé ke like biala m'ò ti mò be di'n, yí nwon ti.)

²⁰ Ese yí nwan: “Nan ejòle ete m'ò fi svanlan ahonlun nun kò fite'n yê o gua yí nwon efian o. ²¹ Afi svanlan ahonlun nun anun yê ajonlun ete'n kwalaa fi o: satilifoe eyòle, awue, kodi-awu, ²² ajaa etvan, anyinbulu, ati anun ete eyòle, nnaka, basa-basa eyòle, nyunnunngunlan, dunmannzεciε, atubenwon, kuasianzεmøn. ²³ Ninngede ete ete ehi-mò kwalaa m'ò fi svanlan nun fite'n, bé yê be gua yí nwon efian o.”

*Eyefvɛ balasua kɔn 'ba le Zozi di
(Matie 15.21-28)*

²⁴ Eɬi anzin, Zozi anvan y'ɔ le Silifeninsi mân nun. Lika m'ɔ juli'n mantan kulo kɔn. Kulo sɔ'n, be fele yí Tii. Ɔ ngulo man ke be ti yí ngan. Yí ti, ɔ kɔ hɔ kɔ wɔɔ awulo kɔn anun. Nan kɔsu ɔ'a ngɔala man fia. ²⁵ Afi anin balasua kɔn wɔ ebɛɛ, wawɛ etɛ wɔ yí wa talua nin anun. Ɔ kɔ ti Zozi angan. Ɔ kɔ a kɔ tɔ Zozi ɔ kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun. ²⁶ Balasua sɔ'n ti man Zufv. Be wɔɔ yí Silifeninsi mân nun. Ɔ ti *geleki. Ɔ kɔ seɛ Zozi ke ɔ tú wawɛ etɛ'n m'ɔ wɔ yí wa talua nin anun'n.

²⁷ Mɔ bala'n hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ bua yí ke: “Nwɔnnde maan mmatɔnman'n-mɔ didi kɔalaaka. Afi, ɔ nvata man ke be ju mmatɔnman'n-mɔ alie'n be gua be man njɔa'n-mɔ di ɔ.”

²⁸ Zozi hanlɔn sɔ a, balasua'n nwan: “Ɔ ti ananhɔɛ, yé Mɔn. Nan kɔsu mmatɔnman'n-mɔ alie nin abu mgbukpɔɔlɔka'n m'ɔ kɔ yiyi kɔ gua tɔbilɔ nin abu'n yê njɔa'n-mɔ di ɔ.”

²⁹ Mɔ Zozi tɔɔ yí mmua sɔ'n, yí nwan: “Wɔ nvan ejɔɛ nin ati, sa kɔ, nan wawɛ etɛ'n fi wɔ wa nin anun ɔ'a tu.”

³⁰ Sakpa kɔsu, balasua'n fi ebɛɛ ɔ 'kɔ a ju a, yí wa'n la mgba nin asu, wawɛ etɛ'n fi yí nun a tu.

Zozi 'ba man amunlefɛ anzɔtiliwa kɔn anwɔn sa

³¹ Eɬi anzin, Zozi fi kulo'n mɔ be fele yí Tii nin afan ɔ kɔ sɔn Sidɔn kulo nin afan, ɔ kɔ sa kɔ a Galile asue nin anvan. Mɔ ɔ 'sa ba'n, ɔ kpɛɔ nin mân'n mɔ be fele yí Kulo Bulu nin anun. ³² Ebɛɛ, be kɔ fa amunlefɛ anzɔtiliwa kɔn be kɔ beɛ yí ke ɔ fá yí sa fúa yí nwɔn maan ɔ tí akpɔɛ.

³³ Ehi a, Zozi kɔ fa wuluwafɔɛ'n bagua nun anun ebele, ɔ nun yí kɔ hɔ ahanmian. Be juli elɔ a, ɔ kɔ fa yí sa mesika'n kɔ wula amunlefɔɛ nun anzɔ'n-mɔ anun kɔ yi. Eɛe ɔ kɔ fa yí nwan ngesele'n bie kɔ han amunlefɔɛ'n tofeleman'n. ³⁴ M'ɔ yɔli ehi kwalaa yueli'n, ɔ kɔ tɔ yí ti anwunno ɔ kɔ gua enwɔnmian asi. Yí nwan: “Efata!” Yí bu y'ɔ le ke tike!

³⁵ Ebele ala, yí nzɔ'n-mɔ kɔ tike tike, yí tofeleman'n kɔ nyannji, ɔ kɔ juɔ yuein-yuein. ³⁶ Mɔ Zozi yɔli asinbenwɔn like sɔ'n yueli'n, ɔ kɔ totua bé ke nán be kan ejɔle sɔ'n be kele sɔanlan fíi. ɔ 'totua bé a, anun be le kan be kɔ. ³⁷ Ejɔle'n sinlin menian'n-mɔ anwɔn kpa. Bé nwan: “Like biala m'ɔ kɔ yɔ'n, ɔ yɔ yí kanlanman kpa! ɔ man bé mɔ bé nzɔ a ti'n ti ejɔle! Bé mɔ b'a tɔ amunle'n, ɔ man be juɔ!”

8

Zozi 'ba man menian akpu nnan alɛ di (Matie 15.32-39)

¹ Mele sɔ'n, menian dɔɔn yialɔ Zozi anwɔn ebele biekun. Kemɔ be nnyan man like fíi be nni man'n, Zozi feleli yí menian'n-mɔ a, yí nwan: ² “Menian ehi-mɔ anwɔn yɔ mín koun. ɔ sanlɔn ke be nun mín wɔ ewa yí cian nsan ahi, be nnyan man like fíi be nni man. ³ Se mɔn man bé atɔn ke be fá bé kunnun be sá be hɔ a, be 'ba gɔlɔ atunnun. Afi bé nun mmie-mɔ fi mɔa.”

⁴ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ bisa yí ke: “Ebo ehi anun ewa, ye 'yɔ se nán y'a nyan like y'a man menian nwala ehi-mɔ a li?”

⁵ Zozi kɔ bisa bé ke: “Emɔ le kpaɔn nye?”

Bé nwan: “Ye le kpaɔn nsɔ.”

⁶ Ehi a, ɔ kɔ man meninsɔnman'n kɔ tetanlan asi. Ɔ kɔ fa kpaɔn nsɔ'n, ɔ kɔ la Nyanmian asi. Ɔ kɔ bubu nun kɔ man yí menian'n-mɔ kɛ be hyé be mán meninsɔnman'n. Zozi menian'n-mɔ kɔ hye kɔ man bé. ⁷ Eɛe anin be le ejue nganngan mmiekun-mɔ. Zozi kɔ yeyila su ɔ kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ kɛ be hyé be búka su. ⁸ Be kɔ li dede bé kɔ yi. Zozi menian'n-mɔ kɔ sɪsa m'ɔ halí'n. Ɔ kɔ yi ece mma nsɔ. ⁹ Bé mɔ be lili like'n, be ti kɔ yɔ akpu nnan. Mɔ be yueli like'n di'n, Zozi kɔ man bé atin maan be kɔ hɔ. ¹⁰ Ebele ala, ɔ nun yí menian'n-mɔ, be kɔ fɔ elee nun anun be kɔ hɔ mán'n mɔ be fele yí Dalımannunta nun anun.

Falisifɔe'n-mɔ 'ba bisa Zozi kɛ

ɔ yɔ asinbenwɔn like kɔn maan be nían.

(Matie 16.1-4)

¹¹ Ehi, *Falisifɔe'n-mɔ kɔ a kɔ ju ebele. Be nun Zozi kɔ su akpɔɔwa. Kemɔ be kulo kɛ be sɔ yí be nian'n, be kpɔnnde kɛ ɔ yɔ asinbenwɔn like kɔn m'ɔ kele kɛ yí tunmin'n fi Nyanmian elɔ sakpa. ¹² Zozi kɔ gua enwɔnmian asi, yí nwan: “Nzuke ati yê ajulisɔ menian'n-mɔ kpɔnnde asinbenwɔn ninngɛ ɔ? Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ kɛ be ngɔ yɔ man asinbenwɔn like fíi be ngɔ hele man ajulisɔ menian'n-mɔ.” ¹³ Ɔ hanlun sɔ yueli a, ɔ kɔ yaci bé ebele. Ɔ kɔ fɔ elee nun anun, ɔ nun yí menian'n-mɔ, be kɔ sa be kɔ kpe asue'n be kɔ hɔ yí nzin elɔ.

Falisifɔe'n-mɔ nun belemgbin Elɔɔi fali ayile'n

(Matie 16.5-12)

¹⁴ Mɔ be 'kpe asue'n, Zozi menian'n-mɔ alba kɔ fi kpaɔn mɔ be 'fa be sa bé nwɔn'n. Kpaɔn baa kɔnmgba yê anun be le yí be nwɔn ebele elee nun

anun ɔ. ¹⁵ Zozi kɔ tu bé fɔɔ ké: “Ɛmɔ nían bé nwɔn kpa wɔ Falisifɔɛ'n-mɔ nɔn Elɔdɪ fali ayile nɔn anwɔn.”

¹⁶ Zozi hanlɔn sɔ a, yí menian'n-mɔ kɔ han yí bé afian ɛɔ ké kpaɔn'n mɔ b'a nva man'n, yí ti yê ɔ man ɔ lé kan sɔ ɔ. ¹⁷ Zozi kɔ ti, ɔ kɔ bisa bé ké: “Nzuke ati yê ɛmɔ lé kan ké: ‘Anɔn kpaɔn'n mɔ y'a nva man nɔn ati ɔ’? Yí ti, ɛmɔ nzɪ man fasie bé ndɪ man ɛjɔlé bu ɔ? Ɛmɔ ajɔnlɔn nza man ɛmɔ ɔ? ¹⁸ Anyɪan'n mɔ ɛmɔ le yí'n, ɛmɔ nnwun man asɪ ɔ? Anzɔɛ'n mɔ ɛmɔ le yí'n, ɛmɔ ndɪ man ɛjɔlé ɔ? Ɛmɔ ati káɔɔ, ¹⁹ mɛlé mɔ m mubuli kpaɔn nnun nɔn anun m manlɔn menian akpɪ nnun'n, ɛmɔ sɪsalɪ yí bu ece mma nyɛ?”

Bɛ kɔ bua yí ké: “Yɛ sɪsalɪ ece mma bulu nɔn nnyuan.”

²⁰ Zozi nwan: “Nán mɛlé mɔ m mubuli kpaɔn nsɔ nɔn anun m manlɔn menian akpɪ nnan'n, ɛmɔ sɪsalɪ yí bu ece mma nyɛ?”

Bé nwan: “Yɛ sɪsalɪ ece mma nsɔ.”

²¹ Zozi kɔ bisa bé ké: “Yí ti, ɛjɔlé'n mɔ m'an han'n, ɛmɔ ndɪ man yí bu biekun ɔ?”

Zozi 'ba tike anyɪnsinlinwafɔɛ kɔn anyɪn'n

²² Zozi nɔn yí menian'n-mɔ, bé nɔan y'ɔ le Bɛtɪsayida. Bɛ juli ɛbɛlé a, menian'n-mɔ kɔ fa anyɪnsinlinwafɔɛ kɔn bɛ kɔ bɛlé Zozi. Bɛ kɔ sɛlé yí ké ɔ fá yí sa hán wuluwafɔɛ'n maan yí nyɪn'n tíké.

²³ Zozi kɔ sɔ anyɪnsinlinwafɔɛ nɔn asa ɔ nɔn yí kɔ hɔ kulo'n tiba. ɔ kɔ fa yí nɔan ngɛsɛlé kɔ ta wuluwafɔɛ nɔn anyɪn nɔn asɔ. ɔ kɔ fa yí sa kɔ fua wuluwafɔɛ nɔn anyɪn'n ɔ kɔ bisa yí ké: “Asɔ ɛ nwun like ɔ?”

²⁴ Anyɪnsinlinwafɔɛ'n kɔ tike yí nyɪn'n, yí nwan: “Mɪn nwun menian'n-mɔ, nan kɔsɔ bɛ tɪtɪ ké mmaka mɔ bɛ lé nanndɪ ɔ.”

²⁵ Zozi kɔ fa yí sa kɔ fua wuluwafuɛ nɪn anyɪn'n biekun. Mɔ Zozi yɪlɪ yí sa'n, wuluwafuɛ'n kɔ nɪan yí nyunnun fóón. Yí nwɔn kɔ sa ɔ kɔ nwun asɪ kpa bɔkɔɔ. ²⁶ Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele yí ke: “Kɔ awulo, kɔsɔ n'ɛ wɔlɔ kulo nɪn anun.”

*Pielɪ 'ba han ke Zozi yê ɔ ti Kilisi nɪn ɔ
(Matie 16.13-20, Luku 9.18-21)*

²⁷ Ehi anzin, Zozi nɔn yí menian'n-mɔ fi Betsayida be kɔ hɔ kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan Filipu kulo'n mɔ be fele yí Sezale anwɔn ebele'n-mɔ asu. ²⁸ Mɔ be 'kɔ'n, Zozi kɔ bisa bé ke: “Menian'n-mɔ, bé nwan nwan sɔanlan diɛ y'ɔ le mɪn?”

Be kɔ bua yí ke: “Mmie-mɔ nwan Zɔan Batisi y'ɔ le wó, mmie-mɔ kɔsɔ nwan Eli y'ɔ le wó, mmiekun-mɔ kɔsɔ nwan Nyanmian mgbɔmanfuɛ'n-mɔ nunhan kɔn y'ɔ le wó.”

²⁹ Ehi a, Zozi kɔ bisa bé ke: “Nan emɔ kɔsɔ lɪlɪ, emɔ bu ke nwan y'ɔ le mɪn?”

Pielɪ nwan: “*Kilisi'n y'ɔ le wó, Izalayɛ Ngɔandefuɛ'n.”

³⁰ Mɔ Pielɪ hanlɪn sɔ'n, Zozi kɔ totua bé kpa ke nán be kan ejɔle sɔ'n be kele sɔanlan fíí.

*Zozi 'ba han yí ewue'n nɔn yí etinngɛ nɪn anwɔn
ejɔle*

(Matie 16.21-28, Luku 9.22-27)

³¹ Ehi anzin, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ke: “Ɔ di ke mân Baa'n nwun amannɪnhunlun kpa. Izalayɛ mân nɪn asu mgbain'n-mɔ nɔn Nyanmian tɛɛyɪfuɛ mgbain'n-mɔ nɔn mala nɪn asu mgbain'n-mɔ 'ba yɪ yí tv. Be 'ba hun yí. Be kun yí a, yí cɪan nsan nɪn asu, ɔ 'tinngɛ.” ³² Zozi kɔ han yí ewue

sɔ nun anwɔn ejɔle yuein kɔ hele yí menian'n-mɔ. Ehi, Pielɩ kɔ fele Zozi ahanmian ɔ kɔ tu yí nyunnun. ³³ Zozi kɔ bilɩ yí nyin ɔ kɔ nian yí menian bu nga'n-mɔ. Ɔ kɔ tu Pielɩ anyunnun. Yí nwan: “Satan, fi mín nwɔn ewa kɔ mɔa. Wɔ ajɔnlɩn'n tɩ man Nyanmian ajɔnlɩn, nan kulo menian ajɔnlɩn yê ε le yí ɔ.”

³⁴ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi feleli meninsɔnman'n nɔn yí menian'n-mɔ a, yí nwan: “Sɔanlan m'ɔ kulo ke ɔ si mín sɔ'n, ɔ fá yí nwɔn yí tɛɛ, ɔ fá yí kulɔwa'n ɔ tó yí kɔmin sɔ, nán ɔ'a si mín sɔ. ³⁵ Sɔanlan biala m'ɔ kulo ke ɔ kpɔndɛ yí ngɔan'n, ɔ 'minlin yí ngɔan sɔ'n. Nan m'ɔ kɔ minlin yí ngɔan'n wɔ Ejɔlekpa'n nɔn mín dunman nun'n, sɔanlan sɔ'n, ɔ 'nyan ngɔan. ³⁶ Sɛ sɔanlan kɔn nyan eyuadi nɩn anun ninngɛ'n kɔalaa nán ɔ minlin yí ngɔan nɩn an, anɩn nzuke nvasɔɛ diɛ yê ɔ 'nyan yí sɔ ɔ? ³⁷ Nzu like diɛ bɔbɔ yê kulo sɔanlan kɔala ke ɔ fa kaci yí ngɔan nɩn ɔ? ³⁸ Ajulisɔ etefɔɛ menian ehi-mɔ mɔ bɛ nzulo man Nyanmian'n, bé afian, wɔ mɔ ε kɔ sa mín nɔn mín ejɔle nɩn anwɔn nyian'n, *Mân Baa'n kɔsɔ, mele m'ɔ nɔn yí nyanmiansɔ anwɔntɛ mmɔfɔɛ'n-mɔ 'ba sa bɛ ba Nyanmian anunminnyanmɔn nɩn anun'n, wɔ nwɔn 'ba yɔ yí nyian.”

9

¹ M'ɔ hanlɩn sɔ yuelɩ'n, εɛɛ ɔ kɔ han kɔ hele bé biekun ke: “Mɩn kan yí ananhɔle mɩn kele emɔ ke, emɔ mɔ b'a yia ewa'n, emɔ kɔalaa ngɔ yue man wu. Mmie-mɔ 'ba nwun ke Nyanmian Kpili le di belemgbin tunmin sɔ.”

*Zozi anwɔn ekacie'n
(Matie 17.1-13, Luku 9.28-36)*

² Ehi anzin cian nsian, Zozi kɔ fa Pielɪ nun Zɔvaki nun Zɔvan. Ɔ nun bé menian nsan nun ala be kɔ ti bé nwɔn buka kannganlaun kɔn asɔ. Ebele, Zozi kɔ kaci bé nyɪnsɔ. ³ Yí taladi'e'n kɔ yɔ fufue hyɪɪn hyɪɪn kpa. Yí hyɪɪn sɔ'n, asi'e ehi asɔ sɔvanlan fíi ngɔala man like fíi kpɔ maan ɔ yɔ fufue dede ɔ ju yí ɔ. ⁴ Zozi menian nsan'n 'nɪan an, be kɔ nwun *Eli nun *Moyizɪ ke be nun Zozi le juɔ.

⁵ Pielɪ kɔ han kɔ hele Zozi ke: “*Labi, ɔ ti kpa ke ye wɔ ewa. Ye 'bɔ *tanti nsan, wɔ di'e kɔn, Moyizɪ di'e kɔn yê Eli kɔsɔ di'e kɔn.” ⁶ Esulo kɔ han bé, Pielɪ nnwun man ejɔle m'ɔ kan ɔ.

⁷ Be jijin ebele ala, bɔlé kɔn fi nyanmiansɔ kɔ a kɔ hala Eli nun Moyizɪ nun Zozi asɔ. Bɔlé nun anun, anɪe kɔn kɔ te. Anɪe sɔ'n nwan: “Sɔvanlan ehi ti mín ehulo Baa, emɔ tíe yí!” ⁸ Zozi menian'n-mɔ tili anɪe sɔ nun ala, be kɔ totɔ bé nyɪn, be ngɔ nwun sɔvanlan fíi kɔn, Zozi angɔnmɪn cein yê ɔ nun bé wɔ ebele ɔ.

⁹ Nan mɔ be fi buka nun asɔ be 'ju'n, Zozi kɔ totua bé ke nán be kan ejɔle sɔ'n be kele sɔvanlan fíi, dede ɔ jú cian mɔ *Mân Baa'n fi ewue nun ɔ kɔ tinng'e'n. ¹⁰ Be falɪ m'ɔ hanlɪn heleli bé nun asɔ, nan kɔsɔ be le bisa bisa bé nwɔn bé afian elɔ ke: “Ɔ fi ewue nun ɔ 'tinng'e'n, yí bu y'ɔ le benin?”

¹¹ M'ɔ yɔli sɔ'n, be kɔ bisa Zozi ke: “Nzuke ati yê mala nun asɔ mgbain'n-mɔ nwan Eli yê ɔ 'di mɔa ba'n?”

¹² Zozi kɔ bua bé ke: “Eli 'di mɔa ba ɔ sesie ninng'e'n-mɔ biekun. Nan ɔ yɔ se mɔ b'a hele yí ke, Mân Baa'n 'ba nwun amannɪnhunlun kpa, ese be 'kpɔ yí'n? ¹³ Afi, mɪn kan mɪn kele emɔ ke Eli a a dada angɔnmɪn. Nan menian'n-mɔ heleli yí yalɛ

ke bé kunnun kulo. Ke Ehele Ejole'n hanlin yí nwun ejole nun anin.”

*Zozi 'ba man svanlan kɔn m'ɔ kpɛ nun anwɔn sa
(Matie 17.14-21, Luku 9.37-43a)*

¹⁴ Zozi nun Pielɩ nun Zvan nun Zvakɩ fi buka nun asu be kɔ ju. Mɔ be wali dede mɔ be ka kaan be ju Zozi menian ehɩnlin-mɔ anwɔn ebɛɛ'n, be kɔ nwun meninsɔnman bé nwun ebɛɛ. Mala nun asu mgbain'n-mɔ wɔ bé nun. Be kɔ fa akpɔlɔwa esue be kɔ tɔa Zozi menian'n-mɔ. ¹⁵ Zozi kɔ li meninsɔnman'n nvu nun. Ke be nwunlin yí nun ala, be kɔ tutu enwanndie be kɔ hɔ yí atin ekpa.

¹⁶ Zozi kɔ bisa yí menian'n-mɔ ke: “Nzu anwɔn yê emɔ nun bé le su akpɔlɔwa'n?”

¹⁷ M'ɔ bisalɩ bé kosuan sɔ'n, meninsɔnman nun anun svanlan kɔn kɔ bua Zozi ke: “Yé Mɩn, m'an fa mɩn wa belenzua'n m'an beɛ wɔ. ɔ sanlin ke wawe ete wɔ yí nun. ɔ man ɔ ngɔala man juɔ. ¹⁸ Lɩka biala mɔ wawe'n kɔ tɔ yí sɔ'n, ɔ fin yí asɩ. ɔ man ɔ cuin ngesɛɛ, ɔ kvan yí je'n, ɔ san yí ketee. M'an seɛ wɔ menian'n-mɔ ke be tú wawe ete sɔ'n. Nan b'a mantan yí dede b'a ngɔala man yí tu.”

¹⁹ Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Emɔ menian ehɩ-mɔ, emɔ le man dedi. Mɩn nun emɔ ye tánlan dede ɔ hó jú meɛ benin? N zó emɔ dede ɔ jú temɔn benin? Be fá batɔnman'n be béɛ mɩn.”

²⁰ Be kɔ fa batɔnman'n be kɔ beɛ Zozi. Kemɔ batɔnman'n nwunlin yí nun ala, wawe ete'n m'ɔ wɔ yí nun'n kɔ wɔsu yí seɛ kpa. Batɔnman'n kɔ tɔ asɩ ɔ kɔ kunndo, yí nvan ngesɛɛ fɔkɔs.

²¹ Zozi kɔ bisa batɔnman nun asɩ'n ke: “ɔ mantanlin yí eyɔɛ'n yí cɩan nye ahɩ?”

Yí sɩ nwan: “ɔ bɔɩ yí bu yí mmatɔnman nun.

²² Cɩan bie a, wawe'n man ɔ tɔ sɩn nun. Bie kɔsu a, ɔ

tu yí asue nun ke ɔ 'kun yí. Nan se ε kwalala yé buka a, anin nwun yé nwɔn anwunnvoe nán buka yé.”

²³ Zozi kɔ se yí ke: “E le kan kele mín ke: ‘Se ε kwalala a!’ Nwun yí ke sɔanlan biala m'ɔ de Nyanmian di'n, ɔ kwalala like biala yɔ.”

²⁴ Ebele ala, batɔnman nin asɔ'n kɔ tian nun, yí nwan: “Mín de mín di, kɔsɔ buka mín nán mín dedi'n ti kaan sɔa!”

²⁵ Meninsɔnman'n kɔ nwanndi kɔ hɔ Zozi nɔn batɔnman nin anwɔn εlɔ. Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ jujɔ aminle sɔ ɔ kɔ hele wawε εtɛ'n, yí nwan: “Wawε εtɛ, wɔ mɔ a munndun batɔnman εhi anɔan'n εse a ti yí nzo'n, mɔn kan mín kele wɔ ke ε fi yí nun tú, εse n'ε wɔlɔ yí nun kón lé!”

²⁶ Wawε εtɛ'n kɔ wɔsɔ batɔnman'n se le kpa. ɔ kɔ tetian ɔ fi yí nun kɔ tu. Batɔnman'n ti ke ɔ'a wu. ɔ man bé dɔɔn mɔ anin be wɔ ebele'n nwan: “Batɔnman nin a wu! Batɔnman nin a wu!” ²⁷ Mɔ be 'kikan εhi'n, Zozi kɔ sɔ batɔnman nin asa ɔ kɔ jasɔ yí kɔ jinlan.

²⁸ Mɔ Zozi hɔli awulo m'ɔ hali yí nɔn yí menian'n-mɔ angɔnmɔn'n, yí menian'n-mɔ kɔ bisa yí ke: “Nzuke ati yê y'a ngɔala man wawε sɔ'n tu'n?”

²⁹ Zozi kɔ bua bé ke: “Wawε εtɛ sɔa, Nyanmian εsele yê be fa be tu yí ɔ.”

Zozi 'ba bɔ yí ewue'n nɔn yí etinngɛ nin asɔ biekun (Matie 17.22-23, Luku 9.43b-45)

³⁰ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ fi ebele be kɔ hɔ. Be 'kɔ'n, be kɔ kpe nun Galile mân nin anun. Afɔ Zozi ngulo man ke sɔanlan fíi nwun lika m'ɔ wɔ'n. ³¹ ɔ kɔ hehele yí menian'n-mɔ ninngɛ, εse ɔ kɔ han kɔ hele bé ke: “Be 'ba hyi *Mân Baa'n be man menian'n-mɔ kun yí. Nan se ɔ wu a, yí cian nsan nin asɔ, ɔ

'tinnge.” ³² Yí menian'n-mə ngə tɪ man ejɔle sə'n m'ə hanlɪn nɪn abu. Kusɔ afɪ be sulo be ngə bisa man yí kosuan.

Svanlan m'ə tɪ kpili tala bé kwalaa'n
(*Matie 18.1-5, Luku 9.46-48*)

³³ Mə Zozi nɔn yí menian'n-mə juli Kapɛɛnawəmɔn mə be wɔlɔlɔ awulo'n, ə kə bisa bé ke: “Nzu anwɔn akpɔlɔwa yê emə suli yí atɪn nɪn anun'n?” ³⁴ M'ə bisalɪ bé kosuan sə'n, be ngə buke bé nɔan. Afɪ mə be 'ba'n, akpɔlɔwa kɔn tɔlɪ bé afian. Akpɔlɔwa sə nɪn anwɔn, anɪn be le kpɔnnde svanlan m'ə tɪ kpili tala bé kwalaa'n.

³⁵ Eɪ a, Zozi kə tanlan asɪ. Ɔ kə fele yí menian bulu nɔn nnyuan'n ə kə han kə hele bé ke: “Sə svanlan kɔn kulo ke ə di emə asɔ kpain an, anɪn ə káci emə anun batɔnman nán ə sɔ emə kwalaaɪn.”

³⁶ Mə Zozi hanlɪn sə yueli'n, ə kə fa batɔnman kaan kɔn kə a bé afian ebɛle. Ɔ kə fa yí kə bə yí nwɔn. Yí nwan: ³⁷ “Svanlan biala mə mín dunman nun, ə kə sə mmatɔnman eɪ-mə bie anun'n, anɪn mín muonun yê ə'a sə mín nun ə. Yê svanlan m'ə kə sə mín nun'n, nán mín ngɔnmɪn yê ə'a sə mɪn nun ə. Nan anɪn ə'a sə svanlan'n mə ə'a svan mín nɪn anun bie.”

M'ə mgbə man yé'n, anɪn ə kulo yé
(*Luku 9.49-50*)

³⁸ Mə Zozi hanlɪn sə yueli'n, Zvan kə fa kə tɔ yí nyunnun ke: “Kpain, y'a nwun svanlan kɔn, ə nnɔn man yé nun bie. Ɔ fa wɔ dunman'n ə tu wawe ete'n-mə. Yí tɪ, y'a totua yí.”

³⁹ Mə Zvan anɔan tɔlɪ'n, Zozi nwan: “Nán be totua yí. Ɔ sanlɪn ke svanlan fí ngɔla man ke ə fa mín dunman'n ə yə asɪnbɛnwɔn ninngɛ, nán afɪ ə'a han

ejɔle ete ɔ'a tia mín. ⁴⁰ Afi sɔanlan m'ɔ mgbɔ man yé'n, anin ɔ kulo yé. ⁴¹ Mɔun kan yí ananhɔle mɔn kele emɔ ke sɔanlan biala mɔ mín dunman nun, ɔ kɔ man emɔ nzue nganlannzan kɔn kɔ nun'n, ɔ 'nyan yí nwɔn ahatusa.

Bé mɔ be tɔnndɔn Zozi menian'n-mɔ nun aja nun'n (Matie 18.6-9, Luku 17.1-2)

⁴² “Mmatɔnman nganngan ehi-mɔ mɔ be de mín be di'n, sɔanlan m'ɔ kɔ tɔnndɔn bé nun kɔn aja nun maan ɔ kɔ tɔ ete nin anun'n, ɔ ti kpa ke be fa ebɔe kpili kɔn be tɔ yí kɔmɔn be tɔ yí jenvie nin anun. ⁴³ Se wɔ sa yê ɔ le juɔ wɔ maan e tɔ ete nin anun an, anin kpe tɔ. Se ɔ ka wɔ sa kɔn nán e nyan ngɔan an, ɔ ti kpa tala ke e le wɔ sa nnyuan'n e kɔ hɔ sɔn'n m'ɔ nnun man lé nin anun'n. [⁴⁴ Elɔ ngakɔba'n-mɔ mɔ be di sɔanlan'n, be nwu man lé, ese sɔn'n kɔsɔ nnun man lé.] ⁴⁵ Se wɔ ja yê ɔ le juɔ wɔ maan e tɔ ete nin anun an, anin kpe tɔ. Se ɔ ka wɔ ja kɔn nán e nyan ngɔan an, ɔ ti kpa tala ke e kɔ fa wɔ ja nnyuan'n e kɔ hɔ sɔn'n m'ɔ nnun man lé nin anun'n. [⁴⁶ Elɔ ngakɔba'n-mɔ mɔ be di sɔanlan'n, be nwu man lé, ese sɔn'n kɔsɔ nnun man lé.] ⁴⁷ Se wɔ nyin yê ɔ le juɔ wɔ maan e tɔ ete nin anun an, anin tu tɔ. Se ɔ ka wɔ nyin kɔn nán e nyan Nyanmɔian Belemgbin Mân nin anun elɔ ngɔan nin an, ɔ ti kpa tala ke e kɔ fa wɔ nyin nnyuan'n e kɔ hɔ sɔn'n m'ɔ nnun man lé nin anun'n. ⁴⁸ Elɔ ngakɔba'n-mɔ mɔ be di sɔanlan'n, be nwu man lé, ese sɔn'n kɔsɔ nnun man lé. ⁴⁹ Afi ke be wula ninng'e'n-mɔ njun nán b'a nzeci man'n, be 'fa sɔn'n kɔsɔ be ti sɔanlan biala anwɔn. ⁵⁰ Njun'n ti like kpa. Nan se ɔ yɔ talé a, anin be 'yɔ se nán ɔ a yɔ fe biekun? Emɔ mán njun tánlan emɔ anun, ese emɔ nun ehinlun-mɔ tánlan anzɔnunjɔ nun.”

10

Eyila nun anwɔn ejɔle'n
(*Matie 19.1-12, Luku 16.18*)

¹ Ehi, Zozi nun yí menian'n-mɔ, be fi Kapɛɛnawɔmɔn kulo nun asu ebele bé nwan y'ɔ le Zude mân nun anun, asue Zuludɔn nun anzin elo. Mɔ be juli ebele'n, meninsɔnman'n kɔ a kɔ yia bé nwon biekun. Ke Zozi yɔ yí titi'n, ɔ kɔ hehele bé Nyanmian Anwan Ejɔle'n. ² Anɔn Falisifue mmie-mɔ wɔ ebele. Kemɔ be kulo ke be sɔ Zozi be nian'n, be kɔ bisa yí ke: “Kpain, asu yé mala'n man atɔn ke belenzua kɔn yíla yí yɔ ɔ?”

³ Mɔ be bisalɔ kosuan sɔ'n, Zozi kɔsu kɔ bisa bé ke: “Mala benin yé *Moyizɔ falɔ manlɔn emɔ ɔ?”

⁴ Be kɔ bua Zozi ke: “Moyizɔ a man atɔn ke belenzua'n héle eyila kalata mán yí yɔ nán ɔ yíla yí.”

⁵ Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Emɔ ati anɔn ete nun ati yé Moyizɔ falɔ mala sɔ'n manlɔn emɔ ɔ. ⁶ Nan mɔ Nyanmian bɔli mân'n, ke Ehele Ejɔle'n kan'n: ɔ bɔli belenzua nɔn balasua. ⁷ Ehi ati, belenzua'n fi yí si nɔn yí nin abɔ anwɔn 'ba jasɔ. ɔ 'fa yí nwon bɔ yí yɔ, ⁸ nán bé munnyuan'n be yɔ sɔnlan munmuan kɔn. Emɔ nwún yí ke be ti man menian nnyuan, nan be ti sɔnlan kɔn. ⁹ Yí sɔ ati, like mɔ Nyanmian kɔ han kɔ bɔ nun'n, sɔnlan n'ɔ ti nun.”

¹⁰ Mɔ be fi ebele be hɔli awulo'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ bisa yí kosuan ejɔle sɔ nun anwɔn. ¹¹ Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Se sɔnlan kɔn yíla yí yɔ nán ɔ kɔ ja balasua fɔfɔle a, anɔn ɔ'a tɔn ajaa wɔ daba nun anwɔn. ¹² Se balasua kɔn kɔsu yíla yí hun nán ɔ kɔ ja belenzua fɔfɔle a, anɔn ɔ'a tɔn ajaa.”

Zozi nun mmatɔnman nganngan'n-mɔ
(Matie 19.13-15, Luku 18.15-17)

¹³ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n, menian mmie-mɔ falɔ mmatɔnman beɛɛɛlɛ yɛ ke ɔ yɛyila bɛ sɔ. Nan mɔ bɛ 'fa bɛ bɛ beɛ Zozi'n, yɛ menian'n-mɔ kɔ totua bɛ atɔn. ¹⁴ Mɔ Zozi nwunlin bɛ nyɔɛ sɔ'n, ɔ kɔ fe ɛya. ɔ kɔ han kɔ hele bɛ ke: “Ɛmɔ yɛci mmatɔnman'n-mɔ maan bɛ bɔla mɔn nwɔn, nan nɔn bɛ totua bɛ atɔn. ɔ sanlɔn ke Nyanmɔian Belemgbɔn Mɔn'n, ɔ ti bɛ mɔ bɛ ti ke mmatɔnman ɛhi-mɔ'n die. ¹⁵ Mɔn kan yɛ ananhɔɛ mɔn keɛ ɛmɔ ke, sɔnlan mɔ ɔ'a nɔɔ man Nyanmɔian Belemgbɔn Mɔn nɔn anɔn ke batɔnman sɔ nun'n, sɔnlan sɔ'n ngɔ man Nyanmɔian lika ɛɔ lɛ.” ¹⁶ M'ɔ yɔɛ sɔ'n, Zozi kɔ sɔ mmatɔnman'n-mɔ kɔ mantan yɛ nwɔn. ɔ kɔ fa yɛ sa'n kɔ fofua bɛ sɔ ɔ kɔ yeyila bɛ.

Esikafɔɛ kɔn anwɔn ɛjɔɛ'n
(Matie 19.16-30, Luku 18.18-30)

¹⁷ Mɔ Zozi yɔɛ sɔ yueli mɔ ɔ 'ba tu yɛ bu'n, sɔnlan kɔn tutuli ɛnwannɔɛ ɔ walɔ kɔtɔɔ yɛ nyunnun ɛbeɛɛ. Yɛ nwan: “Ngehelefɔɛ kpa, nzuke yɛ n yɔ nɔn m'an nyan ngɔan m'ɔ le man ayueliɛ nɔn ɔ?”

¹⁸ M'ɔ bisalɔ kosuan sɔ'n, Zozi kɔ bua yɛ ke: “Nzuke ati yɛ ɛ feɛ mɔn ngehelefɔɛ kpa ɔ? Sɔnlan fɛ ti man kpa sannan Nyanmɔian Kpɛli angɔnmɔn cein. ¹⁹ Ɛ sɔ mala'n-mɔ: *N'ɛ di awue, n'ɛ tɔn ajaa, n'ɛ wua like, n'ɛ di ato adanzɛ, n'ɛ di ndunlunmun, man wɔ nyɔn sɔ wɔ sɔ nun wɔ nin.*”

²⁰ Bian'n bualɔ yɛ ke: “Ɛhi kɔalaa m mantanlɔn sɔ elie mɔn mmatɔnman nun angɔnmɔn. N vɔnndɔnɔn man bie fɛ.”

²¹ Zozi kɔ nɔn bian'n ɔ kɔ li yɛ nwɔn fe. Yɛ nwan: “ɔ a ha wɔ like kɔn. Kɔ nɔn tɔnɔn wɔ

nwɔn ninng'e'n-mɔ kwalaaɗin, nán fa yí esika'n man ehianfɔ'e'n-mɔ. E 'ba nyan wó nwɔn Nyanmian Belemgbin Mân nɔn anun. E yɔ sɔ yue a, bala, nán afi si mɔn sɔ.”

²² Mɔ bian'n tɔli ejɔle sɔ'n, yí ti anun kɔ seɕi yí kpa. ɔ kɔ li yale kɔ hɔ, afi ɔ ti esikafɔ'e kpili kpa.

²³ Zozi kpeli yí nyɔn ɔ nianlin yí menian'n-mɔ mɔ b'a yia yí nwɔn ebele nɔn an, yí nwan: “Nyanmian Belemgbin Mân nɔn anun ewɔlɔ'e'n, ɔ yɔ sɔ man esikafɔ'e'n-mɔ!”

²⁴ Mɔ Zozi hanlin sɔ'n, ejɔle'n kɔ sin yí menian'n-mɔ anwɔn kpa. ɔ kɔ se bé biekun ke: “Mɔn mma-mɔ, Nyanmian Belemgbin Mân nɔn anun ewɔlɔ'e'n yɔ sɔ! ²⁵ ɔ yɔ sɔ man naan'n mɔ be fele yí sɔamo'n ke ɔ wɔlb dɔlɔwa bɔe nɔn. Nan ɔ yɔ sɔ kpa man esikafɔ'e kɔn ke ɔ wɔlb Nyanmian Belemgbin Mân nɔn anun.”

²⁶ Ejɔle sɔ'n mɔ Zozi hanlin'n sinlin yí menian'n-mɔ anwɔn kpa biekun. Be kɔ bisa bisa bé nwɔn ke: “Se ɔ ti sɔ a, anɔn nwan yê ɔ 'nyan yí ti ɔ?”

²⁷ Zozi nianlin bé dede a, yí nwan: “Ehi yɔ sɔ man kulo menian'n-mɔ, nan ɔ nyɔ sɔ mman man Nyanmian. Nyanmian dɛ, like fíi nza man yí yɔ.”

²⁸ Ehi a, Pieli nwan: “Nwun yí ke y'a yaci yé ninng'e'n-mɔ kwalaa y'a si wó sɔ.”

²⁹ Mɔ Pieli hanlin sɔ'n, Zozi kɔ bua yí ke: “Mun kan yí ananhɔle mɔn kele emɔ ke sɔanlan mɔ mɔn dunman nɔn ɔ nɔn Ejɔlekpa'n dunman nɔn ɔ kɔ yaci yí awulo, yí nianman'n-mɔ, yí nin nɔn yí sɔ, yí mma, anaan yí asɛ'n-mɔ, ³⁰ ɔ 'nyan awulo, anianman, nian, sɛ, mma, asɛ, ɔ nɔn amannɔnhunlun mele ehi anun, ese mele'n m'ɔ le ba nɔn anun, ɔ 'nyan ngɔan m'ɔ le man ayuelɛ'n. ³¹ Alimɔa mma'n-mɔ

dɔvɔn 'ba li sian, yê sian mma'n-mɔ kɔsɔ dɔvɔn 'ba li mva.”

*Zozi 'ba bɔ yí ewue'n nɔn yí etinngɛ nɔn asɔ biekun
(Matie 19.17-19, Luku 18.31-34)*

³² Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔn'n, ɔ nɔn yí menian'n-mɔ, bɛ kɔ fa Zoluzalɛmɔn atɔn'n. Zozi li bɛ nyun-nun. Yí menian'n-mɔ akunnun tɔtɔ bɛ. Bɛ mɔ bɛ si bɛ sɔ'n kɔsɔ sulo. Zozi kɔ fele yí menian bulu nɔn nnyuan nɔn ahanmɔn biekun. Ejɔlɛ'n mɔ ɔ 'ba tɔ yí'n, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ. ³³ Yí nwan “Emɔ tíe, yɛ lɛ kɔ Zoluzalɛmɔn! Yɛ kɔ yɛ ju elɔ a, bɛ 'ba hyɔ Mân Baa'n bɛ man Nyanmɔn tɛyɔfɔe'n-mɔ nɔn mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ. Yí ehuan ati, bɛ 'ba bu yí fɔɔ. Bɛ 'ba fa yí bɛ wula bɛ mɔ bɛ tɔ man Zufɔ'n-mɔ asa nun. ³⁴ Bɛ kɔsɔ bɛ 'ba gɔlɔ yí nɔvɔn, bɛ tɔtɔ yí nyunnun ngɛsɛlɛ, bɛ fin yí mgbele nán bɛ kun yí. Sɛ bɛ kun yí yue a, yí cian nsan nɔn asɔ, ɔ fi ewue nun ɔ 'tinngɛ.”

*Zvaki nɔn Zvan 'ba bisa Zozi like kɔn
(Matie 20.20-28, Luku 22.25-27)*

³⁵ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔn'n, Zebede amma Zvaki nɔn Zvan kɔ kpunngɛ yí. Bɛ nwan: “Yé Mɔn, yɛ kulo kɛ like'n mɔ yɛ lɛ ba bisa wɔ'n, ɛ yó man yé”.

³⁶ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: “Nzu like dɛe yê emɔ kulo kɛ n yó m mán emɔ ɔ?”

³⁷ Bɛ nwan: “Mɛlɛ mɔ ɛ 'di wɔ belemgbɔn nɔn anunminnyanmɔn nɔn anun'n, man yé nunhan kɔn tánlan wɔ fama sɔ yê kɔn kɔsɔ tánlan wɔ bê sɔ.”

³⁸ Bɛ hanlɔn sɔ a, Zozi nwan: “Emɔ nzɔ man like'n mɔ emɔ lɛ bisa'n. Asɔ amannɔnhunlun kangɔ'n mɔ mɔn 'ba nɔn nun'n, emɔ kɔ hɔala nun nɔn? Anaan amannɔnhunlun ɛsɔnɔn'n mɔ bɛ 'ba sɔnɔn mɔn'n, emɔ kɔ hɔala bie sɔnɔn?”

³⁹ Bɛ nwan: “Yuo o, yɛ kɔala yí yɔ.”

Zozi nwan: “Ɔ ti ananhøle ke kangɔ'n mɔ mɪn 'ba nɔn nun'n, emɔ 'ba nɔn nun bie. Esɔnian'n mɔ be 'ba sɔnɪn mɪn'n, be 'ba sɔnɪn emɔ bie. ⁴⁰ Nan kusɔ m'ɔ ti mɪn fama sɔ anaan mɪn bɛ sɔ etanlɔn'n, yɪ die nɔn mɪn yɛ mɪn man ɔ. Ɔ ti bɛ mɔ Nyanmɪan a sesie a man bɛ'n-mɔ die.”

⁴¹ Mɔ yɪ menian bulu'n tɪlɪ ejɔle'n mɔ Zɔvakɪ nɔn Zɔvan hanlɪn'n, be kɔ fe bɛ nwɔn eya. ⁴² Eɪ a, Zozi kɔ fele bɛ kɔalaatin ɔ kɔ han kɔ hele bɛ ke: “Emɔ sɪ ke mɔn nɪn anɪn mmelemgbɪn'n-mɔ kele bɛ menian'n-mɔ ahɔlɔwa. Mgbain'n-mɔ sisi menian'n-mɔ. ⁴³ Nan emɔ afɪan ewa die, ɔ ti man sɔ. Emɔ afɪan, m'ɔ kulo ke ɔ kaci kpain'n, ɔ kaci emɔ akɔa. ⁴⁴ Nunhan m'ɔ kulo ke ɔ di emɔ anyunnun'n, ɔ yɔ emɔ kanga. ⁴⁵ Ɔ sanlɪn ke *Mɔn Baa'n muonun, ɔ'a mma man ke ɔ 'ba maan be sɔ yɪ. Nan ɔ walɪ ke ɔ 'ba sɔ ɔ fa yɪ ngɔan'n ɔ de menian dɔvɔn ati.”

*Zozi 'ba tike Baatime anyɪn'n
(Matie 20.29-34, Luku 18.35-43)*

⁴⁶ Eɪ anzin, Zozi nɔn yɪ menian'n-mɔ kɔ hɔ kɔ ju kulo'n mɔ be fele yɪ Zolɪko nɪn asɔ. Mele mɔ Zozi nɔn yɪ menian'n-mɔ nɔn meninsɔnman'n fi kulo nɪn anɪn be 'fite'n, anɪn Time awa Baatime m'ɔ ti anyɪnsɪnlinwafɔe'n ti atɪn nɪn anɔvan ebefe. Ɔ sesele esika. ⁴⁷ M'ɔ tɪlɪ ke bɛ nwan Zozi m'ɔ fi Nazaletɪ'n, ɔ kɔ tɪan nɪn ke: “Zozi, belemgbɪn *Davidi Awa, nwun mɪn nwɔn anwunnvoe!”

⁴⁸ Menian dɔvɔn kpa kɔ totua yɪ ke ɔ mɔvan yɪ nɔvan nɪn asɔ. Ɔ ngɔ te bɛ sɔ. Ɔ kɔ tɪan nɪn sele kpa biekun ke: “Zozi, belemgbɪn Davidi Awa, nwun mɪn nwɔn anwunnvoe!”

⁴⁹ Zozi kɔ jinlan. Yɪ nwan: “Be fele yɪ be mɔn ɔ bala.”

Be kɔ fɛlɛ anyunsinlinwafɔɛ'n, bɛ nwan: “Bɔ mɔndɪnlɪn, jasɔ nán ɔ lɛ fɛlɛ wɔ́.”

⁵⁰ Ehi a, Baatime kɔ gua taladiɛ'n m'ɔ fa fɔfɔ yí nwɔn nɪn asɪ. ɔ kɔ hulu kɔ kpɪn ɔ kɔ a Zozi anwɔn ebeleɛ.

⁵¹ Zozi kɔ bisa yí kɛ: “Nzu like diɛ yê n yó m mán wɔ́ ɔ?”

Anyunsinlinwafɔɛ'n nwan: “*Labunin, man n nwún asɪ.”

⁵² M'ɔ hanlɪn sɔ'n, Zozi nwan: “Kɔ, wɔ́ dedi nɪn a man wɔ́ nwɔn a sa.” Ebeleɛ ala, ɔ kɔ nwun asɪ. ɔ kɔ si Zozi sɔ.

11

*Zozi 'ba hɔ Zoluzalɛmɔn kulo nɪn asɔ
(Matie 21.1-11, Luku 19.28-40, Zvan 12.12-19)*

¹ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ kɔ a kɔ ju Betifaze nɔn Betanin afian. Kulo sɔ'n-mɔ mantan mantan Zoluzalɛmɔn. Mɔ be juli *Olivɔ bɔka nɪn anwɔn ebeleɛ'n, Zozi kɔ sɔan yí menian'n-mɔ anun nnyuan, yí nwan: ² “Emɔ hɔ́ kulo'n m'ɔ wɔ emɔ anyunnun elɔ nɪn asɔ. Mɔ emɔ 'fite kulo nɪn asɔ ebeleɛ ala'n, emɔ 'ba nwun yí kɛ afunlunmun baa kɔn mɪnnda ebeleɛ, sɔanlan fí fɔlɪ tanlanlɪn man sɔ lé. Emɔ nyánnji yí be béle mɪn. ³ Se sɔanlan bie bisa emɔ kɛ nzuke ati yê emɔ lɛ nyannji yí a, emɔ sé yí kɛ: ‘Yé Mɪn a mian yí nwɔn, nan ɔ ngɔ hye man, ɔ 'ba fa sa ba.’ ”

⁴ M'ɔ hanlɪn sɔ yueli'n yê yí menian nnyuan'n hɔlɪ ɔ. Be 'kɔ a ju a, afunlunmun baa'n mɪnnda anwan kɔn anun, gua nɪn asɔ. Be kɔ nyannji yí. ⁵ Bé mɔ be wɔ ebeleɛ'n, bé mmie-mɔ kɔ bisa bé kɛ: “Emɔ lɛ yɔ nzu? Nzu ati yê emɔ lɛ nyannji afunlunmun baa'n?” ⁶ Be bualɪ bé kɛ Zozi hanlɪn helelɪ bé'n, yê menian sɔ'n-mɔ yacili bé maan be falɪ be hɔlɪ

᠗. ⁷ Bε kə fa afunlunmun baa'n bε kə bελε Zozi, bε kə fa bé taladiε'n-mə bε kə gua naan nūn asu. Zozi kə fū kə tanlanlūn su. ⁸ Menian dəvūn kə sise bé εtanlan'n-mə atūn nūn anun. Mmie-mə kəsu kə kpikpε aye male bε kə sise yí atūn nūn anun. ⁹ Bé mə bε li Zozi anyunnun'n ᠗ nūn bé mə bε li yí nzin'n, bε le tian bε kan kε: “Hozanna! *Nyila hán svanlan εhi m'᠗ le ba wə yé Mīn dunman nūn'n!*” ¹⁰ Nyila hán belemgbin'n m'᠗ le ba sesie yé sī Davidi belemgbin mán'n. Hozanna! Nyila hán yé Mīn m'᠗ wə anwunno anwunno εl᠗'n!”

¹¹ Zozi kə ju Zoluzalemūn. ᠓ kə wəlv Nyanmian sua nūn anun. ᠓ kə nēnian εbele ninngε'n-mə kəvalaa kə yue. ᠓ nūn yí menian bulu nūn nnyuan'n, bε kə h᠗ Betanin. ᠓ sanlūn kε anūn alíε le y᠗.

*Zozi 'ba bə figi baka kən sasan
(Matie 21.18-19)*

¹² Bε lali alíε hunlūn mə bε fi Betanin bε 'kə'n, εhəε kə hun Zozi. ¹³ ᠓ kə nwun *figi baka kən m᠗a εl᠗. Nyā wə su. Zozi kə h᠗ yí bu ᠗ 'kə a nian sε ᠗ kə nyan figi bie kə li a. ᠓ 'kə ju a, like fíi nūn man su, nyā ngūnmūn, ᠗ sanlūn kε ᠗ juli man figi nūn esúε tēmūn. ¹⁴ M᠗ Zozi nwunlin yí s᠗'n, yí nwan: “W᠗ baka εhi, ᠗ fi εnε m'᠗ kə'n, svanlan fíi ng᠗ li w᠗ su baa kún lé!” M'᠗ hanlūn s᠗'n, yí menian'n-mə kə ti.

Zozi 'ba fvan bé mə bε di gua

*Nyanmian awulo nūn anun'n
(Matie 21.12-17, Luku 19.45-48, Zvan 2.13-22)*

¹⁵ Zozi nūn yí menian'n-mə fi Betanin bε kə a Zoluzalemūn. Zozi kə wəlv Nyanmian awulo nūn anun. ᠓ kə fvan bé kəvalaa mə bε di gua awulo nūn

anun'n. Ɔ kɔ han bé mɔ be kaci esika'n tɔbɔlɔ'n-mɔ kɔ gua. Bé mɔ be le tɔnɔn mɔlɔnɔnman'n-mɔ, ɔ kɔ han bé bia'n mɔ kɔ gua. ¹⁶ Ɔ'a mman man sɔanlan fíi atɔn ɔ'a nzɔa man ninngɛ ɔ'a nzɔn man Nyanmian awulo nɔn anun. ¹⁷ M'ɔ yɔli sɔ yueli'n, ɔ kɔ hehele menian'n-mɔ ninngɛ. Yí nwan: “Asɔ b'a ngɛle man yí kɛ Nyanmian nwan: *Be 'ba fɛle mɔn awulo'n mɔn mɔn kwalaa mmɔtɔe awulo ɔ?* Nan ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ a fa a kaci ɛmɔ *awue awulo'n?*”

¹⁸ Mɔ Nyanmian tɛɛyɔfɔe'n-mɔ nɔn mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ tɔli ɛjɔle sɔ'n, ɔ ngɔ yɔ bé fɛ fíi. Ebele ala, be kɔ kpɔnnɔde atɔn mɔ be 'sɔn sɔ nán be cɔ yí be kun yí. Nan kɔsɔ be sulo yí, ɔ sanlɔn kɛ yí like'n m'ɔ kele'n yɔ menian'n-mɔ mɔ b'a yia ebele'n kwalaa fɛ sɔnman. ¹⁹ Mɔ alíe'n yɔli'n, Zozi nɔn yí menian'n-mɔ fi Zoluzalemɔn kulo nɔn anun be kɔ fite.

Figi baka'n mɔ Zozi bɔli yí

sasan nɔn anwɔn ɛjɔle'n

(Matie 21.20-22)

²⁰ Alíe hɔnlɔn mɔ be 'sɔn'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ nwan figi baka'n. Ɔ fi yí anwunno ɔ'a yɔli dede ɔ'a ju yí bɔ asɔ. ²¹ Ebele ala, Pielɔ kɔ kaci ɛjɔle'n mɔ Zozi hanlɔn'n. Nán ɔ'a se yí kɛ: “Yé Mɔn, nɔn kɛ figi baka'n mɔ ɛ bɔli yí sasan nɔn a yue yɔli ɔ.”

²² Mɔ Pielɔ hanlɔn sɔ yueli'n, Zozi kɔ se bé kɛ: “Emɔ lé Nyanmian be lí. ²³ Mɔn kan yí ananhɔle mɔn kele ɛmɔ kɛ sɛ sɔanlan kɔn nzu man akpɔlɔwa wɔ yí ahɔnlɔn nɔn anun, nan ɔ de di kɛ m'ɔ le kan'n 'yɔ sɔ man yí a, sɛ ɔ se bɔka ɛhɔ kɛ: ‘Bɔka, fi ɛwa tutu kɔ tɔ jenvie nɔn anun’ an, bɔka'n 'tutu kɔ tɔ nun.

²⁴ Yí sɔ ati, mɔn kan mɔn kele ɛmɔ kɛ, like biala mɔ ɛmɔ kɔ sele wɔ Nyanmian elɔ'n, ɛmɔ lé lí kɛ ɛmɔ

asa a han yí. Afi ɔ 'fa man emɔ. ²⁵ Mɛɛ mɔ emɔ jin bɛ lɛ yɔ asɔnɔn'n, sɛ sɔanlan bie anwɔn ejɔlɛ wɔ emɔ akunnun an, emɔ fá yí nwɔn sa bɛ hyé yí. Nán Nyanmian a fa emɔ anwɔn sa diɛ nɔn a hye emɔ. [²⁶ Nan sɛ emɔ a nva man yí nwɔn sa b'a nje man yí a, emɔ Asɔ'n kɔsɔ m'ɔ wɔ anwunno'n nva man emɔ diɛ'n nje man emɔ.”]

Zozi tunmin'n m'ɔ le yí'n

(Matie 21.23-27, Luku 20.1-8)

²⁷ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ kɔ sa kɔ hɔ Zoluzalemɔn elɔ biekun. Mɛɛ mɔ anɔn ɔ lɛ kpanza Nyanmian awulo nɔn anɔn'n, Nyanmian tɛɛyɔfɔe'n-mɔ, nɔn mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ, nɔn Zufɔ mgbain'n-mɔ kɔ a yí nwɔn ebɛɛ. ²⁸ Bɛ kɔ bisa yí kɛ: “Tunmin benin yê ɛ le yí ɛ yɔ ninngɛ sɔa mɔ ɔ? Nwan sɔanlan diɛ yê ɔ manlɔn wɔ atɔn kɛ ɛ yɔ ɔ?”

²⁹ Zozi kɔ bua bé kɛ: “Mɔn 'ba bisa emɔ kɔsuan kɔn. Sɛ emɔ tu yí nwan an, sɔanlan'n m'ɔ manlɔn mɔn atɔn maan mɔn yɔ ninngɛ'n-mɔ'n, mɔn 'kan mɔn keɛ emɔ. ³⁰ Esɔnɔn'n mɔ Zɔan sɔnɔn menian'n-mɔ'n, ɔ fi Nyanmian elɔ anaan ɔ fi kulo menian'n-mɔ elɔ ɔ? Emɔ búá mɔn bie.”

³¹ Mɔ Zozi bisalɔ bé kɔsuan sɔ'n, bɛ kɔ han yí bé afian elɔ kɛ: “Sɛ yɛ bua yí kɛ: ‘Nyanmian yê ɔ sɔanlɔn yí’ a, ɔ 'ba bisa yé kɛ: ‘Anɔn nzukɛ ati yê emɔ a nne man yí ejɔlɛ'n b'a nni man'n?’ ³² Sɛ yɛ kan kɛ: ‘Menian'n-mɔ yê bɛ sɔanlɔn yí’ a, ...” (Bɛ sulo bagua'n, afi menian'n-mɔ kɔalaa de tɔ nɔn kɛ Zɔan tɔ Nyanmian kɔmanfɔe sakpa.)

³³ Ehi a, bɛ kɔ bua Zozi kɛ: “Yɛ nzɔ man.”

Zozi kɔsɔ kɔ se bé kɛ: “Mɔn kɔsɔ mɔn ngele man emɔ sɔanlan'n m'ɔ man mɔn atɔn maan mɔn yɔ mɔn ninngɛ sɔ'n-mɔ'n.”

12

Divin ebo nin anwɔn anyɔndala'n (Matie 21.33-46, Luku 20.9-19)

¹ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi kɔ han ɛjɔle ɔ kɔ bu yɔ anyɔndala nun ɔ kɔ hele bɛ ke: “Ehi bian kɔn kɔ sɔn yɔ divin ebo. Ɔ kɔ hyɔ yɔ nɔwɔn. Ɔ kɔ fun kunman kɔn m'ɔ hyuhyuin yɔ nzan'n gua nun ɔ. Ɔ kɔ si sua hyilili kɔn sɔ. Sua sɔ'n tɔ kannganlaun. Bɛ fu sɔ bɛ sisa ebo'n. ɔ kɔ fa ebo'n kɔ wula kpafu-mɔ asa nun. Yɛ ɔ hɔli yɔ atɔn ɔ. ² Mɔ divin nin ɛtiɛ'n tɛmɔn juli'n, bian'n sɔ'n kɔ sɔan yɔ ngɔa'n-mɔ anun kɔn kpafu'n-mɔ anwɔn ɛlɔ ke ɔ hɔ lɛ yɔ diɛ'n bɛle yɔ. ³ Kpafu'n-mɔ kɔ hyɔ akɔa'n bɛ kɔ bu yɔ dede bɛ kɔ hihan yɔ nun ɔ kɔ fa yɔ sa to ɔ kɔ sa kɔ hɔ. ⁴ Bian'n kɔ sɔan yɔ akɔa'n kɔn biekun bɛ nɔwɔn ɛlɔ. Bɛ kɔ hyɔ yɔ kɔsu bɛ kɔ tɔtu yɔ ti nin anun kɔtɔle. Bɛ kɔ kpikpe yɔ nzɔba, bɛ kɔ hihan yɔ nun. ⁵ Yɔ kpɛ nsan nin asɔ, bian'n kɔ sɔan yɔ akɔa'n kɔn biekun bɛ nɔwɔn ɛlɔ. Nan yɔ diɛ, bɛ kɔ hun yɔ. Eɛɛ bian'n kɔ sɔan yɔ ngɔa'n-mɔ dɔun bɛ nɔwɔn ɛlɔ biekun. Bɛ kɔ hyɔ mmie-mɔ bɛ kɔ bu bɛ, bɛ kɔ hun mmie-mɔ kɔsu.

⁶ “Sɔanlan mɔ ɔ'a ha bian nin asa nun'n y'ɔ le yɔ wa baa belenzua kɔnmgba cein'n. Kasian'n, ɔ kɔ sɔan baa sɔ'n m'ɔ tɔ yɔ ehulo baa'n. Yɔ nwan: ‘Kɛmɔ ɔ tɔ mɔn kunnun baa'n, mɔn de mɔn di ke bɛ 'ba man yɔ anyɔnnzɔ.’

⁷ “Nan mɛle mɔ bɛ nyɔn bɔli bian nin awa'n, bɛ kɔ han yɔ bɛ afian ɛlɔ ke: ‘Bɛ nɔan, yɔ koliaja'n yɛ ɔ le ba nun ɔ. Bɛ mɔn ye hɔn yɔ, anun yɔ ajɔa' nin a yɔ yɛ diɛ.’

⁸ “Ehi a, bɛ kɔ sɔ yɔ bɛ kɔ hun yɔ. Bɛ kɔ yɔ yɔ fuin nin ebo nin asɔ.” ⁹ Zozi kɔ bisa bɛ ke: “Sɔanlan'n m'ɔ le ebo'n, anun nzu yɛ ɔ 'yɔ ɔ? Sɛ ɔ ba a, ɔ 'kun kpafu'n-mɔ ɔ fa yɔ ebo'n ɔ wula menian nɔvɔle asa

nun. ¹⁰ Asu emə kunnɡalı man ejəle ehi Ehele Ejəle nun anun lé ɔ? B'a hele yí nun ke:

Ebve'n mə bé mə be le si sua nin a ju a tv'n,
yí yê ɔ'a kaci ayialie nin asv ebve'n
m'ɔ le sua nin anun nin ɔ.

¹¹ E 'nwun like mə yé Mɪn a yɔ'n,
 ɔ yɔ enyinmin wɔ yé nyinsv."

¹² Zufu mgbain'n-mə kɔ nwun yí ke bé ti yê Zozi a bu yí anyɪndala sɔ nin ɔ. Ehi ati, be kpɔndeli atin mɔ be 'sin sv be ci yí. Nan kɔsv meninsɔnman'n dunman nun, be sulo. Be kɔ yaci yí be kɔ hɔ.

Sezaa ajule'n

(Matie 22.15-22, Luku 20.20-26)

¹³ Be kɔ sɔan *Falisifv'e'n mmie-mə nɔn belemgbin Elɔdi menian'n mmie-mə Zozi anwɔn ebele ke be hó tétie yí nɔan nun. ¹⁴ Be wali tɔli yí a, bé nwan: "Kpain, ye si ke wɔ die, e kan ananhɔle. Menian'n-mə ajɔnlɪn mɔ be kɔ fa'n, e nzulo man yí nzin. Afi e nɪian man sɔanlan nyunnun e mmua man yí ndee. Like mɔ Nyanmian kulo ke sɔanlan yɔ'n, e kele yí ananhɔle. Asv yé mala'n kele ke ye túa ajule ye mán Lɔmɔn belemgbin *Sezaa ɔ? Se ye túa a, kan. Se nán ye tua kɔsv a, kan."

¹⁵ Nan Zozi nwunlin bé ajɔnlɪn'n mɔ b'a fa'n, ɔ kɔ bisa bé ke: "Nzuke ati yê emə le tetie mín nɔan nun ɔ? Emə fá bé esika'n kɔn be mán n nían." ¹⁶ Be kɔ fa kɔn be kɔ bele yí. Zozi kɔ bisa bé ke: "Nwan nvoninnin die ɔ nɔn dunman benin yê ɔ wɔ esika nin asv ɔ?"

Bé nwan: "Belemgbin Sezaa ɔ."

¹⁷ Zozi nwan: "M'ɔ ti Sezaa die'n, emə fá man yí, yê m'ɔ ti Nyanmian kɔsv die'n, emə fá man yí." Zozi mmua sɔ'n kɔ sin bé kwalaa bé nwɔn.

*Ewuetinngɛ nɪn anwɔn kosuan'n
(Matie 22.23-33, Luku 20.27-40)*

18 Ehi anzin, *Sadusifɔe'n-mɔ mɔ bɛ nwan sɔanlan wu a, ɔ fi ewue nun ɔ ndinngɛ man'n, bɛ mmie-mɔ kɔ a Zozi anwɔn ɛbɛɛ. Bɛ kɔ bisa yɪ kosuan kɔn kɛ: 19 “Kpain, Moyizi a hɛɛ a man yɛ kɛ: *Belenzua kɔn m'ɔ nɔn yɪ yɪ b'a nɔw man baa fɪi dede nán sɛ ɔ wu a, yɪ nianman'n fá yɪ yɪ'n. ɔ nɔn yɪ bɛ wɔ mma maan bɛ lí m'ɔ wuli nɪn aja nun.* 20 Nan daba anɪn anianman mmelenzua nsɔ wɔ ɛbɛɛ. Nunhan kpain'n jalɪ balasua kɔn. ɔ nɔn yɪ b'a nɔw man baa fɪi dede ɔ wuli. 21 M'ɔ tɔtɔa yɪ'n, ɔ jalɪ balasua sɔ'n, ɔ nɔn yɪ b'a nɔw man baa fɪi dede ɔ wuli. Yɪ nsan nɪn asɔ'n, kɛ ɔ tɪ yɪ nɪn ala'n. 22 Bɛ le yɪ sɔ dede bɛ anianman nsɔ'n kɔalaa bɛ kɔ yue wu. Bɛ bie fɪi nɔn balasua nɪn a nɔw man baa. Balasua'n kɔsɔ kɔ wu. 23 Ewuetinngɛ cɪan'n, mɔ menian'n-mɔ kɔalaa 'ba tinngɛ'n, bɛ anianman nsɔ'n, nunhan benin yɛ ɔ 'ja balasua'n biekun ɔ? Afɪ bɛ anianman nsɔ'n kɔalaa nunhan kɔn biala jalɪ balasua sɔ'n bie.”

24 Zozi kɔ bua bɛ kɛ: “Kɛmɔ ɛmɔ nzɪ man Nyanmian Anɔan Ejɔɛ'n, ɔ nɔn Nyanmian tunmin'n, yɪ tɪ yɛ ɔ man ɛmɔ a fɔn ɔ. 25 ɔ sanlɪn kɛ ewuetinngɛ cɪan'n, mmelenzua'n-mɔ ngɔ ja man mmala. Mmala'n-mɔ kɔsɔ ngɔ ja man mmian. Bɛ 'ba kaci kɛ nyanmiansɔ mmɔfɔe'n-mɔ. 26 M'ɔ tɪ ewuetinngɛ nɪn anwɔn ejɔɛ'n, ejɔɛ mɔ Moyizi hɛɛɛɛ'n, ɛmɔ kɪngalɪ man yɪ lé ɔ? Kalata'n lɛ keɛ kɛ anɪn sɪn'n lɛ sɔ baka kaan kɔn ati sɔ. Nyanmian fɛɛɛɛ Moyizi a, yɪ nwan: *N di Abalahamɔn Nyanmian, Izaki Nyanmian, ɛsɛ n di Zvakɔbɔ kɔsɔ Nyanmian?* 27 ɛmɔ a fɔn bɔkɔɔ. ɔ sanlɪn kɛ, Nyanmian tɪ man ewue mma'n-mɔ Nyanmian.

Nan ɔ ti ngban mma'n-mɔ Nyanmian.”

*Mala'n m'ɔ ti kpili tala bé kwalaa'n
(Matie 22.34-40, Luku 10.25-28)*

²⁸ Mɛɛ mɔ *Sadusifɔɛ'n-mɔ non Zozi 'jujɔ'n, *mala nun asu kpain'n kɔn tɪɪ bé ngan. Kɛmɔ ɔ nwunlin kɛ Zozi a bua Sadusifɔɛ'n-mɔ kpa'n, ɔ kɔ kpɔnnge yí nwɔn ɛɔ, yí nwan: “Mala benin yê ɔ ti kpili tala mala'n-mɔ kwalaa ɔ?”

²⁹ Zozi kɔ bua yí kɛ: “Mala'n m'ɔ li mɔa'n y'ɔ le ɛɪ: *Izalayɛ amma, bé tíe, yé Mɪn Nyanmian angvnmɪn yê ɔ ti Nyanmian ɔ.* ³⁰ *Fa wɔ ahvnlɪn'n kwalaa, ɔ non wɔ ɛkala'n kwalaa, ɔ non wɔ ajvnlɪn'n kwalaa, ɔ non wɔ anwɔnsele'n kwalaa kulo yé Mɪn Nyanmian.* ³¹ M'ɔ tian yí nnyuan'n, y'ɔ le ɛɪ: *Kulo wɔ manngvɔn kɛ wɔ muonun wɔ nwɔn.* Mala fí nnɔn man ɛbɛɛ m'ɔ tala mala nnyuan ɛɪ ɔ.”

³² Mɔ Zozi hanlɪn ɛɪ'n, mala nun asu kpain'n nwan: “Kpain, fɔ́ɔn, a han ananhɔɛ! Nyanmian tɪ kɔnmgbɔ cein, bie fí kɔn nnɔn man yí nzin. ³³ Sɛ ɛ fa wɔ ahvnlɪn'n kwalaa, ɔ non wɔ ajvnlɪn'n kwalaa, ɔ non wɔ anwɔnsele'n kwalaa, ɛ kulo Nyanmian, ɛ kulo wɔ manngvɔn kɛ ɛ kulo wɔ muonun wɔ nwɔn nun an, ɔ ti kpa tala tɛɛ ɛyɛ non afɔɛ ngacile'n kvalaatin.” ³⁴ Bian'n kɔ bua ɛjɔɛ'n ngɛɛ su. Yí ti, Zozi hanlɪn heleɪ yí kɛ: “A mantan Nyanmian Belemgbin Mân'n.” Mɔ Zozi hanlɪn sɔ'n, sɔanlan fí a mmisa man yí kosuan fí kɔn.

*Kilisi'n non belemgbin Davidi
(Matie 22.41-46, Luku 20.41-44)*

³⁵ Anɪn Zozi wɔ Nyanmian awulo nun anun, ɔ ɛ kekele menian'n-mɔ ninngɛ. ɔ kɔ bisa bé kɛ: “ɔ yɔ sɛ mɔ *mala nun asu mgbain'n-mɔ kwalaa kan kɛ

belemgbin Davidi awa y'ɔ le *Kilisi'n? ³⁶ Davidi muonun, mɔ Nyanmian Wawε'n wɔlɔlɔl yí nun'n, yí nwan:

Edannganman a han a hele mín Mɪn kε:

Tanlan mín fama sɔ,

nán mɪn 'ba fa wɔ mgbɔfve'n-mɔ

mɪn gua wɔ ja abv.

³⁷ Davidi muonun feleli yí Mɪn. Anun ɔ yɔ sε m'ɔ kɔwala kε ɔ yɔ yí wa'n?" Meninsɔnman'n le fε elie bε tie εjɔlε'n mɔ Zozi lε kan'n.

Zozi 'ba tu menian'n-mɔ fɔɔ

wɔ mala nɪn asɔ mgbain'n-mɔ anwɔn

(Matie 23.1-12, Luku 20.45-47)

³⁸ Zozi like ehehele nɪn anun, ɔ kɔ han kɔ hele meninsɔnman'n kε: “Emɔ nían bé nwɔn kpa wɔ mala nɪn asɔ mgbain'n-mɔ anwɔn. Bε kulo taladiε ndɪndɪn ewula nanndɪ menian'n-mɔ anun. Gua nɪn asɔ, bε kulo kε menian'n-mɔ man bé anyɪnnzɔ. Bε 'bisa bé ahɪn an, bε kan kε: ‘Kpain, ahɪn o!’

³⁹ Sε menian yia nán bε 'didi tɔbɪlɪ'n-mɔ anwɔn an, menian mgbili mgbili lika yê bε kpɔnnɔde ɔ. Bε kɔ asɔnɪn sua'n-mɔ anun an, bia'n-mɔ m'ɔ jijin bé nyunnun'n, sɔ yê bε tanlan ɔ. ⁴⁰ Bε kpɔkpɔ kunlannvε'n-mɔ anwɔn kpa bɔkɔɔ. Bε 'yɔ asɔnɪn an, bε yɔ mmɔtɔε ndɪndɪn bε kele bé nwɔn kε bε tɪ meninkpa. Bé nyɔlε sɔ'n-mɔ anwɔn, ahatua mɔ bε 'ba nyan yí'n, ɔ tɪ kpili sɔnman.”

Kunlannvε balasua nɪn acεdiε'n

(Luku 21.1-4)

⁴¹ Mɔ Zozi hanlɪn sɔ yueli'n, ɔ kɔ tanlan asɪ Nyanmian awulo nɪn anun lika mɔ bε tɔ acεdiε'n. Kε meninsɔnman'n kpɪn tɔ esika'n, Zozi tɪ ebele yí

nyin ta bé. Esikafɔɛ nwala kpa kɔ gua nun esika dɔvɔn. ⁴² Kunlannvɔɛ balasua kɔn kɔ a, ɔ ti ehianfɔɛ kpa. ɔ kɔ tɔ babulu ngɔkɔn ngɔkɔn nnyuan alaka nin anun.

⁴³ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ fele yí menian'n-mɔ. Yí nwan: “Mun kan yí ananhɔle min kele emɔ ke, ehianfɔɛ kunlannvɔɛ balasua ehi, ɔ'a tɔ esika dɔvɔn ɔ'a tala bé kwalaa mɔ b'a tɔ esika alaka nin anun'n. ⁴⁴ ɔ sanlin ke, bé kvalaatin, esika mɔ be mianlin man yí nwɔn'n yê b'a fa b'a gua nun ɔ. Nan yí diɛ, yí ehianfɔɛ esika kaan m'ɔ le m'ɔ kɔ fa kɔ li alie'n yê ɔ'a fa ɔ'a tɔ alaka nin anun nin ɔ.”

13

Nyanmian awulo nin ebubue nin anwɔn ejɔle'n (Matie 24.1-14, Luku 21.5-19)

¹ Mɔ Zozi fi Nyanmian awulo nin anun ɔ 'fite'n, yí menian'n-mɔ anun kɔn nwan: “Kpain, nian. Nyɔbɔɛ ehi-mɔ, nyanminsemɔn, be nnwun man yí nwɔn sv. B'a fa b'a sisi sua'n-mɔ nganlanman nganlanman sɔnman!”

² Zozi kɔ se yí ke: “E nwun sua mgbili ehi-mɔ ɔ? Eɔvɔɛ baa kɔn ngɔ tanlan man yí mangɔn asv. Be 'kan yí kwalaa be gua asv cian bie.”

Munnzue nɔn ahɔlvɔwa'n (Matie 24.3-14, Luku 21.7-19)

³ Zozi fi ebele ɔ kɔ hɔ kɔ fɔ *Olivɔ buka nin asv ɔ kɔ tanlan asv. Buکا sɔ'n nun Nyanmian awulo nin anyin wɔ sv. Kemɔ ɔ nɔn Pɛli nɔn Zɔan, nɔn Zɔaki nɔn Andele angɔnmun ala yê be hɔli'n, be kɔ bisa yí ke: ⁴ “Anin cian benin yê nyɔbɔɛ sɔ'n-mɔ 'kan gua asv ɔ, kan kele yé? Se mele'n ju kɔsv a, nzɔle benin yê be 'fa be nwun yí ke yí ayuelie temɔn a ju ɔ?”

5 Ehi a, Zozi kɔ sɔsɔ ejɔle sɔ. Yí nwan: “Emɔ nían bé nwɔn kpa nán abie a nnaka man emɔ. 6 Ɔ sanlɔn ke menian dɔwn 'ba nanndɪ mín dunman nɔn asɔ nan kɔn biala kan ke: 'Kilisi'n, Belemgbin Ngvandefɔe'n y'ɔ le mín.' Bɛ 'kan sɔ bɛ laka menian dɔwn. 7 Sɛ emɔ ti kɛ bɛ lɛ kan elɔe ejɔle, anaan emɔ ti elɔe angan an, nán bɛ man bé lɔa bɔ bé nwɔn. Ɔ sɛ kɛ ninngɛ sɔ'n-mɔ jú sɔ, nan kɔsɔ anɔn ayuelɛ'n juli man. 8 Mân kɔn 'ba jasɔ ɔ nɔn mân kɔn bɛ kɔn elɔe. Belemgbin mân kɔn 'ba jasɔ ɔ nɔn belemgbin mân kɔn bɛ kɔn elɔe. Asɛ'n 'ba kpusu wɔ lika dɔwn. Eɔɔe 'ba kpɔn. Ehi kwalaa 'ba yɔ kɛ awɔle yale nɔn abɔbɔ'n.

9 “Emɔ nían bé nwɔn kpa. Bɛ 'ba fa emɔ bɛ kɔ bé mɔ bɛ di ejɔle'n-mɔ aja sɔ. Bɛ 'ba bɔ emɔ Zufɔ'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anɔn. Bɛ nɔn emɔ 'ba hɔ mân mgbain'n-mɔ, nɔn mmelemgbin'n-mɔ anyunnun wɔ mín dunman nɔn maan emɔ di mín nwɔn adanzɛ. 10 Afi ɔ fata kɛ bɛ di mɔa bɛ bɔ Ejɔlekpa'n bɛ kele eyuadɔ nɔn anɔn menian'n-mɔ kwalaaɔn.

11 “Mele mɔ bɛ kɔ hyɪ emɔ, bɛ nɔn emɔ kɔ hɔ bé mɔ bɛ di ejɔle'n-mɔ aja sɔ'n, ejɔle m'ɔ di mɔ emɔ kan'n, nán bɛ di mɔa bɛ susu yí nwɔn. Nan ejɔle m'ɔ kɔ tɔ emɔ ati anɔn dɔhyɔli sɔ nɔn anɔn'n, emɔ hán. Ɔ sanlɔn kɛ Wawe Nwanzan-nwanzan'n yê ɔ 'fa ejɔle sɔ'n wula emɔ anɔn maan emɔ kan ɔ. 12 Anianman'n 'ba yɪ yí nianman maan bɛ kun yí. Sɛ'n-mɔ kɔsɔ 'ba yɪ bé mma'n-mɔ maan bɛ kun bé. Mma'n-mɔ kɔsɔ 'ba jasɔ bé sɪ-mɔ akɔmɔn anɔn maan bɛ kun bé. 13 Mín dunman nɔn, menian'n-mɔ kwalaa 'ba fa emɔ anwɔn ekpɔ. Nan nunhan m'ɔ kɔ jinlan kpunndiin dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ'n, ɔ 'nyan yí ti.

Like ete kpili'n m'ò bə alva'n
(Matie 24.15-28, Luku 21.20-24)

¹⁴ “Emò 'ba nwun like ete kpili'n m'ò bə alva m'ò man sʋanlan anwɔn bubu yí'n ke ɔ jin lika m'ò nvata man ke ɔ jinlan'n. (Sʋanlan m'ò le kinnga lika sò'n, ɔ tí yí bʋ kpa.) Temɔn sò'n, bé mɔ be wɔ Zude mân nun anun'n, be nwánndi be hó mmòka'n-mò asɔ. ¹⁵ Sʋanlan m'ò kɔ fʋ yí sua nun ati sʋ'n, n'ò ju kɔ yí sua nun anun, ɔ fa like. ¹⁶ M'ò kɔ hɔ ebolo'n, n'ò sa ba kulo, n'ò sa ba fa taladi. ¹⁷ Mele sò'n, mmalasua'n-mò mɔ be le nwɔnnze'n, ɔ nɔn bé mɔ be le nʋan mma'n, bé yakò! ¹⁸ Emò séle Nyanmian ke n'ò man mele sò'n yia fɔste nun. ¹⁹ Ɔ sanlin ke Nyanmian bɔli mân'n dede m'ò ju ene'n, be nwunlin man yí nwɔn sʋ yale sʋa lé. Yé yí nwɔn sʋ yale fíí ngò a man kún. ²⁰ Se yé Mɔn a mgbɛ man cian sò'n-mò asɔ a, sʋanlan fíí nnyan man yí ti. Nan bé mɔ ɔ'a kpa bé ɔ'a yɔ yí die'n dunman nun, ɔ'a kpe cian sò'n-mò asɔ. ²¹ Yí ti, se abie se emò ke: ‘Emò nían, Kilisi'n, Belemgbin Nguandefɔe'n, ɔ wɔ ewa anaan ɔ wɔ elɔ' a, nán be te yí sʋ. ²² Ato Kilisi, nɔn ato mgbɔmanfɔe dɔɔn 'ba fite. Be 'ba yɔ nzɔle nɔn asinbenwɔn ninnge be bɔ menian'n-mò apoo. Eɛe bɔbɔ, se be kʋala yí yɔ a, be 'laka be mɔ Nyanmian a kpa bé a yɔ yí die'n-mò. ²³ Nan emò die, m'an li mʋa m'an kannzɔ emò! Yí ti, emò nían bé nwɔn kpa.

Mân Baa nun ewale'n
(Matie 24.29-31, Luku 21.25-28)

²⁴ “Nan mele sɔ nun anun, yale elie mele nun anzin, sɛnze'n 'ba lu tuun, sala'n ngò ta man kún. ²⁵ Nzalama'n-mò fi anwunno be 'ba tutu be gua asɔ. Anwunno elɔ ninnge sò'n-mò kʋalaatin 'ba kpusu. ²⁶ Ebele nun anun, be 'ba nwun Mân Baa'n, ke ɔ fi

bólé nún anún nyanmiansu ɔ lé ba. ɔ le tunmin kpili kpa ɔ nún anunminnyanmɔn. ²⁷ Temɔn sɔ nún anún, ɔ nún yí nyanmiansu mmɔfɔe'n-mɔ yê ɔ 'ba a ɔ. ɔ 'ba hohuan yí menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ asɛ nún asu ewa lika kwalaa nún anvan.

Figi baka nún anwɔn anyɔndala'n
(*Matie 24.32-35, Luku 21.29-33*)

²⁸ “Emɔ fá bé nyin bɛ tú figi baka nún anwɔn. Mɛlɛ mɔ emɔ kɔ nwun kɛ asaa mma a fifi yí nwɔn'n, mɔ yi nyâ'n lé wula'n, anún emɔ si kɛ mɛlɛ kpa'n mɔ bɛ nyan su mma nún a kpunngɛ. ²⁹ Yí su kusu ala, mɛlɛ mɔ emɔ kɔ nwun ehi kwalaa'n, anún emɔ si kɛ Mân Baa nún ewalɛ nún a ju a yue, ɔ'a mantan emɔ kɔkɔ. ³⁰ Mɔn kan yí ananhɔlɛ mɔn keke emɔ kɛ ajulisu menian ehi-mɔ ngɔ yue man wu nán ninngɛ sɔ'n-mɔ temɔn a ju. ³¹ Anwunno nún asɛ 'ba kpɛ nun, nan mín Nvan Ejɔlɛ'n diɛ, ɔ mgbɛ man nun lé.

Emɔ tánlan bɛ sísa
(*Matie 24.36-44*)

³² “Nan kusu cian sɔ'n, anaan dɔɛ sɔ'n, yí diɛ, sɔanlan fíi nzi man. Nyanmiansu mmɔfɔe'n-mɔ ɔ, Nyanmian Awa nún ɔ, bé fíi bɛ nzi man. Siɛ nún angɔnmɔn yê ɔ si ɔ. ³³ Emɔ nían bé nwɔn kpa, emɔ tánlan bɛ sísa. Afi emɔ nzi man mɛlɛ mɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ kɔ a ɔ. ³⁴ ɔ ti kɛ sɔanlan m'ɔ lé kɔ atɔn, mɔ ɔ'a yaci yí awulo'n ɔ'a wula yí ngɔa'n-mɔ asa nún ɔ. ɔ'a fa sɔanlan kɔn junman diɛ m'ɔ fata kɛ ɔ di'n ɔ'a man yí. ɔ feleli sɔanlan'n m'ɔ sisa awulo nún an, yí nwan: ‘Wó diɛ, n'ɛ dafi.’ ³⁵ Yí ti, emɔ tánlan bɛ sísa. Afi emɔ nzi man mɛlɛ mɔ sɔanlan'n m'ɔ le awulo'n kɔ a ɔ. ³⁶ Sɛ ɔ 'ba nɔsɔba e, sɛ alimunnun e, sɛ alibahian e, sɛ ngelemɔ e, emɔ nzi man. Afi, sɛ ɔ ba nvu nun,

nán emò lé dafí a, ɔ ngo yɔ man sɛsɛ. ³⁷ Mɔ mun kan mun kele emò'n, mun kan mun man menian'n-mɔ kɔlaatin: Emò tánlan bɛ sísa."

14

Zufɔ mgbain'n-mɔ 'ba hɔ Zozi ati ahuan
(*Matie 26.1-5, Luku 22.1-2, Zvan 11.45-53*)

¹ M'ɔ ka cian nnyuan nán Paki'n nɔn kpaɔn'n mɔ fali ayile nɔn man nun'n feti nun a ju'n, Nyanmian tɛyɔfɔɛ mgbain'n-mɔ, nɔn mala nun asɔ mgbain'n-mɔ kɔ kpɔnnde atin mɔ bɛ 'sɔn sɔ nán bɛ ci Zozi bɛ kun yí. ² Ehi, bɛ kɔ han yí bé afian elɔ kɛ: "Nán bɛ man ye ci yí feti nun anun. Sɛ ye ci yí feti nun anun an, bagua'n 'ba jasɔ yé kɔmin anun."

Balasua kɔn 'ba kaci anatılı gua Zozi ati nun asɔ
(*Matie 26.6-13, Zvan 12.1-8*)

³ Anin Zozi wɔ Betanin. Ɔ kɔ sike bian kɔn awulo. Bian sɔ'n li Simɔn, ɔ ti kokobefɔɛ daba. Bɛ gua tɔbɔli nun anwɔn mɔ bɛ 'di like'n, balasua kɔn kɔ a, ɔ le anatılı bondoman kɔn yí sa nun. Anatılı mɔ yí gua yɔ sɔ kpa wɔ bondoman sɔ nun anun. Baka'n mɔ bɛ fele yí náá'n yê bɛ fa bɛ yɔ anatılı sɔ nun ɔ. Balasua'n kɔ bo bondoman'n, ɔ kɔ kaci nun anatılı'n ɔ kɔ gua Zozi ati nun asɔ.

⁴ Balasua sɔ'n nyɔliɛ'n ngo yɔ man bé mɔ bɛ gua ebele'n mmie-mɔ fe. Bɛ kɔ han yí bé afian elɔ kɛ: "Anatılı ehi esɛciɛ diɛ nun abɔ y'ɔ le benin? ⁵ Ahan bɛ kɔala kɛ bɛ tɔnɔn yí jɛtɛ fufue eya nsan bɛ fa yí esika'n bɛ ce ehianfɔɛ'n-mɔ!" Bɛ kɔ juɔ balasua sɔ'n kpa.

⁶ Zozi nwan: "Emò yáci yí koun. Nzuke ati yê emò lé di yí nɔwɔn yalɛ ɔ? Like kpa yê ɔ'a yɔ ɔ'a man mín ɔ. ⁷ Ehianfɔɛ'n-mɔ diɛ, emò nɔn bé gua ewa dahuu.

Cian biala mɔ emɔ kulo'n, emɔ kwalala ke be yɔ bé ye. Nan mín die, emɔ nun mín le man ndanlanman daa. ⁸ M'ɔ kwalala yí yɔ'n yê ɔ'a yɔ ɔ. Ɔ'a li mɔa ɔ'a fa anatil'n ɔ a gugua mín nwon. Ɔ ti ke mín esie yê ɔ'a sie nun ɔ. ⁹ Mún kan yí ananhɔle mín kele emɔ ke eyuadi'n lika biala mɔ be 'bɔ Ejɔlekpa'n, bé ti 'kacɔ balasua ehi be kan like mɔ ɔ'a yɔ nun anwon ejɔle."

Zudasɔ 'ba yi Zozi man Nyanman tɛɛyifɔe mgbain'n-mɔ

(Matie 26.14-16, Luku 22.3-6)

¹⁰ Mɔ Zozi hanlin sɔ yuel'n, Zudasɔ Isikaliɔti m'ɔ wɔ Zozi menian bulu nun nnyuan nun anun bie'n, ɔ kɔ hɔ kɔ tɔ tɛɛyifɔe mgbain'n-mɔ, ke ɔ 'yi Zozi man bé. ¹¹ Zudasɔ bɔli bé amannɛ mɔ be tɔli ejɔle sɔ'n, be lili yí nwon fe kpa. Be kɔ han be kɔ hele yí ke se ɔ man bé sa kan Zozi sakpa a, be 'man yí esika. Zudasɔ kɔ kpɔnnde atin mɔ ɔ'sin sɔ ɔ yi Zozi man'n.

Zozi nun yí menian'n-mɔ 'ba li Pakɔ alɛ'n

(Matie 26.17-25, Luku 22.7-14, 21-23, Zvan 13.21-30)

¹² Ehi, cian'n mɔ be kun tɛɛ eyie bua'n, cian sɔ'n kɔnmgba yê be di kpaun'n mɔ fali ayile nnɔn man nun'n feti'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ bisa yí ke: "Ninhan yê ε kulo ke ye hó tɔn *Pakɔ alɛ nun ɔ?"

¹³ Ehi a, Zozi kɔ swan yí menian'n-mɔ anun nnyuan, yí nwan: "Emɔ hó kulo nun asɔ, emɔ nun belenzua kɔn 'ba yia. Ɔ sɔ nzue awɔa kɔn anun. Emɔ sí yí sɔ, ¹⁴ nán lika m'ɔ kɔ wɔlv'n, emɔ sé awulo nun asɔ minlian'n ke: 'Yé Mún nwan ye bɔsa wɔ ke sua'n m'ɔ nun yí menian'n-mɔ 'di Pakɔ'n nun'n wɔ nin?' ¹⁵ Nán ɔ 'ba hele emɔ dabele kpili kɔn awaa

nun asu elɔ. B'a yue nun sesie. Emɔ sésie Pakɩ alie nun ebɛɛ.”

¹⁶ Zozi menian nnyuan'n kɔ hɔ kɔ ju kulo nun asu. Mɔ be juli elɔ'n, ke Zozi kpɩnlɩn hanlɩn yi'n, be nwunlin yí kwalaa sɔ. Be kɔ tɔn Pakɩ alie'n be kɔ sesie yí ebɛɛ.

¹⁷ Nɔsɔba, Zozi nun yí menian bulu nun nnyuan'n, be kɔ a. ¹⁸ Be gua tɔbɩɩ nun anwɔn mɔ be 'didi'n, Zozi nwan: “Mun kan yí ananhɔɛ mɩn kele emɔ ke emɔ anun kɔn m'ɔ nun mɩn le didi'n, ɔ 'ba yí mɩn man.”

¹⁹ Yí menian'n-mɔ anwɔn kɔ bubu bé. Bé nunhan kɔn biala nwan: “Yé Mɩn, nán mɩn ɔ.”

²⁰ Zozi nwan: “Emɔ menian bulu nun nnyuan'n, nunhan mɔ mɩn nun yí yé sa wɔ talie kɔn anun'n, yí dein ɔ. ²¹ *Mán Baa'n 'ba wu ke be kpɩnlɩn be hanlɩn yí wɔ Eheɛ Ejɔɛ kalata nun anun'n. Nan sɔanlan'n mɔ ɔ 'ba yi yí man'n, munnzue hán yí! ɔ ti kpa ke ahan b'a nwɔ man sɔanlan sɔ'n bɔbɔ!”

Zozi 'ba man yí menian'n-mɔ kominnian

(Matie 26.26-30, Luku 22.15-20, 1 Kolɩntɩ 11.23-25)

²² Temɔn mɔ be 'di like'n, Zozi kɔ fa kpaɔn, ɔ kɔ la Nyanmian asɩ. M'ɔ lalɩ Nyanmian asɩ yueli'n, ɔ kɔ bubu nun kɔ man yí menian'n-mɔ. Yí nwan: “Emɔ lé kpaɔn ehɩ be lí, ɔ ti mɩn nwɔnnaan.”

²³ M'ɔ hanlɩn sɔ yueli'n, ɔ kɔ fa divɩn kangɔ kɔn. ɔ kɔ la Nyanmian asɩ kɔ yue. ɔ kɔ fa kɔ man bé. Bé kwalaa be kɔ nun. ²⁴ Yí nwan: “Nzan ehɩ ti mɩn moja. ɔ di Nyanmian nyihye'n m'ɔ nun emɔ le di nun ajinlanmun. Moja sɔ'n, b'a butu yí b'a man menian dɔɔn. ²⁵ Mun kan yí ananhɔɛ mɩn kele emɔ ke mɩn nun emɔ ye ngɔ nun man nzan fíí kón dede ɔ 'ju cɩan

mɔ yɛ kɔ yia Nyanmian Belemgbin Mân nun anun'n yê yê 'nun nzan fufɔlɛ ɔ.”

²⁶ Mɔ Zozi hanlin sɔ yueli'n, bɛ kɔ tɔ Izalayɛ ayɛ eyɛ ejue. Bɛ fi ebɛlɛ, bɛ kɔ fa *Olivɔ bɔka nun atin'n.

*Zozi 'ba han kɛ Pɛli 'ba se kɛ ɔ nzi man yí
(Matie 26.31-35, Luku 22.31-34, Zvan 13.36-38)*

²⁷ Bɛ hɔli juli bɔka nun asɔ elɔ a, Zozi nwan: “Emɔ kɔvala 'ba nwanndi mín. Afi b'a hɛlɛ yí kɛ:

*Mín 'ba hun bɔa enianfɔvɛ'n,
yí mmɔva'n-mɔ kɔvalaa 'ba bɔ asanndiɛ.”*

²⁸ Nan Zozi seli bé kɛ: “Sɛ n vi ewue nun mɔn tinngɛ a, mɔn 'di mɔa emɔ anyunnun Galile mân nun anun elɔ.”

²⁹ Pɛli nwan: “Sɛ bé kɔvalaa bɛ nwanndi wɔ a, mín kpɔnmgba cein diɛ mɔn nnwanndi man wɔ.”

³⁰ Ehi a, Zozi nwan: “Mɔn kan yí ananhɔlɛ mɔn keke wɔ kɛ, enɛ kɔngɔɛ dein, ɔ nun dede mɔ akɔ'n 'bɔ kokolokoo fâ nnyuan'n, anɔn a han yí fâ nsan kɛ ɛ nzi man mín.”

³¹ M'ɔ hanlin sɔ'n, Pɛli kɔ han yí sɛlɛ kpa kɛ: “Sɛ ɔ fata kɛ mɔn nun wɔ yɛ wu bɔbɔ a, yɛ 'wu. Cian bie lé mɔn ngan man kɛ mɔn nzi man wɔ.” Zozi menian'n-mɔ kɔvalaa kɔ han sɔ.

*Zozi 'ba yɔ asɔnɔn Getisemanne
(Matie 26.36-46, Luku 22.39-46)*

³² M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi nun yí menian'n-mɔ hɔli Olivɔ bɔka nun asɔ lika kɔn. Lika sɔ'n, bɛ fɛlɛ yí Getisemane. Bɛ juli ebɛlɛ a, Zozi nwan: “Emɔ tánlan ɛwa, nan mɔn 'ti mín nwɔn kaan mɔn yɔ asɔnɔn.”

³³ ɔ nun Pɛli nun Zvan nun Zvakɔ bɛ kɔ ti bé nwɔn. Esulo nun alɔabɔ kɔ han Zozi. ³⁴ ɔ kɔ han kɔ hele yí menian nsan'n kɛ: “Ewue nun anwɔn alɔabɔ lɛ kun mín. Emɔ tánlan ɛwa, bɛ sísa.”

³⁵ M'ò yòli sò'n, Zozi kò hò yí nyunnun kaan. Ɔ kò butu yí nyin asì ɔ kò sele ke amanninhunlun'n m'ò 'ba nwun yí dɔhyɔli sò nun anun'n, se Nyanmian kɔala yí kpala gua a, ɔ kpála gúa. ³⁶ Yí nzele nun anun, yí nwan: “Aba, mín Si, wó dié, like fíí nza man wó yò. Yí ti, amanninhunlun ehi mò mun 'ba nwun yí'n, mín 'sele wó ke ε kpála gúa. Nan kusu like biala anun, yò mò wó kunnun kulo nan n'ε yò mò mun kulo'n.”

³⁷ M'ò yòli sò'n, Zozi kò sa kò a yí menian nsan'n-mò anwɔn ebele. Ɔ 'ba ju a, anin be le dafi. Ɔ feleli Pielì a, yí nwan: “Simɔn, ε le dafi? A ngɔala man asì tanlan dɔhyɔli kɔnmgba cein? ³⁸ Emò tánlan asì be yó asɔnɔn nán Abɔnsanmɔn a nzò man emò a nnian man. Ɔ wò emò ahunlun nun anun ke emò 'yò, nan kusu anwɔnnaan'n le man anwɔnsele.”

³⁹ Ɔ kò yaci bé ebele ɔ kò hò asɔnɔn eyòle biekun. Ɔ kò han ejòle kɔnmgba sò'n. ⁴⁰ Ese ɔ wò elò dede ɔ 'ba ju a, yí menian'n-mò le dafi. Be ngɔala man bé nyin ti fíí. Be nnwun man ejòle mò be kan be kele yí ɔ.

⁴¹ M'ò walì yí kpê nsan nun asu'n, yí nwan: “Emò te dafi be te de bé enwɔnmian? Ɔ'a yò kpa sò! Dɔe nun a ju. Emò nían, be 'ba yí *Mân Baa'n be man menian etefɔe'n-mò. ⁴² Emò jásu be mán ye hó! Emò nían, sɔanlan'n mò ɔ 'ba yí mín man'n, ɔ'a ju ewa.”

Zozi ehylie'n

(Matie 26.47-56, Luku 22.47-53, Zvan 18.3-12)

⁴³ Zozi anɔan ngò tò man, yí menian bulu nɔn nnyuan nun anun kɔn'n mò be fele yí Zudasì'n kò fite ebele. Ɔ 'ba a, menian dɔɔn si yí sɔ. Be lile dadie

nɔn koloman. Menian sɔ'n-mɔ, tɛɛyɪfɔɛ mgbain'n-mɔ, mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ nɔn Zufɔ mgbain'n-mɔ yê be sɔanlɔn bé ɔ.

⁴⁴ Mɔ be 'ba'n, Zudasɪ mɔ ɔ 'yɪ Zozi man'n kɔ hele bé nzɔle kɔn. Yí nwan: “Sɔanlan'n mɔ n gɔ tɔ yí nun'n, anɔn emɔ sɪ ke yí dein yí ɔ. Emɔ hyɪ yí. Be só yí kpa be nɔn yí hó.” ⁴⁵ Mɔ Zudasɪ juli ebele'n, ɔ kɔ kpunnge Zozi, yí nwan: “*Labi!” M'ɔ fɛleli yí yueli'n, ɔ kɔ tɔ yí nun. ⁴⁶ Ebele ala, menian sɔ'n-mɔ kɔ tɪ kɔ gua Zozi sɔ be kɔ hyɪ yí. ⁴⁷ Nan mɔ menian sɔ'n-mɔ hyɪli Zozi'n, yí menian'n-mɔ anɔn kɔn kɔ hyɪn yí dadɪe'n. ɔ kɔ kpɛ Nyanmɪan tɛɛyɪfɔɛ kpain nɔn akɔa nɔn anzɔ'n.

⁴⁸ M'ɔ yɔli sɔ'n Zozi nwan: “Nzuke ati yê emɔ 'ba hyɪ mɪn an, emɔ le dadɪe nɔn koloman ɔ? Asɔ kodiawu y'ɔ le mɪn ɔ? ⁴⁹ Cɪan daa mɪn nɔn emɔ ye gua Nyanmɪan awulo nɔn anɔn, mɪn kekele emɔ Nyanmɪan Anɔan Ejɔle. Temɔn sɔ'n, emɔ ngɔala man ke be cɪ mɪn. Nan ɔ se ke ɔ yó sɔ nán ejɔle'n mɔ Ehele Ejɔle'n hanlɔn nɔn a kpɔn sɔ.” ⁵⁰ Ehi a, Zozi menian'n-mɔ kwalaa kɔ yaci yí kɔ nwanndi.

⁵¹ Anɔn kpafɛle kɔn si Zozi sɔ, kisaan ala yê ɔ gua yí nwɔn ɔ. Be kɔ hyɪ yí, ⁵² ɔ kɔ foti bé sa, ɔ kɔ yaci yí etanlan nɔn ebele. ɔ kɔ fa yí nwɔn mgban ɔ kɔ nwanndi ɔ kɔ hɔ.

*Be nɔn Zozi 'ba hɔ tɛɛyɪfɔɛ kpain nɔn aja sɔ
(Matie 26.57-68, Luku 22.54-55,63-71, Zvan
18.13-14,19-24)*

⁵³ Be nɔn Zozi kɔ hɔ Nyanmɪan *tɛɛyɪfɔɛ kpain nɔn anyunnun. Ebele yê Nyanmɪan tɛɛyɪfɔɛ mgbain'n-mɔ nɔn Zufɔ mgbain'n-mɔ, nɔn *mala nɔn asɔ mgbain'n-mɔ kwalaa hɔli yialɔ ɔ. ⁵⁴ Pɪeli si Zozi sɔ, ɔ di yí fannvanndɔ. ɔ kɔ hɔ dede Nyanmɪan tɛɛyɪfɔɛ

kpain n̄n awulo. Ɔ kɔ tanlan s̄n̄ n̄n anw̄n̄n ebele lika m̄o t̄eyif̄ve kpain'n̄n n̄zalaf̄o'n-m̄o gua'n̄.

55 Nyanmian t̄eyif̄ve mgbain'n-m̄o, n̄n b̄e kwalaa m̄o b̄e di ej̄ole'n, b̄e kɔ kp̄onnde at̄n̄ m̄o b̄e 'sin̄ s̄u b̄e t̄un̄ Zozi es̄van, b̄e kun̄ ȳi. B̄e kp̄onndeli, k̄usu b̄e nḡo nyan man bie. 56 Afi menian mmie-m̄o d̄oun̄ kpa kɔ t̄un̄ ȳi es̄van, nan b̄e k̄unm̄gba'n̄ b'a kpal̄i kpal̄i menian s̄o'n-m̄o ab̄u. 57 Mmie-m̄o kɔ jas̄u, b̄e kɔ li ato b̄e kɔ t̄u Zozi ab̄u. B̄e nwan: 58 “Y'a t̄i k̄e ȳi nwan: ‘M̄in̄ 'bubu Nyanmian awulo ehi m̄o menian'n-m̄o a si'n. M̄in̄ 'fa cian nsan m̄in̄ si ȳi f̄uf̄ole. F̄uf̄ole s̄o'n, nan kulo menian ȳê b̄e 'si ɔ.’” 59 Nan ej̄ole kp̄ole k̄unm̄gba s̄o n̄n as̄u b̄ob̄o, b̄e nḡonm̄in, b̄e kɔ kpal̄i kpal̄i b̄e b̄u.

60 Ehi a, Nyanmian t̄eyif̄ve kpain'n̄ kɔ jas̄u b̄e kwalaa b̄e nyunnun ebele, ɔ kɔ bisa Zozi k̄e: “Ej̄ole nwala ehi m̄o b̄e l̄e kan b̄e gua w̄o s̄u'n, e mmua man bie ɔ?” 61 Zozi nḡo buke ȳi n̄van nḡo han ej̄ole f̄ii.

Nyanmian t̄eyif̄ve kpain'n̄ kɔ bisa ȳi biekun k̄e: “As̄u *Kilisi'n̄ m'ɔ t̄i ȳe m̄an'n̄ def̄ve'n̄ y'ɔ le w̄o ɔ? Nyanmian m̄o ȳe ȳi aȳe'n, ȳi Wa y'ɔ le w̄o ɔ?”

62 M'ɔ bisali kosuan s̄o'n, Zozi nwan: “Yuo o, Kilisi'n̄ y'ɔ le m̄in. Nan em̄o kwalaa b̄e 'ba nwun ȳi k̄e M̄an̄ Baa'n̄ t̄i Nyanmian tunmin̄f̄ve'n̄ ȳi fama s̄u. Ese em̄o 'ba nwun ȳi k̄e ɔ fi nyanmians̄u b̄ol̄e n̄n anun ɔ l̄e ba.”

63 M̄o Nyanmian t̄eyif̄ve kpain'n̄ t̄il̄i ȳi s̄va'n, ɔ kɔ sosua ȳi muonun ȳi taladīe'n̄ m'ɔ wula n̄n anun. Ȳi nwan: “Ȳe mgb̄onnde man adanz̄īe f̄ii k̄on. 64 Em̄o a t̄i k̄e ɔ'a jūɔ ɔ'a tia Nyanmian, ȳi t̄i, em̄o nwan nze?”

B̄e kwalaa b̄e nwan ɔ'a ȳo et̄e, ɔ se k̄e b̄e kun̄ ȳi. 65 Mmie-m̄o kɔ t̄utu ȳi nyunnun n̄ges̄ele. B̄e kɔ fia ȳi nyin̄ b̄e kɔ t̄utu ȳi k̄ot̄ole. B̄e nwan: “Kele ȳe

sʋanlan'n mɔ ɔ'a tʋtʋ wɔ kɔtɔlɛ'n!" Tɛɛyɪfɔɛ kpain'n nzalafɔ'n-mɔ kɔ kpacɪ kpacɪ yɪ nyɪn nɪn asu.

*Pielɪ 'ba se ke ɔ nzi man Zozi
(Matie 26.69-75, Luku 22.56-62, Zvan 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Anɪn Pielɪ tɛ wɔ awulo nɪn abɔ ɛlɔ yɛ Nyanmɪan tɛɛyɪfɔɛ kpain nɪn afanɪan'n-mɔ anun kʋn walɪ ɔ.

⁶⁷ M'ɔ nwunlin ke Pielɪ tɪ sɪn nɪn anwɔn ɛbɛlɛ'n, ɔ kɔ nwun yɪ nzɔlɛ. Yɪ nwan: "Wɔ kʋsʋ wɔ, Zozi m'ɔ fi Nazalɛtɪ'n, ɛ si yɪ sʋ bie."

⁶⁸ M'ɔ hanlin sɔ'n, Pielɪ kɔ su yɪ akpɔlɔwa. Yɪ nwan: "Sʋanlan'n mɔ ɛ lɛ kan yɪ ɛjɔlɛ'n, mɪn nzi man yɪ." ɛhɪ a, ɔ fi ɛbɛlɛ ɔ kɔ jasʋ, ɔ kɔ hɔ kɔ jinlan awulo nɪn anʋan nɪn anun ɛlɔ [yɛ akɔ'n bɔlɪ ɔ.]

⁶⁹ Mɔ afanɪan'n nwunlin yɪ'n, ɔ kɔ han yɪ biekun kɔ hele bɛ mɔ bɛ gua ɛbɛlɛ'n ke: "Bian ɛhɪ, ɔ wɔ bɛ nun bie!"

⁷⁰ Mɔ afanɪan'n hanlin sɔ'n, Pielɪ kɔ su yɪ akpɔlɔwa biekun. Kaan cɛ, bɛ mɔ bɛ wɔ ɛbɛlɛ'n kɔ han kɔ hele Pielɪ biekun ke: "ɔ tɪ ananhɔlɛ, ɛ wɔ bɛ nun bie. ɔ sanlin ke ɛ tɪ Galile mɪn nɪn anun sʋanlan."

⁷¹ ɛhɪ a, Pielɪ nwan: "Sɛ ato yɛ mɪn di a, Nyanmɪan Kpili tɔa mɪn yɪ nwɔn kalɛ. Mɪn kan ndâ ke sʋanlan'n mɔ ɛmɔ lɛ kan yɪ ɛjɔlɛ'n, mɪn diɛ mɪn nzi man yɪ." ⁷² Ke ɔ 'kan sɔ nɪn ala, kokolokoo! Akɔ'n kɔ bɔ biekun. Pielɪ ati kɔ kacɪ ɛjɔlɛ'n mɔ Zozi hanlin helelɪ yɪ'n. Zozi hanlin helelɪ yɪ ke: "Pielɪ, ɔ nʋn dede mɔ akɔ'n 'bɔ kpɛ nnyuan'n, ɛ 'kan yɪ fâ nsan ke ɛ nzi man mɪn." M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Pielɪ sunlin kpa.

15

Be nun Zozi 'ba ho konmanna Pilati aja su

(Matie 27.1-2,11-14, Luku 23.1-5, Zvan 18.28-38)

¹ Mɔ alie hunlin'n, yi ngelemɔ, Nyanmian teeyifɔe mgbain'n-mɔ, nun Zufu mgbain'n-mɔ nun be mɔ be di ejole'n kwalaa nun mala nun asu mgbain'n-mɔ, be ko yia be ko fa ajonlin kon. Mɔ be cicili Zozi yueli'n, be ko fa yi be ko ho ko wula Pilati asa nun.

² Pilati ko bisa yi ke: "Zufu'n-mɔ belemgbin'n y'o le wo o?"

Zozi nwan: "Ye wo nunan wo su e le kan nun o."

³ Nyanmian teeyifɔe mgbain'n-mɔ ko li ato doon ko gua Zozi anwon. ⁴ Pilati ko bisa yi biekun ke: "Ejole nwala ehu mɔ be le kan be gua wo su'n, e mmua man bie o?"

⁵ Zozi ngo han man ejole fiu kon. Yi nyolie so'n sinlin Pilati anwon.

Pilati 'ba man be kun Zozi

(Matie 27.15-26, Luku 23.13-25, Zvan 18.39-19.16)

⁶ Be 'di *Paki feti biala a, swanlan mɔ be ko tu yi fiadi mɔ menian'n-mɔ kulo ke be yi yi'n, Pilati yi swanlan so'n. ⁷ Nan mɔ be hyili Zozi'n, anin bian kon la fiadi. Bian so'n, be fele yi Balabasi. O nun yi manngon mmie-mɔ be jasuli be man mgbain'n-mɔ akamin anun dede be hunlin nun swanlan kon. Be ko hyi yi be ko tu fiadi. ⁸ Meninsunman'n ko ho ko tu Pilati. Be ko sele yi ke o yo like'n m'o yo man be daa'n.

⁹ Pilati ko bisa be ke: "Emo kulo ke n yaci Zufu'n-mɔ belemgbin nun o?" ¹⁰ Pilati ko bisa be kosuan so'n, afi o si foon ke ekpo mgban ye Nyanmian teeyifɔe mgbain'n-mɔ kpo Zozi o. Yi ti ye be hyili yi o. ¹¹ Nyanmian teeyifɔe mgbain'n-mɔ ko wowula

meninsɔnman nɔn abɔ kɛ bɛ hán bɛ héle Pilatɩ maan ɔ yí Balabasi.

¹² Pilatɩ kɔ bisa bé biekun kɛ: “Sɔanlan'n mɔ emɔ fɛlɛ yí Zufɔ'n-mɔ belemgbin'n, emɔ kulo kɛ n yó yí sɛ?”

¹³ Bɛ kɔ tian kɔ bua Pilatɩ kɛ: “Man bɛ búbɔ yí kulɔwa sɔ.”

¹⁴ Pilatɩ kɔ bisa bé biekun kɛ: “Nzuke etɛ diɛ kpa bɔbɔ yê ɔ'a yɔ ɔ?”

Bɛ kɔ tian sɛlɛ kpa biekun kɔ bua Pilatɩ kɛ: “Man bɛ búbɔ yí kulɔwa sɔ.”

¹⁵ Kemɔ Pilatɩ kulo kɛ meninsɔnman nɔn akun-nun jɔ'n, ɔ kɔ yí Balabasi fi fiadi sua nɔn anun. ɔ kɔ man yí nzalafɔ'n-mɔ kɔ fin Zozi mgbele. Eɛɛ ɔ kɔ fa yí kɔ wula bé sa nun kɛ bɛ búbɔ yí kulɔwa sɔ.

*Nzalafɔ'n-mɔ 'ba gɔlv Zozi anwɔn
(Matie 27.27-31, Zvan 19.2-3)*

¹⁶ Nzalafɔ'n-mɔ nɔn Zozi kɔ hɔ kɔnmanna awulo nɔn akunnun elɔ. Bɛ kɔ yia nzalafɔ'n-mɔ kɔlaatin.

¹⁷ Bɛ kɔ fa taladiɛ kɔkɔlɛ bɛ kɔ wula yí, ɛɛ bɛ kɔ nwɔn mmowe abotile bɛ kɔ bɔ yí ti. ¹⁸ Mɔ bɛ yɔli sɔ yueli'n, bɛ kɔ yɔ yí like. Bé nwan: “Zufɔ'n-mɔ belemgbin, ahɔn o!” ¹⁹ Bɛ 'fa baka bɛ fin yí ti nɔn anun, anɔn bɛ 'tɔtɔ yí nwɔn ngesɛlɛ. Bɛ 'kɔtɔ anɔn bɛ 'bɛbɛlɛ bé nwɔn asɩ yí nyunnun ebelɛ. ²⁰ Mɔ bɛ yeyalalɩ yí nwɔn yueli'n, bɛ kɔ yí taladiɛ kɔkɔlɛ'n mɔ bɛ falɩ bɛ wulalɩ yí'n. Bɛ kɔ fa yí muonun yí diɛ'n bɛ kɔ wula yí. Bɛ nɔn yí kɔ hɔ kulo'n tiba, bɛ 'kɔ a búbɔ yí kulɔwa sɔ.

*Bɛ 'ba búbɔ Zozi kulɔwa sɔ
(Matie 27.32-44, Luku 23.26-43, Zvan 19.17-27)*

²¹ Anɔn bian kɔn fi yí ebolo ɔ lɛ ba. Bian sɔ'n bɛ fɛlɛ yí Simɔn. ɔ fi kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yí Silɛnɔn nɔn

asu. Yí mma-mə y'ə le Aleggızanndılı non Lufusi. Nzalafu'n-mə kə hyı yí be kə fa Zozi kuləwa'n be kə sua yí. ²² Be non Zozi kə hə lika kən. Be fele lika sə'n Gəlugota. Gəlugota'n, yí bu y'ə le kə “tile kangə lika”. ²³ Nzalafu'n-mə kə fa divın be kə man Zozi kə ə nún. Divın sə'n, be gualı nun ayile'n mə be fele yí mın'n. (Mın sə'n, be non an, be nnwun man yale'n sonman.) Zozi ngə non man. ²⁴ Be kə bubə yí kuləwa su. Ese be kə hyın tondo be kə hye yí taladi'e'n-mə be kə fa.

²⁵ Ngələmə dəe ngwanlan yê be bubəli Zozi kuləwa nun asu ə. ²⁶ Like'n mə yí ti yê be le kun yí'n, b'a hele b'a bə yí ti su ebele ke: “Zufu'n-mə belemgbın”. ²⁷ Be kə bubə kodiawu nnyuan kusu kuləwa su Zozi anwun ebele. Kun wə yí sa fama su, kun kusu wə yí sa bē su. [²⁸ Ke ə yəli mə Ehele Ejole'n kpınlın su nun anın. Afi, be heleli yí ke: *B'a ha yí b'a wula etefve'n-mə anun.*] ²⁹ Bé mə be 'sın ebele'n, be kəsə kəsə bé ti'n, anın be le kpe yí nzoba. Bé nwan: “E! Wó mə wó nwan ε 'bu Nyanmian awulo'n nán ε fa cian nsan ε si'n, ³⁰ de wó nwun fi kuləwa nun asu ju e!”

³¹ Nyanmian tēyifve mgbain'n-mə, non mala nun asu mgbain'n-mə kusu kə gulu yí nwun. Bé nwan: “Ŋ'a le menian ehınlın-mə ngwan, kusu ə ngwala man yí nwun de. ³² Yí mə yí nwan ə ti Kilisi'n, Izalayə belemgbın'n, ə fi kuləwa nun asu ə jú ası maan ye nwún yí e! Se ye nwun yí a, ye 'de yí ye di.” Kodiawu nnyuan'n mə be bubəli bé kuləwa su Zozi anwun ebele'n kusu kə kpe yí nzoba.

Zozi ewue'n

(Matie 27.45-56, Luku 23.44-49, Zvan 19.28-30)

³³ Mə senze'n jinlanlın bé ti afian'n, awosin kə wula mân'n lika kwalaatin dede nəsoba dəe nsan.

34 Nan mɔ dɔe nsan juli'n, Zozi kɔ tian nun seɛ kpa, yí nwan: “*Eloyi, Eloyi, lama sabakitanin?*” Yí bu y'ɔ le ke: “*Mín Nyanmian, mín Nyanmian, nzukε ati yê a yaci mín a tv ɔ?*”

35 Bé mɔ be wɔ ebele'n mmie-mɔ be tili yí ngan'n, bé nwan: “Emɔ tíe, ɔ le feɛ Eli!”

36 Bé nunhan kɔn kɔ nwanndi ɔ kɔ hɔ kɔ fa eminlan. Ɔ kɔ bɔ yí divin bisii nun ɔ kɔ sinnze yí baka kɔn ati. Ɔ kɔ tinngε yí Zozi anyunnun ke ɔ nɔn. Yí nwan: “Emɔ jínlan! Ye 'ba nian se Eli kɔ a kɔ jula yí a!”

37 M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi kɔ tian nun seɛ kpa, ɔ kɔ ha nun.

38 Mgbε nun etanlan'n m'ɔ ja Nyanmian sua nun anun'n, ɔ kɔ bɔ yí anwunno ɔ kɔ sua sese nnyuan dede ɔ kɔ ju yí bu asi. 39 Anin *Lɔmɔn nzalafɔ kpain nun anyin tua Zozi. M'ɔ nwunlin ke Zozi tianlin ɔ halɔ nun'n, yí nwan: “Ɔ ti ananhɔɛ, bian εhi ti Nyanmian Awa sakpa!”

40 Anin mmalasua mmie-mɔ kusɔ jijin mua yê be le nian Zozi ɔ. Mmalasua sɔ'n-mɔ, Mali m'ɔ fi Magidala'n, Zvakɔ m'ɔ ti Kutua'n nɔn Zozɔ anin Mali, ɔ nɔn Salome, be wɔ bé nun bie. 41 Mɔ anin Zozi wɔ Galile'n, be sili yí sɔ, be sɔli yí. Mmalasua'n-mɔ mɔ anin be jijin ebele'n, mmie-mɔ dɔvɔn kusɔ sili Zozi sɔ be wah Zoluzalemɔn.

Zozi esie'n

(Matie 27.57-61, Luku 23.50-56, Zvan 19.38-42)

42 Cian sɔ'n ti cian mɔ Zufɔ'n-mɔ fa bɔbɔa bé nwɔn be sie ɔ. Afi alíe'n m'ɔ tɔtɔa yí'n ti enwɔnmian ele cian. Mɔ alíe'n 'kɔ yí nɔsɔba nun'n, 43 Zozefɔ m'ɔ fi kulo mɔ be feɛ yí Alimate nun asɔ'n kɔ a. Bé mɔ be di Izalaye mân nun anun ejɔle'n, bé bie y'ɔ le

yí. Menian'n-mò feli yí kpa. Yí kòsò ò lè nwòndè Nyanmian Belemgbin Mân'n. Ò kò nyan anwònselè ò kò hò Pilatì anwòndè. Ò kò selè yí kè ò fá Zozi fuin'n mán yí. ⁴⁴ Èjòlè'n kò sin Pilatì anwòndè. Afí ò njònlín man kè Zozi kò wu nde-nde sva ò. Èhika ati, ò kò yí sòanlan kò hò kò fèlè nzalafu'n-mò kpain'n ò kò bisa yí sè Zozi wuli nde sakpa a. ⁴⁵ Mò nzalafu kpain'n walí hanlín helelì yí kè ò tí sò sakpa'n, ò kò man Zozèfu atún kè ò fá yí fuin'n. ⁴⁶ Zozèfu kò to kisaan. Ò kò yí Zozi fuin'n fí kòlòwa nún asù. Ò kò fa kisaan'n kò fufò yí nwòndè. Ò kò hò kò sie yí seka kún anun. Sèka sò'n, búka m'ò tí èbùta'n, nún yê bè kotolì yí ò. Ò kò kúnndo èbùè kún kò nyin yí anvan'n. ⁴⁷ Mali m'ò fí Magídala'n, ò nún Zozù anin Mali, bè nwunlín líka mò bè sielì Zozi'n.

16

Zozi ewuetinngè'n

(Matie 28.1-8, Luku 24.1-12, Zvan 20.1-10)

¹ Mò ènwònmian ele cian'n sunlín'n, Mali m'ò fí Magídala'n, ò nún Zòakì anin Mali, nún Salome, bè kò to alufanlan kè bè 'kò a fa bè kò kpòkpa Zozi fuin'n. ² Mòlè'n ngelemò, mò sènzè'n 'fite'n, bè kò hò seka nún asù. ³ Bè kò han yí bé afian èlò kè: “Nwan yê yè nyan yí maan ò kúnndo èbùè'n m'ò nyin seka nún anvan'n man yé ò?”

⁴ Nan mò bè hanlín sò'n, bè 'tò bé nyin an, bè kò nwun kè èbùè kpilì'n m'ò nyin seka nún anvan'n kisa ahanmian dada angònmún. ⁵ Èhì a, bè kò wòlò seka nún anun. Bè 'nìan an, anún kpafèlè kún wula taladiè fufue ò tí fama sù èbèlè. Esulò kò han bé.

⁶ Nan kpafèlè'n nwan: “Nán bè sulo. Èmò lè kpòndè Zozi m'ò fí Nazalètì'n, mò bè búbòlì yí

kulowa sɔ'n? Ɔ'a hun. Ɔ nnɔn man ɛwa. Ɛmɔ nían lika mɔ be tɔli yí'n. ⁷ Nan ɛmɔ hɔ́ bɔ́ yí menian'n-mɔ nɔn Pielɔ amannɛ ke ɔ le di mɔa bé nyunnun Galile mán nin anun ɛlɔ. Ke ɔ hanlɔn hehelɔ bé'n, ɛlɔ yê be 'ba nwun yí ɔ."

⁸ Mɔ kpafele sɔ'n hanlɔn sɔ hehelɔ bé yueli'n, be fi seka nin anun be kɔ fite. Be kɔ gua bé ja asɔ. Afi esulo hanlɔn bé, bé nwɔn wɔsɔli bé kpa. Kɛmɔ esulo hanlɔn bé nin ati, be ngɔ han ejɔle be ngɔ hele sanlan fíí.

*Zozi 'ba yɔ yí nwɔn kele yí menian'n-mɔ
(Matie 28.9-10, Zvan 20.11-18)*

[⁹ Mɔɛ'n ngelemɔ tutun mɔ Zozi fi ewue nun tinngele'n, ɔ lili mɔa ɔ yɔli yí nwɔn ɔ hehelɔ Mali m'ɔ fi Magidala'n. Mali sɔ'n, Zozi tuli yí nun wawɛ ɛte nsɔ. ¹⁰ Ɔ kɔ hɔ́ kɔ bɔ́ amannɛ kɔ hele bé mɔ be nɔn Zozi sanlɔn nun'n. Anun bé lɔa te bɔ́ bé nwɔn be te sun yí. ¹¹ Mɔ be tɔli amannɛ'n mɔ Mali bɔli hehelɔ bé ke Zozi a tinngɛ nán ɔ'a nwun yí'n, b'a nne b'a nni man.

*Zozi 'ba yɔ yí nwɔn kele yí menian'n-mɔ anun nnyuan
(Luku 24.13-35)*

¹² Ɛhɔ anzin, Zozi kɔ yɔ yí nwɔn ngacile biekun ɔ kɔ hele yí menian'n-mɔ anun nnyuan. Menian nnyuan sɔ'n-mɔ, anun be le kɔ nanmue nun. ¹³ Be kɔ sa bé nzin be kɔ a kɔ bɔ́ ɛhunlɔn-mɔ amannɛ. Be hanlɔn hehelɔ bé a, be ngɔ le be ngɔ li man biekun.

*Zozi 'ba yɔ yí nwɔn kele yí menian bulu nɔn kɔn'n
(Matie 28.16-20, Luku 24.36-49, Zvan 20.19-23)*

¹⁴ Ɛhɔ anzin, anun Zozi menian bulu nɔn kɔn'n gua tɔbili nwɔn be le didi. Zozi kɔ yɔ yí nwɔn ɔ kɔ hele bé. Ɔ kɔ tu bé nyunnun wɔ dedi'n mɔ be le

man yí n̄n bé ah̄n̄l̄n ketee n̄n anw̄n. Ǿ sanl̄n ke, Ǿ fi ewue nun tinngeli'n, amann̄e'n m̄o bé m̄o be n̄wunlin yí'n b̄li'n, eh̄n̄l̄n-m̄o a nne b'a nni man.

¹⁵ Eh̄, Zozi k̄o han k̄o hele bé ke: “Em̄o hó m̄ân'n líka kvalaatin, be hó b̄o Nyanm̄ian Ej̄lekpa'n be héle eyuadi'n. ¹⁶ Swanlan m'Ǿ k̄o le k̄o li, m'Ǿ k̄o man em̄o k̄o s̄n̄n yí'n, Ǿ 'nyan yí ti. Nan swanlan m̄o Ǿ'a nne Ǿ'a nni man'n, yí ti 'ka nun. ¹⁷ Bé m̄o be k̄o le be k̄o li'n, e 'n̄wun nȳl̄e m̄o be 'ba ȳ'n: Be 'f̄van waw̄e et̄e'n-m̄o w̄o m̄ín dunman nun. Be 'kan an̄ie n̄v̄f̄le-m̄o. ¹⁸ Se be s̄o ow̄o nun o, se be di ayile m'Ǿ kun swanlan b̄b̄o a, like f̄ú nḡo ȳo man bé. Se be fa bé sa be fua n̄wuluwaf̄v̄e'n-m̄o anw̄n an, n̄wuluwaf̄v̄e'n-m̄o 't̄i akp̄le.”

Zozi anwunno ef̄v̄e'n
(Luku 24.50-53)

¹⁹ M̄o yé M̄in Zozi hanl̄n ej̄le s̄o'n-m̄o yueli'n, Ǿ k̄o f̄v̄ k̄o h̄o anwunno. Ǿ k̄o h̄o k̄o tanlan Nyanm̄ian Kp̄ili fama sv. ²⁰ Zozi menian'n-m̄o k̄o h̄o k̄o b̄o Ej̄lekpa'n líka kvalaatin. Yé M̄in k̄o jinlan bé n̄zin w̄o bé junman n̄n anun. Ǿ man be ȳl̄i asinbenw̄n ninnḡe. Asinbenw̄n ninnḡe s̄o'n-m̄o kele ke bé n̄van ej̄le'n t̄i ananh̄le sakpa.]

Nythyε Fufɔlε'n
Anyin: Nythyε Fufɔlε'n New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Agni Sanvi

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b4bf56fc-6e3d-5a7c-9f55-25d2c3645a88